

DUYÊN ANH

BỒ
SỮA
GẮM CỎ
CHÁY

NGUYỄN ĐÌNH VƯỢNG

**bò sữa
gặm cỏ cháy**

duyên anh

bò sữa
gặm cỏ cháy

duyên anh

bìa: *NXB Nguyễn Đình Vượng*

trình bày: *Muon Phuong*

nguồn: *Internet*

**bò sữa
gặm cỏ cháy**

DUYÊN ANH

Nguyễn Đình Vương - 1972

MỤC LỤC

Bò sữa gặm cỏ cháy	9
Tranh đấu	89
Khi người ta lên án tuổi trẻ	142
Làm gì cho tuổi trẻ	147
Nhà thanh niên	157
Quán trọ tuổi trẻ	166

Bò gặm cỏ cháy thì không có sữa hoặc có song thì sẽ chỉ là sữa độc. Khi quê hương còn những người tuổi trẻ nổi loạn vô duyên cớ, còn những bàn tay không được xây dựng, ngựa ngày đi phá hoại: khi đất nước còn thiếu một thể hệ xâm mình ngăn cản giặc xâm lăng thì trách nhiệm của chế độ với thiếu nhi còn được đặt ra. Và được đặt ra trước lương tâm mỗi người lớn.

DUYÊN ANH

BÒ SỮA GẶM CỎ CHÁY

THÁNG TÁM, MÙA THU, NĂM 1945 tôi vừa mười tuổi. Nhà tôi nghèo nên cha mẹ không làm bánh, đãi tiệc kỷ niệm sinh nhật tôi. Nếu tôi đã được thổi tắt mười ngọn nến thì, ba hôm sau ngày tôi đầy mười tuổi là ngày 19 tháng 8, dưới chân cột đèn phố Jules Piquet — đổi thành phố Lê Lợi, một phố chính của thị xã Thái Bình — tôi và những đứa bé bằng tuổi tôi tụ họp đông đảo để say sữa học bài hát mới:

Nhanh bước nhanh nhi đồng

Theo cờ đỏ sao vàng

Kìa lời gió ngàn

Kìa lời sông núi

Kìa lời gió ngàn

Kìa lời sông núi

10 | Duyên Anh

Nhắc nhở em rằng

Tuy mình đang còn thơ ấu

Nhưng nhất tâm trật tự

Vâng lời vâng lời người trên

Tập tành sao thân hình em được nở nang

Trở nên sau này anh tài hiên ngang

Ởn nước non em nguyên dám đâu sao rời

Em trọn đời trung với Việt Nam.

Trẻ con chóng ham mê lắm. Lại dễ tin và chán cái gì cũ kỹ. Tôi không thềm nhớ những bài hát dễ thương của Hoàng Quý hay những bài nhạc phổ thông Âu Mỹ được đặt lời Việt Nam như bài *Oh, My darling*:

Đôi cây tiêu điều

Dăm cây tiêu điều

Ngàn thông gió cuốn

Ắt tan tiêu

Lê Chân da ngà

Xót thương cha già

Vì quân Hán giết

Dấy can qua...

Bây giờ, tôi là người chống cộng sản. Chống cộng sản để vợ con lo âu, bạn bè ngại ngân. Chống cộng sản không ăn cái giải gì, không mưu đồ một tham vọng gì. Yêu tự do cá nhân, thích dân chủ, khoái được viết lách vung vít, ham tán vợ, nựng con bất cứ lúc nào, nên tôi đã chống cộng sản. Nhưng, bây giờ, hai mươi năm năm trước, thuở nhi đồng mười tuổi, quần đùi, áo may ô chạy rông khắp phố chẳng chút ngượng ngùng, tôi đã *nhANH bước nhanh* theo tiếng gọi của người lớn và tưởng chừng *cờ đỏ sao vàng* phần phật bay trong tâm hồn mình. Nhà văn Nguyễn Mạnh Côn đã diễn tả tâm sự náo nức của lớp đàn anh tôi *Lạc đường vào lịch sử*. Ở trang đầu cuốn sách, Nguyễn Mạnh Côn đề tặng nhà văn Lan Khai, người đầu tiên thuộc thế hệ trên dưới năm mươi hôm nay, đã lạc đường vào lịch sử. Ngay lớp cha anh tôi mà còn bị huyền hoặc bởi những người Mác xít. Đến nỗi bị lạc đường. Và thân bại danh liệt. Thì trách chi bọn nhi đồng, *cháu yêu của bác Hồ, bấy nhi đồng tháng tám* có thần tượng bất hủ là anh Kim Đồng *quê hương Việt Bắc xa mù...*

12 | Duyên Anh

Bò vào tai tôi rồi len vào trái tim tôi là những bài hát *vâng lời người trên*. Đã say sưa thì dễ gọi *dạ bảo vâng* lắm. Tôi mê Hồ Chí Minh như điều đồ. Bài học thuộc lòng, thầy giáo dạy tôi:

*Hồ Chí Minh, mặt người như nước Việt
Thấm thía mang một sức sống phi thường
Vùng trán rộng Trường sơn trong sớm biển
Mắt tinh anh sâu thẳm Thái Bình dương
Và hồn Người, hồn Việt Nam thuần túy
Ôi đơn sơ lời nói cảm rung sao
— Bởi không muốn làm tên dân nô lệ
Nên tôi làm cách mạng bấy nhiêu lâu.*

.. . . .

*Hồ Chí Minh, chỉ Người là có thể
Đưa con thuyền tổ quốc đến vinh quang.*

Người Mác xít tán tụng lãnh tụ của họ như thế đấy. Trán rộng như núi Trường một sớm sương nhạt, mắt sâu thẳm như biển Thái Bình. Người quốc gia thì mới ngợi ca chí sĩ Ngô Đình Diệm *ai bao năm từng lê gót nơi quê người đã bị khinh bỉ, xuyên tạc ai bao năm từng lê gót đi ăn*

mày! Hồ Chí Minh, cây đại thụ, đã mọc rễ chiêm ngưỡng từ óc các cháu nhi đồng.

Đuốc giương thiêng vung cho nước nhà

Khiến dân Việt Nam hết xót xa

Hồ Chí Minh, anh hùng bao năm luôn tranh đấu

Thắng gian nguy

Tranh công đầu

Giải phóng cho dân Việt Nam yêu dấu ngàn thu

Nghìn đời sau

Lưu quý danh

Dân Nam Việt hô lớn đồng thanh

Hồ Chí Minh muôn năm.

Hồ Chí Minh muôn năm.

Hồ Chí Minh mắt bốn đồng tử, thông minh xuất chúng, « bác » sẽ sống tới ngày nhi đồng của « bác » khôn lớn « bác » mới chết. Khi ấy, giặc Pháp đã bị tiêu diệt.

Nhi đồng yêu « bác » hơn yêu bố mẹ.

Đêm trăng cháu nhớ bác Hồ

Cháu vui, cháu hát, cháu hô vang trời

Bác Hồ ơi, bác Hồ ơi

.

Thế rồi chúng cháu vui tươi

Bác Hồ hôn cháu những mười cái hôn.

Hình ảnh « bác Hồ », xâm nhập vào trí não nhi đồng. Ngủ nằm mơ thấy « bác Hồ »,

Chớp mắt là thấy « bác Hồ ». Ảnh « bác Hồ » treo la liệt. Muốn « bác Hồ », khắc hình ảnh vào tâm trí non nớt của nhi đồng để lớn khôn chúng không quên, không phản bội « bác Hồ », người Mác xít tổ chức những cuộc thi vẽ « bác Hồ » theo trí tưởng tượng. Trên những sân cỏ mênh mông, hàng ngàn nhi đồng loay hoay vẽ « bác Hồ ».

Tôi cũng đã vẽ « bác Hồ » theo trí tưởng tượng. Một bài hát dạy tôi:

Ai yêu bác Hồ Chí Minh hơn chúng em nhi đồng.

Ai yêu bác Hồ Chí Minh hơn thiếu nhi đồng nữa

Bác chúng em dáng cao cao, người thanh thanh

Bác chúng em mắt như sao, râu hơi dài.

Bác chúng em nước da nâu vì sương gió.

Bác chúng em thể cường quyết rửa thù nhà.

Hồ chí Minh oai phong

Bác đã bao năm bên ba nước ngoài vì giống nòi

Bác nay tuy đã già rồi

Già rồi nhưng vẫn vui tươi

Ngày ngày chúng cháu ước mong

Mong sao bác sống muôn đời

*Để dìu dắt nhi đồng thành người và kiến thiết
nước nhà bằng người*

Hồ Chí Minh oai nghiêm

*Chúng cháu chúc bác Hồ Chí Minh sống muôn
năm...*

Và tôi tưởng tượng kỹ hơn trí tưởng tượng của tôi. Tôi vẽ hai ngôi sao, tô màu vàng làm mắt « bác Hồ ». Dáng người, râu, nước da « bác Hồ ». Bài hát dạy thế nào, tôi cứ thế mà vẽ, mà tô màu. Bức tranh ẩm ớ của tôi trúng giải nhất. Ông chủ tịch ủy ban kháng chiến hành chính xã Tân Trào bê bổng tôi lên trong tiếng hoan hô vang dội. Ít lâu sau, tôi nhận được bức thư ban khen của « bác Hồ ». Tôi cố nhớ, nội dung như vậy:

Gửi cháu Vũ Mộng Long,

Bác đã nhận được bức họa chân dung bác của cháu. Cháu vẽ đẹp quá, rất xứng đáng làm cháu yêu của bác, nhi đồng tháng tám. Bác gửi lời hỏi thăm các cháu nhi đồng Thái Bình.

Hôn cháu

Bác

Hồ Chí Minh

Dưới bức thư viết trên giấy dày, có chữ ký và triện son. Ngày tôi run run nhận thư của « bác Hồ », là ngày quan trọng của thiếu nhi xã tôi. Biểu tình mít tinh nhộn nhịp. Tôi hãnh diện vô cùng. Bọn nhóc xã tôi mơ ước nhận được thư ban khen của « bác Hồ » như tôi. Và người lớn bảo hãy làm thế này, thế nọ để « bác Hồ » yêu, bác sẽ gửi thư ban khen. Lúc ấy, quả thật, tôi yêu « bác Hồ » hơn yêu mẹ tôi. Lớn lên và không còn ở vùng « bác Hồ » nữa, tôi mới biết « bác Hồ », làm quái gì có thì giờ viết thư cho tôi. Một anh cán bộ đặc trách về nhi đồng đã chích vào máu tôi mũi thuốc học tập suy tôn lãnh tụ. Bằng những mũi thuốc đó, hàng

triệu nhi đồng đã hôn mê để khôn lớn, trong đầu óc chỉ biết ngợi ca một Hồ Chí Minh. Hồ Chí Minh là thần tượng bằng xương thịt. Thơ đại em yêu « bác Hồ ». Trưởng thành, yêu thêm Đảng. Bác và Đảng, hầu như, luôn luôn được nhắc nhở từng giây từng phút.

Đảng lao động Việt Nam

Đảng của chúng ta

Vì giai cấp cần lao

Đảng mưu giải phóng nước nhà

Đảng chúng ta là mặt trời

Hồ Chí Minh là mặt trời

Dù đất cho muôn lớp người vùng lên.

Từ năm 1945 đến năm 1960 là 15 năm. Lớp nhi đồng 10 tuổi đã 25 tuổi. Trưởng thành rồi. Những cây nhỏ uốn nắn kỹ, tất nhiên, chúng phải mọc thẳng hàng. Hạt giống người Mác xít ném xuống đất, kết quả thật trồn vẹn. Lúa tuổi này hò hét:

Đi lên thanh niên

Làm theo lời Bác

Không có việc gì khó

Chỉ sợ lòng không bền

Đào núi và lấp biển

Quyết chí cũng làm nên

Họ không hề biết lời bác dạy là những lời « thuổng » của Nguyễn Bá Học: « Đường đi khó, không khó vì ngăn sông cách núi, mà chỉ khó vì lòng người ngại núi e sông ».

Bác Hồ cầm nhầm tư tưởng Nguyễn Bá Học y hệt Mao Trạch Đông tĩa tót tư tưởng của Khổng Tử. Lớp tuổi ấy, chúng ta đã gặp họ ở những mặt trận miền Nam với lời nguyên sắt thép: « sanh Bắc tử Nam ». Họ xâm mình « chống Mỹ cứu nước... và « giải phóng miền Nam », giải phóng một miền mà không cần giải phóng.

Gớm thay cái sự gieo mạ nhi đồng của người cộng sản! « Vì xã hội chủ nghĩa, vì Bác và Đảng, thanh niên tiên phong tiến lên ». Câu này in chữ đậm dưới mặng sét đỏ chói của Tuần Báo Tiên Phong. Đám tuổi trẻ trên dưới 25 tuổi được « hâm » căm thù từ thuở lên mười. Thuở ấy, « bác

Hồ », là nguồn mến yêu và anh Kim Đồng là tấm gương chói sáng:

*Hồn căm bao lũ tham tàn phát xít
Dấn bước ra đi Kim Đồng lên chiến khu
Kim Đồng, quê hương Việt Bắc xa mù
Kim Đồng, thay cha rửa mối quốc thù
Anh Kim Đồng ơi
Anh Kim Đồng ơi
Tuy anh qua đời
Gương anh sáng ngời
Đoàn tôi cố noi
Bao phen giao thông trong rừng
Gian lao nguy nan muôn trùng
Xung phong theo gương anh hùng
Đùng ùng ùng ùng
Đoàng đoàng đoàng
Anh vẫn đi
Kim Đồng, tên anh muôn kiếp không mờ
Kim Đồng, tên anh lừng lẫy chiến khu*

Tôi dám nói không một ai cùng tuổi tôi là không thuộc bài « Kim Đồng ». Kim Đồng trong âm nhạc. Kim Đồng trên sân khấu kịch. Nghe tin cha bị phát xít giết, Kim Đồng xin đi rửa hận. « Kim Đồng là con ông bà Hương ». Tiểu sử của anh vồn vện bảy chữ. Nhưng anh đã bắt diệt. Người bộ đội bảo anh muốn rửa thù cha phải có can đảm. Bộ đội đòi chặt một tay Kim Đồng. Anh đưa cả hai tay, mắt long sòng sọc nhìn đám khán giả chúng tôi. Những trái tim ngừng đập. Lo sợ cánh tay Kim Đồng bị chặt. Bộ đội liệng kiếm, vỗ vai Kim Đồng: « Em anh dũng lắm »! Và Kim Đồng được nhận làm liên lạc viên. Chúng tôi vỗ tay hoan hô Kim Đồng. Khi Kim Đồng lọt lưới địch, địch dụ dỗ đủ điều, anh từ chối. Địch tra tấn anh đến chết. Tấm màn thô sơ khép lại. Máu căm thù cuộn cuộn trong tim tôi. Kim Đồng nhân vật bia đặt đó, đã một thời quuyến rũ tôi mãnh liệt. Đến nỗi, tôi bỏ nhà đi, xin chân liên lạc viên cho đại đội 4, một đại đội chủ lực của tỉnh tôi, đeo lựu đạn thối, vác cây sắt thông nòng súng Ba đô ca, ra cái điều anh dũng. Đại đội 4 qua xã nào là

nhì đồng xã ấy nhìn tôi thèm nhỏ rãi. Giá bố tôi không lòi cổ tôi về, có thể, tôi đã đi đứt cuộc đời hay đang trên đường xâm nhập miền Nam.

Nghĩ lại tôi rất phục người cộng sản. Năm xong chính quyền, họ giáo dục thiếu nhi ngay. Họ biết áp dụng câu ca dao: « Dạy con từ thuở còn thơ ». Những thằng Mít nhỏ được Tây hay Mỹ giáo dục, lớn lên, tâm hồn nó là tâm hồn Tây, Mỹ. Đừng đem chuyện dân tộc nói với chúng nó. Đừng hy vọng nhiều một tinh thần quốc gia cực đoan ở đa số bọn Mít hồi hương từ Tây, từ Mỹ. Nếu tôi có tài và có quyền, tôi sẽ đánh bật bọn họ khỏi guồng máy cai trị của đất nước tôi. Quê hương tôi phải do những người sinh ra trong khổ đau, thể nghiệm mọi khổ đau mới hiểu đau khổ để làm cho quê hương hết đau khổ. Tôi thù ghét họ như thù ghét những thằng bửa óc ra, chỉ thấy giáo điều cộng sản. Đừng hòng chiêu hồi chúng.

Tôi không bao giờ tin tưởng một cách ngu xuẩn rằng, với những tờ truyền đơn liệng xuống mật khu, với những chương trình chiêu hồi *Tiếng chim gọi đàn* ngổ ngẩn trên vô tuyến điện thị hay trong vô tuyến truyền thanh, với những típ lãnh

22 | Duyên Anh

tự chiêu hồi của chúng ta mà, có thể, lôi cuốn nổi những thằng cộng sản được giáo dục từ thuở còn là nhi đồng. Cái thế hệ xâm mình bảo vệ miền Nam, ngăn cản, chặn đứng thế hệ xâm mình « giải phóng » của miền Bắc không có. Vì miền Nam không có người lo gieo mạ cho mùa gặt tương lai. Miền Nam không chú trọng nhi đồng. Tôi dám nói mà không sợ lộng ngôn rằng, nếu ngày ông Ngô Đình Diệm về nước chấp chánh là ngày ông biết « nắm » nhi đồng ngay, mười năm cai trị, ông đã tạo được một thế hệ thanh niên trung thành tuyệt đối. Thế hệ này nằm giữa đường thách thức xe tăng đảo chính, hàng ngàn xe tăng hung hãn cũng sẽ lùi trước đám « vệ binh » của ông Diệm.

Vệ binh đỏ của Mao Trạch Đông là gì? Đó là một thế hệ thanh niên được giáo dục từ trứng nước. Vệ binh đỏ mạnh hơn võ khí nguyên tử. Muốn trừ khử Mao chủ tịch, phải giết hết vệ binh đỏ. Và điều này, luôn luôn là trở ngại lớn của những kẻ toan lật đổ Mao Trạch Đông. Người cộng sản hơn chúng ta ở chỗ họ chấp nhận hiện tại ảm ương để tạo dựng tương lai tuyệt hảo. Dĩ

nhiên, tuyệt hảo theo kiểu Mác xít. Bất cứ bằng phương tiện nào nhồi vào tâm hồn non dại của nhi đồng lòng căm thù và tình yêu Bác và Đảng và chiến sĩ, họ đều sử dụng. Bây giờ vẫn còn. Một người bạn tôi, trong cuộc hành quân qua miền cộng sản chiếm đóng, đã lượm được cuốn tập của em bé lớp tư, đem về tặng tôi. Đây là bài tập đọc:

HĂNG HÁI ĐI TÒNG QUÂN

Mấy bữa nay không khí trong xã thật là rộn rịp. Các anh, chị thanh niên hăng ghi tên lên đường diệt Mỹ.

Nhà ông Hai đã có ba người con đi tòng quân. Lần này, ông Hai chuẩn bị cho anh Út lên đường. Ông vui vẻ nói với mọi người: Tôi chỉ còn một thằng Út. Nếu còn hai ba đứa nữa, chuyến này tôi cũng cho đi hết để đánh thắng giặc Mỹ xâm lược...

Thêm bài chính tả:

LÒNG MẸ THƯƠNG CON

Chị Hai có con chưa đầy một tuổi. Con chị bụ bẫm da trắng hồng mắt đen láy. mấy tuần nay, con chị chẳng có một giấc ngủ yên. Ban đêm pháo

24 | Duyên Anh

địch bắn gần bắn xa. Ban ngày máy bay địch quần đảo. Chị Hai thường phải ẵm con xuống hầm. Con chị khóc nhiều. Càng thương con chị càng căm thù giặc Mỹ.

Và đây bài tính đố:

Năm anh du kích đi tấn công An Hữu. Tổng số lính trong thành là 453 tên. Anh nhất và anh nhì diệt được 196 tên. Anh ba và tư diệt được ít hơn 44 tên. Hỏi anh thứ năm diệt được bao nhiêu?

Năm anh diệt hết lính ở đồn An Hữu là chắc rồi! Ở những vùng xôi đậu miền Nam, nhi đồng đang được dạy căm thù như thế đó. Các em hát:

*Em có năm ngón tay
Không đủ đếm máy bay
Của quân xâm lược Mỹ
Rơi trên đất nước này
Và học thuộc lòng:
Em có cây bút chì
Vẽ cái thằng giặc Mỹ
Sợ anh lính giải phóng
Mặt mũi nó xanh rì*

Các em còn được dạy cho ngu thêm bằng cách dùng khúc củi chĩa lên trời bắn máy bay. Vì máy bay của « giặc Mỹ », làm bằng giấy! Biết bao đứa đã chết vì muốn trở thành anh... Kim Đồng bắn máy bay Mỹ? Thật tội nghiệp nghe trẻ thơ nhâng nháo ca:

Đêm hôm qua sáng sao

Gió đưa về nơi nào

Lòng em càng lưu luyến

Này anh chiến sĩ ơi cho

Đánh cho Mỹ tan hoang

Đánh cho Mỹ tơi bời...

Chưa đủ, người cộng sản Việt Nam còn dạy trẻ thơ yêu quê hương Liên xô, Trung quốc:

Quê hương chúng ta xanh ngắt cánh đồng bao la

Noi gương Trung quốc, Liên xô ta xây cuộc đời

Quê hương chúng ta toàn dân trường kỳ kháng chiến

Tiến bước dưới cờ Ma len cướp vinh quang

Được giáo dục kỹ như thế nên từ bé đã:

Lập công ta dâng lên Bác

Chúng ta là con của người

Luôn luôn lúc nào cũng nhớ

Trung thành với Đảng với dân

Có hàng vạn bài thơ, bài hát cho nhi đồng. Nhà văn đầu hàng cộng sản Tô Hoài đã cho xuất bản tuyển truyện nhi đồng, trong đó, mười bức thư của thiếu nhi tháng tám gửi bác Hồ là một bằng chứng không thể phủ nhận rằng cộng sản đã chích thuốc mê vào máu nhi đồng. Thơ văn, sách báo cho nhi đồng thật đầy đủ. Nhà nước cộng sản đầu tư « vốn liếng » Mác Xít vào thể hệ tuổi ngọc. Và họ chỉ thấy lỗi. Tôi viết về sự nắm gọn một thể hệ rường cột của người cộng sản như thế, tạm coi là đủ cho những ai muốn biết người cộng sản đào tạo người của họ ra sao. Và tại sao, thứ các ké Nguyễn Văn Trỗi, trước giờ hành quyết còn hô lớn Hồ Chí Minh muôn năm để sau đó được phong làm liệt sĩ, cái môi nhử những anh cộng sản mồm non lao vào chỗ chết ngu xuẩn mà vẫn tưởng gục ngã cho cách

mạng và hòa bình! Cộng sản giáo dục nhi đồng để sử dụng nhi đồng khi tuổi trưởng thành như thê đây. Đồng ý là người cộng sản chỉ nhồi sọ và huyễn hoặc mồm non cho mục đích của họ. Để đạt mục đích, người cộng sản không dè dặt bất cứ một phương tiện nào. Còn người quốc gia chống cộng chúng ta đã nghĩ gì về nhi đồng, làm gì cho nhi đồng?

Trước hết, tôi nói tới cái Phòng Nhi Đồng trong Bộ Thanh Niên và Thể Dục Thể Thao của hai chế độ cộng hòa của miền Nam. Dù Bộ tụt xuống hàng Tổng Nha, dù di cư từ đường Đinh Tiên Hoàng đến đường Hiền Vương rồi lại dọn đồ nghề về đường Đinh Tiên Hoàng, Phòng Nhi Đồng vẫn chỉ là cái phòng... chứa đồ phế thải y hệt cái phòng cà là dĩ của một biệt thự lộng lẫy. Ở đó, trên tường treo vài cái bằng xanh ghim dăm bảy kiểu nút của Hương Đạo. Chủ sự — nghe đã phát nản cái danh từ này — thường là một nữ huấn luyện viên thể thao phốp pháp hay một ông công chức sắp về hưu ưa hút thuốc Lào và bàn tán chuyện cờ tướng! Nhân viên thì khỏi kể. Sinh hoạt của « trung ương » nhi đồng là may lót tã,

đan áo cho con, cắt móng tay, móng chân, ngáp vặt, tự học Anh ngữ và... chơi hụi. Và chỉ có thế.

Nhà nước đã chiếu cố mầm non của tổ quốc, đã đầu tư tương lai dân tộc ở cái phòng méo mó, tối tệ như thế đấy. Vậy đừng đòi hỏi một chính sách nhi đồng. Nước bốn nghìn năm văn hiến của ta rất hiếm hoi những chính sách ngoại mục. Giáo dục chưa có chính sách, đòi hỏi chính sách khỉ mốc gì! Ròng rã mười sáu năm đương đầu với cộng sản, Bộ Thanh Niên chỉ được cung cấp những ông Tổng, Bộ trưởng ăn xổi ở thì, những ông làm việc nước chú ý cái cổng tư thất cho đúng lời thầy bói dạy. Những ông cố đánh vật với kiến thức, may mắn lắm, đọc được bài diễn văn chuông mõ không sót công thức *thanh niên là rường cột của quốc gia*. Những Cao Cầu của thời đại Thủy Hử hôm nay, sức mấy viết nổi chính sách.

Vậy thì, bốn phận của những cái gọi là Bộ, Tổng Nha Thanh Niên Thể Dục Thể Thao của miền Nam là, hàng năm, cứ đến ngày rằm tháng tám, ngày tết của nhi đồng, vội vàng viết vài khẩu hiệu trên vải trắng, treo la liệt quanh cơ sở của

mình để vừa làm dáng vừa ăn điểm. Những khẩu hiệu cũ rách, nhai lại. Ôi, loài trâu bò nhai lại tệ nhất cũng đến thế là cùng. *Thiếu nhi là mầm non của tổ quốc.* Hoặc *Ngày nay học tập ngày mai giúp đời.* Hoặc *Tre già măng mọc.* Hoặc *Chăm chỉ học hành để phục vụ đất nước.* Có vẻ thời trang thì Ăn bánh trung thu nhớ ơn chiến sĩ. Chưa có khẩu hiệu *Giặc cộng đến nhà, nhi đồng phải đánh!* Hay *Thiếu nhi tích cực bài trừ tham nhũng!* Đề nghị Cộng Hòa tiến bộ hơn đệ nhất Cộng Hòa ở điểm không bắt tội nhi đồng hò hét *Nguyễn tổng thống muôn năm!*

Những khẩu hiệu nhai lại, có thể, ử rữ, rách mướp nếu trước ngày trăng tròn trời đổ một cây mưa vĩ đại. Bông trời đẹp, vài hôm sau, người ta gỡ xuống ném vào kho để sang năm xài nữa. Nghề của chàng chỉ có bấy nhiêu. À, thêm chút xiu. Là bắt con em công chúc phục vụ tại Bộ tới nghe ông tổng trưởng đọc « dít cua » long trọng rồi chờ phát đèn và bánh trái rẻ tiền!

Cây mùa thu của nhi đồng miền Nam đã trở thành truyền thống, thú truyền thống đợi ngày lãnh đồ phát chẩn bệ rạc. Chẳng ai « chế » nổi

30 | Duyên Anh

một trò chơi nào cho nhi đồng khác hơn cái trò quyền tiền trồng *Cây mùa thu*. Thành thử, tôi có cảm tưởng, nhi đồng miền Nam được giáo dục... tư tưởng nhận quà! Tư tưởng này, chắc chắn, không làm nên một Trần Quốc Toản, một Đinh Bộ Lĩnh, một Duy Tân...

Trở về với những con bò sữa gặm cỏ cháy của tôi. Năm nay có Đại Hội Thiếu Nhi ở sân Tao Đàn, Sài Gòn. Khẩu hiệu tiến bộ đôi chút. Chỉ tiếc, sau ngày đại hội, không còn một khẩu hiệu nào treo kín con đường xuyên qua vườn Tao Đàn.

Tôi đã được sang Mã Lai Á một lần. Lần ấy, nhằm đúng ngày Đại Hội Thiếu Nhi Toàn Liên Bang Mã Lai Á. Thủ đô Kuala Lumpur tưng bừng. Báo chí chiếu cố tận tình đại hội này. Có quốc vương chủ tọa. Một ngày thật quan trọng và cảm động của thiếu nhi Mã Lai Á. Bởi vì, trong ngày đại hội hàng năm, Mã Lai Á giới thiệu với quốc dân một anh hùng thiếu niên. Ngày hôm ấy, có thể, được coi là ngày của vị tiểu anh hùng. Vị tiểu anh hùng này đã lập được một thành tích có tính cách nhân dũng. Nghĩa là không phải nhiệm vụ

của mình mà cứ làm và làm quên cả tính mạng mình. Mã Lai Á, từ mười năm nay, đã trở thành một nước độc lập trong hòa bình. Kể từ ngày ra tuyên cáo độc lập đến nay, nếu tôi không lầm, chưa có vị thủ tướng thứ hai. Vẫn chỉ một « thần tượng » Abdul Rahman. Thủ đô Kuala Lumpur có đại lộ mang tên thủ tướng Abdul Rahman. Đó là vinh dự của một thủ tướng còn sống, đang cai trị. Đừng lạ lùng khi thấy báo đối lập khuynh tả, thân Cộng ở Mã Lai Á ế dài và báo ủng hộ nhà nước thì chạy như tôm tươi. Và, cũng đừng lạ, khi thấy, Mã Lai Á có ngày Đại Hội Thiếu Nhi. Một sảnh đường thật rộng, thật đẹp, quy tụ hàng mấy ngàn thanh thiếu niên. Nơi ấy, dùng làm nơi sinh hoạt của tuổi trẻ. « Đại biểu » thiếu niên, nhi đồng các tỉnh trong liên bang về đây chiêm ngưỡng anh hùng trong năm. Như tôi đã nói, Mã Lai Á đang hưởng thụ nền hòa bình công chính và no ấm nên, dù được bầu làm anh hùng, thành tích của vị anh hùng chẳng đáng làm tôi khiếp phục. Đại khái chỉ là cứu một em bé suýt chết đuối, phát giác được đám cháy. Vần vắn... Quốc vương Mã Lai Á gấn huy chương cho vị tiểu anh

hùng. Quốc hội và nội các giới thiệu vị tiểu anh hùng. Thiếu niên, nhi đồng vô tay chiêm ngưỡng, thềm ước được trở thành anh hùng. Bắt buộc mầm non của tổ quốc Mã Lai Á phải gắng sức học hỏi và tâm niệm sẽ làm được những việc đẹp cho quê hương, cho cuộc đời. Vị tiểu anh hùng là một hãnh diện cho cả liên bang.

Nước ta, vất đi không hết tiểu anh hùng cỡ anh hùng trong năm Mã Lai Á. Thời chiến, anh hùng xuất hiện khá nhiều. Hãy nói một Võ Trụ quên thân hình mình cứu người phi công Mỹ lâm nạn, đưa anh phi công Mỹ khỏi vùng tử thần. Hành động của em bé Võ Trụ có tính cách nhân loại. Em chỉ biết cứu người lâm nạn và không cần biết người ấy da vàng, da trắng hay da đen. Võ Trụ được gán Nhân Dũng bội tinh, thứ bội tinh mà, tới nay, chưa ông tướng nào được vinh dự mang trên ngực, trừ dăm bảy người quân, dân chính. Buổi lễ gán Nhân Dũng bội tinh cho anh hùng Võ Trụ tổ chức tại Bộ Tổng Tư Lệnh Quân Lực Việt Nam với sự tham dự của nhiều vị tướng tá Việt, Mỹ. Báo chí có loan tin. Loan rất... tượng trưng.

Thiếu nhi, nói riêng, và dân chúng Việt Nam, nói chung, rất ít ai được nghe tên Võ Trạ. Nếu như tinh thần Võ Trạ không bàng bạc trong tâm hồn mỗi thiếu niên Việt Nam, đó chẳng phải lỗi tại Võ Trạ. Mà lỗi do những nhà lãnh đạo thanh, thiếu niên, nhi đồng của chúng ta. Thiếu nhi Việt Nam mất một thần tượng. Thần tượng Võ Trạ. Thần tượng có thật. Thần tượng không mơ hồ giống thần tượng Kim Đồng của cộng sản. Cũng không thần tượng « chế sắn ». Phải chi, những nhà lãnh đạo thông minh và có lòng thì Võ Trạ, em bé phi thường đó, sẽ là cái nhân của một thế hệ thanh niên phi thường vài năm sau. Tiếc thay, nhà nước và mấy ông lãnh đạo thanh niên đã để Võ Trạ chìm trong quên lãng. Mã Lai Á mà có một Võ Trạ nhỉ? Cộng sản mà có một Võ Trạ nhỉ? Tên Võ Trạ sẽ khắc rõ trong tâm hồn niên thiếu.

Hãy nói một Danh Kê cướp xuống máy và súng của cộng sản ở Kiên Giang. Hành động của em bé Danh Kê phi thường lắm chứ. Sống trong vùng địch, chờ địch ngủ say, Danh Kê liền vồ hai khẩu súng, cướp xuống, cho chạy về đất tự do.

Nhật báo *Sống* loan tin này. Biết Danh Kê được thưởng gì không? Vài ngàn đồng thân tặng của ông tỉnh trưởng Kiên Giang với lời khen tặng. Chỉ có thế! Ai biết em bé Danh Kê giờ đây ra sao? Và mấy ai biết em bé Danh Kê phi thường? Tôi không muốn kể thêm tiểu anh hùng Biệt Động Quân Nguyễn Văn Mạnh... Nước ta vô số thần tượng thiếu nhi. Mà chẳng hề thay thần tượng thiếu nhi nào hiện diện ở những Đêm Trung Thu tại dinh Độc Lập. Tại sao thế? Tại vì những người ôm trong tay cái trách nhiệm đào tạo thanh niên chỉ có những cánh tay khô đét, da dẻ sần sùi như da rắn lột. Những cánh tay ấy, những con mắt kém nhem kém nhem, không thể nhìn xa và không thể ôm nổi thiếu nhi, ghì mạnh với lòng thương. Muôn đoàn ngũ hóa thiếu nhi, muốn phong trào thiếu nhi không chết, mãi mãi hấp dẫn, quyến rũ mà thiếu thần tượng của thiếu nhi, kể cả thần tượng mơ hồ, tôi rất e ngại sự thành công của những ai đang làm việc cho thiếu nhi, vì thiếu nhi, ở miền Nam. Thiếu tướng Trần Văn Trung nghĩ có nên chọn Võ Trụ làm thần tượng cho thiếu nhi quân đội, một đoàn thể thiếu nhi

mà thiếu tướng gửi gắm rất nhiều hy vọng? Và thiếu tướng đã nghĩ rằng cần có một *Ngày Thiếu Nhi Quân Đội* tổ chức như ngày Đại Hội Thiếu Nhi bên Mã Lai Á.

Những con bò sữa gặm cỏ cháy của tôi thiệt thòi đủ thứ. Phải thấy tận mắt bò sữa gặm cỏ cháy trên cánh đồng hực lửa mới biết thương xót tuổi thơ Việt Nam. Đây, hãy nhìn vào sách học của các em tiểu học! Hãy mở từng cuốn ra mà đọc, mà xem một cách thật bình tĩnh. Rồi thở dài buồn thảm. Bò sữa đã bị gặm cỏ cháy ngay từ ở học đường. Cỏ cháy là cuốn sách giáo khoa ấn loát lem nhem. Tác giả của chúng, những vị giáo viên đầy uy tín nhưng liếc qua hình thức, người ta không khỏi ngậm ngùi cho uy tín của quý vị ấy. Không hề có chuyện sửa chữa mỗi lần tái bản. Quý vị giáo viên, tác giả những cuốn sách giáo khoa tiểu học, đã cho sắp chữ, vỗ phông, đúc chì và chạy ào ào. Chạy bằng chữ xảy ra hai điều bất tiện. Một là đắt quá, thu về ít lời. Hai là tái bản lại phải trả thêm công sắp chữ. Vậy thì cứ vỗ phông để dành, niên học tới ta tiếp tục đúc chì ấn loát, khỏi cần sửa chữa, tốn công. Do đó sách của các

36 | Duyên Anh

em nó mới lem nhem như cái hiện tại của xứ sở. Giáo dục trẻ con người ta cũng tính toán. Tính toán thật kỹ. Giáo dục thanh niên thì khỏi kể. Một vị giáo sư trường luật rất đáng ca ngợi về sự chịu khó sửa chữa « tác phẩm » của mình từng niên khóa. Mỗi năm vị này sửa chữa, viết thêm vài trang. Để « của » của mình hoàn hảo? Không đâu. Để sinh viên mới không thể mượn hay xin hay mua rẻ « của » của sinh viên cũ. Phải mua « của » sửa chữa, nhuận sắc mà học! Cái sự sửa chữa ở đây vẫn mang nặng tính chất tính toán. Nhưng chỉ nói tới bò sữa gặm cỏ cháy, tôi tưởng nên « ca ngợi » vị giáo sư đại học nọ chút chút rồi trở về với bò sữa gặm cỏ cháy của tôi.

(Từ đoạn này, theo lời yêu cầu của nhà xuất bản, tác giả viết thêm từ trang 37 đến trang 45 để thay thế cho những trang 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, mà nhà bản cho là « hỏng », dù đã in xong. (Viết lại ngày 20-8-72).

Sách giáo khoa của các em ấn loát lem nhem, đóng góp cầu thả. Phần đông (có thể nói hầu hết) đóng bằng ghim lớn chứ không khâu bằng chỉ. Tôi không muốn đề cao ông Nguyễn Đình

Vượng, song, so sánh báo Văn của ông với sách giáo khoa Việt Nam, báo Văn ấn loát đẹp gấp trăm lần sách giáo khoa tiểu học. Tiểu thuyết của nhà Nguyễn Đình Vượng in ít mà người ta khâu bằng chỉ. Sách giáo khoa in nhiều lại đóng ghim. In nhiều tất bán nhiều. Bán nhiều thì lời nhiều. Những nhà giáo viết sách và xuất bản sách chỉ nghĩ lời nhiều chứ không nghĩ sách in đẹp. Thử tưởng tượng cuốn Việt ngữ lớp ba của tác giả X được các trường công giáo ở Việt Nam dùng giảng dạy thôi. Bao nhiêu chục ngàn cuốn? Tôi nghĩ có in hình ảnh bốn màu, mỗi năm, tác giả của nó cũng thu hàng mấy triệu lời. Buồn thay, sách chỉ một màu đen tối. Chữ in đen đã đành, hình ảnh cũng đen luôn.

Tôi có đứa con học lớp năm. Năm ngoái, giờ cuốn Việt ngữ của nó ra coi bài « Tinh tú ». Mở đầu như thế này: « Ban đêm, ta ngồi nhìn lên bầu trời, ta sẽ thấy những vì sao lấp lánh... » Cái hình in kèm với bài vẽ thằng bé ngồi trên ghế đá công viên nhìn lên bầu trời đen thui vì... bản kẽm hư! Chẳng thấy vì sao nào lấp lánh. Đứa con ngây thơ hỏi (Vì nó không hiểu kỹ thuật ấn loát):

Sao đâu, bố? Phải đáp: Chắc hôm nay nhằm đêm ba mươi, sao đi ngủ sớm! Ôi, báo chí người ta đã ấn loát bốn năm màu mà sách giáo khoa tiểu học Việt Nam vẫn một màu đen của hăng mực Song Long thì thật là một chua xót cho mầm non của tổ quốc! Bao giờ trẻ em Việt Nam mới được cầm những cuốn sách giáo khoa bìa cứng, giấy trắng, in ốp xet bốn năm màu? Bao giờ mới có những giáo sư thạc sĩ chỉ khiêm tốn soạn sách giáo khoa tiểu học? Từ nay đến bao giờ ấy, nhi đồng Việt Nam còn phải học những cuốn sách ấn loát lem nhem, những cuốn sách in thua gấp trăm lần tiểu thuyết của nhà xuất bản Nguyễn Đình Vượng. (Tới đây, tôi xin phép mở ngoặc để được công khai ca ngợi thiện chí của nhóm giáo chức *Lửa Việt* và nhà xuất bản *Cành Hồng*. Họ vừa làm một cuộc cách mạng sách giáo khoa tiểu học niên học 1972- 1973. Tôi chúc họ thành công. Họ thành công, con em chúng ta sẽ được học những cuốn sách soạn thảo công phu và ấn loát đẹp với nhiều tranh màu dễ thương).

Do đó, bò sữa vẫn tiếp tục gặm cỏ cháy... sách giáo khoa in sẵn từ năm nào năm nào và

sẵn sàng, và anh dũng bơi bỏ giá cũ, dán giá mới đề lên (đôi khi dán giá mới đề lên mất công, tốn của, cứ phăng phăng đóng con dấu giá mới lên trên hay xuống dưới giá cũ) để phù hợp với giá sinh hoạt hiện tại dù rằng giá giấy, công in mình chịu đựng ở năm nào năm nào!

Đấy, hãy nhìn kỹ đi, hãy cùng khổ sở với bò sữa gặm cỏ cháy khi cùng nó làm bài toán mà tác giả cuốn sách toán cho sai đáp số và lười biếng không sửa « mo rát », thành thử, không in đính chính. Đấy, người ta đã vắt cỏ cháy cho bò sữa ăn như vậy đấy. Ngay từ ở học đường. Tôi muốn nói thêm về những cuốn sách ấn loát tân kỳ do chính phủ và nhân dân Hoa Kỳ viện trợ và do ông Mỹ này, bà Mỹ nọ soạn thảo chung với các chức sắc của Bộ Giáo Dục nước tôi. Sách tặng không. Nhưng không ai dạy. Vì nó không thích hợp. Thí dụ cuốn « Dưỡng nhi ». Cuốn sách phát cho các em học trò nghèo là một sự buồn cười. Em bé gái săn sóc mẹ vừa sinh em bé. Sách bảo phải vắt cam tươi cho mẹ uống, phải pha sữa cho mẹ uống, phải... vân vân. Sách chỉ quên chưa bảo phải vận máy lạnh cho mẹ ngủ và kê cái tủ lạnh

trong buồng của mẹ, phải mua nhiều cam, táo, nho, lê bỏ vô tủ lạnh. Chính phủ Mỹ viện trợ phương tiện cho bò sữa, tại sao bò sữa cứ bị gặm sách giáo khoa ấn loát lem nhem? Tại sao Ban Tu Thư của Bộ Giáo Dục không dùng cái phương tiện quý hóa, soạn sách và ấn loát thật đẹp như sách giáo khoa tiểu học Pháp, Mỹ, Nhật để bán rẻ cho bò sữa và đẩy loại sách giáo khoa đen tối vào bóng tối lãng quên? Tại sao?

Đó là một vấn đề khó hiểu. Phải chăng, trong giáo dục cũng có chủ trương... tự do kinh doanh? Phải chăng, giáo dục cũng giống báo chí? Có báo đúng đắn, có báo số đề số đuôi, dâm ô đồi trụy. Có báo in đẹp, có báo in bẩn. Sự thiệt thòi to tát vẫn là sự thiệt thòi mà bò sữa, tổ quốc, quê hương phải gánh chịu. Và ai chịu trách nhiệm đây? Đã có chỗ cho mọi người trong mọi lãnh vực đổ lỗi: Chiến tranh!

Chiến tranh ta thù mi một phần nào vì mi gây chết chóc, đổ vỡ, đau khổ cho dân tộc ta nhưng những phần còn lại là vì những kẻ làm giàu do mi, đạt được địa vị cao nhờ mi, tạo đầy lầm lẫn không dám nhận đành dùng mi để khóa

lắp tội lỗi. Những kẻ mang trọng trách với thể hệ mai sau cũng đổ vạ tại chiến tranh. Họ giả vờ đó. Họ chỉ ham cái hiện tại, họ không nhìn rõ nỗi trống trải của thế hệ rường cột. Xã hội Việt Nam hôm nay, đông, người ta mãi mê hiện tại. Trái cây quý thường trồng lâu năm, mất công chăm bón. Những kẻ ham hiện tại đại gì trồng cam trồng xoài cho dân tộc. Họ khoái trồng bí, trồng dưa. Để biết chắc thời gian thụ hưởng. Tương lai mơ hồ. Chết rồi, ai sống mà ngắm vườn xoài vàng ối mà vững dạ tin tưởng thế hệ rường cột xâm mình chiến đấu chiến thắng cộng sản.

Tôi viết những dòng chữ này không phải để khoa trương. Đừng ngộ nhận, đừng nghĩ rằng tôi tự đề cao tôi là người có trách nhiệm với thiếu niên, nhi đồng. Người cầm bút có nhiều ưu tư. Nói lên được ưu tư của mình mà mỗi ưu tư đó cũng là ưu tư của nhiều người tức là y đã làm xong một bổn phận. Y không thể giải quyết những gì y nghĩ nên y phải viết. Và y viết với tất cả tấm lòng của y. Gọi là *tâm bút*. Thế thôi.

Nhưng nếu người đọc tôi nghĩ tốt chút chút về tôi, nghĩ là tôi đã... tâm bút thật, tâm bút

không toan tính, tâm bút không chuẩn bị cho một tương lai chính trị hay một âm mưu nào đó, tâm bút để chấp nhận mọi thiệt thòi về mình thì tôi xin thủ nhận rằng, suốt đời tôi, tôi chỉ loay hoay những vấn đề của tuổi nhỏ. Tôi đã thất bại. Vì không có quyền, không có tiền. Hai không tạo thành nổi cô đơn. Khổ nổi tôi lại chủ quan và mơ mộng. Tôi tin những dòng tâm bút của tôi sẽ được những người nhiều quyền, nhiều tiền và muốn đầu tư cái quyền và số tiền của họ vào tương lai của đất nước đọc và suy nghĩ. Tôi không ôm cái tham vọng ngớ ngẩn là họ sẽ tin và làm theo những gì tôi viết. Tham vọng của tôi nó giản dị như văn chương của tôi: Họ chợt thấy rõ nỗi trống trải của thế hệ rường cột nếu không lo đào tạo ngay hôm nay. Đào tạo cách nào, tôi chẳng cần biết nhưng họ đặt vấn đề đầu tư thế hệ mai sau vào nhi đồng hôm nay, tôi tưởng như tôi đã làm xong bốn phận của một công dân tốt. Thế là đủ.

Xã hội nuôi tôi, đãi ngộ tôi, tôi có ý kiến mà tôi nghĩ là hay thì tôi phải đóng góp. Tôi không bao giờ ngu xuẩn vỗ ngực tự coi những gì mình

viết là khuôn vàng thước ngọc. Đã có những kẻ ngu xuẩn. Và họ đều bị mĩa mai. Tôi nặng lời với người này, bạo miệng với người nọ cũng chỉ là « tâm bút », chỉ vì bò sữa, vì muốn bò sữa được thả trên cánh đồng cỏ non, được thanh thoi gặm cỏ và có sữa tốt để cho dân tộc trông cậy. Chứ, để bò sữa gặm cỏ cháy mãi, tội nghiệp quá.

Đây, hãy nhìn trò chơi thán gát của nhi đồng con nhà nghèo! Chúng ta đã có Trung Tâm Nguyên Tử Lực. Một vài người Việt Nam, thí dụ ông Toàn Phong Nguyễn Xuân Vinh đang là một trong những bộ óc vĩ đại của những kẻ chinh phục không gian. Mà nhi đồng Việt Nam thì cứ chỉ biết chế lon sữa bò, lon coca cola Mỹ làm đồ chơi, tôi nghĩ không còn gì thô thảm hơn.

Dân tộc bất hạnh của chúng ta, thỉnh thoảng, sản sinh ra một hai nhân tài, quá tài trước sự tiến bộ khoa học của xứ sở. Do đó, tài năng ấy, đành phục vụ dân tộc thiên hạ. Và chúng ta thờ dài: Họ làm việc cho nhân loại! Tôi không bằng lòng những thiên tài « lỏi » — hiểu theo nghĩa đãi hàng ngàn tấn cát mới có một cục vàng — Tôi thèm ước dân tộc ta có nhiều nhân tài bậc

trung. Chỉ cần chế nổi máy cày. Không cần chế nổi phi thuyền hỏa tiễn. Chỉ cần chinh phục nổi đất hoang bao la Cà Mau, Đồng Tháp. Không cần chinh phục mặt trăng. Khi lúa vàng chói chang vùng Cà Mau, Đồng Tháp là khi dân tộc ta no ấm, thịnh vượng. Nhưng muốn thật đông nhân tài bậc trung, nhân tài có thể đào tạo ra, không một chế độ, một chính phủ nào chịu đầu tư vốn liếng vào nhi đồng.

Thành thử, thu hút nổi nhi đồng, vẫn là « nghề » của cộng sản. Họ đầu tư vốn liếng để lấy lãi nuôi chiến tranh, gây căm thù. Trẻ con cộng sản đã làm người lớn quốc gia vất vả. Trước đám lau nhau, lương tâm người lính quốc gia mềm nhũn.

Ai nữ giết những đứa trẻ đáng tuổi con mình, em út mình? Những năm gần đây, lính cộng sản địa phương và xâm nhập, đa số là con nít!

Tôi chợt nhớ bài tập đọc *Con hổ và con chuột nhắt* trong *Quốc văn giáo khoa thư* lớp sơ đẳng của Trần Trọng Kim. Con hổ bị sa lưới. Hổ gầm thét, lồng lộn. Vô ích. Có con chuột nhắt đi qua. Hổ buồn tình đưa chân chộp, toan nuốt tươi.

Chuột kể oán: « Thân con bé bỏng ông tha cho làm phúc ». Hổ tha. Chuột nhớ ơn hổ, về gọi cả họ hàng tới cắn nát lưới. Nhờ đó, hổ thoát thân. Bài tập đọc kết luận: Ở đời, ngay cả những kẻ hèn mọn, nhỏ bé cũng có thể giúp ta nên việc. Nhi đồng, dĩ nhiên, quá nhỏ bé. Các nhà lãnh đạo miền Nam đã khinh bỉ những con chuột nhắt. Ở bất cứ một quốc gia nào, nhi đồng cũng là mối ưu tư của người lớn. Cây tre sắp già, phải lo cây măng sắp mọc. Măng không mọc, tre già tre chết là hết tre. Tuổi trẻ vừa dùng tới, phải nghĩ đến tuổi thơ sắp dùng tới. Thế hệ nọ tiếp nối thế hệ kia. Nhi đồng, do đó, là vấn đề tối quan trọng của quốc gia. Tiếc rằng vấn đề quan trọng ấy đã ít được chú ý. Bởi vậy, ròng rã mười bốn năm, đành như con hổ mắc lưới.

Tôi cứ nghĩ, phải chi mười sáu năm trời, kể từ 1954 đến 1970, miền Nam biết giá trị của những cái răng của chuột nhắt, lưới cộng sản, lưới tư bản dễ gì bủa xuống đe dọa số phận dân tộc ta. Chỉ cần săn sóc những con chuột mười tuổi, bây giờ, chúng ta thừa răng nhọn cắn nát kẻ thù. Muốn có một thế hệ thanh niên dũng cảm,

thương yêu quê hương, dám chết vì danh dự của tổ quốc, miền Nam đã bỏ rơi nhi đồng một cách tàn nhẫn. Y hết những cây trà, những cây cà phê trồng đại trên ngọn đồi trọc nắng cháy. Không hề được che chở bằng bóng mát của tàu lá chuối. Do đó, thế hệ thanh niên hôm nay ngơ ngác, đói khát lý tưởng. Kẻ thì đầu tóc rậm bù hờ hét thác loạn, đốt tương lai như đốt thuốc lá đen. Kẻ thì phản kháng mùa may để chết niềm tin tưởng. Kẻ thì an phận, cố giật cái móc khoa bảng mà làm dáng với đời. Nhà nước mãi mãi lo dẹp loạn... thành phố, truy nã du đảng sau khi đã thất bại một thiện chí kêu gọi tuổi trẻ đi hoang trở về! Trại giáo huấn có, những phiên tòa xử thiếu nhi phạm pháp có. Chỉ thiếu « lò » đào tạo thế hệ bảo vệ quê hương. Nhà nước không dám đầu tư vốn liếng vào nhi đồng hay không biết cách đầu tư? Dầu gì chẳng nữa, mười sáu năm trời đảng đảng, mật ong tuổi thơ miền Nam chỉ dành riêng cho loài gấu và phù thủy chính trị thưởng thức. Tôi chợt nhớ cái phòng thiếu nhi trong cái Bộ Thanh Niên. Và tôi quả quyết những chế độ miền Nam đã bắt tài trong sứ mang uốn nắn mầm non của

đất nước. Tre già, măng không có để mọc. Ôi, những cây măng nồn nà, vừa như khỏi mặt đất đã chứa đựng những con sâu buồn!

Cộng sản đòi rách thần tượng, phải tìm đến thứ sát nhân đề tiện Nguyễn Văn Trỗi mà phong làm liệt sĩ. Trong khi, thần tượng nhi đồng bất hủ Võ Trụ miền Nam thần tượng Danh Kê vân vân bị chìm vào quên lãng.

Bây giờ, tôi tả cánh đồng cỏ cháy, ở đó, những - con - bò - sữa - phải - cho - sữa - tương lai đang gặm nhấm và nhai lại. Trước hết là những khu vực giải trí của nhi đồng. Học đường không có. Nói chi những trường tiểu học cá hộp ngay giữa phố đông đúc hay trong con ngõ nhỏ tối tăm. Tôi chưa được sang Âu châu. Tôi cũng chưa được sang Hiệp Chúng Quốc. Thành thử, không hiểu thiên đường của *tuổi thơ Disneyland* ra sao. Nhưng tôi có thể tưởng tượng nổi vùng Disneyland của vĩ nhân Walt Disney qua những cuốn phim bất hủ *Bambi*, *Peter Pan*, *Bạch Tuyết và bảy chú lùn...* Một lần thăm Disneyland rồi phải chết, cũng mãn nguyện chán. Vài người đã nói thế. Nói quá. Tôi mới chỉ một lần sang Nhật Bản nhân chuyên đi

phước thiện một tuần lễ. Và tôi đã thấy một trong nhiều *Children farms* của thủ đô Đông Kinh. Cái *Children farm* mà tôi được đặt chân vào đã làm tôi tối tâm mắt mũi. Đó là thế giới của tuổi thơ Nhật Bản, là thiên đường mơ ước của tuổi thơ Việt Nam bất hạnh. Những phát minh khoa học tối tân nhất, đều đã biến thành đồ chơi, trò chơi cho nhi đồng. Vừa chơi vừa học. Óc sáng kiến nảy nở từ cái *Children farm* này. Tôi nghĩ, những nhà bác học trứ danh trên thế giới, đều đã giải trí suốt thời thơ ấu ở những « thế giới tuổi thơ ». Trẻ con Nhật đã chán trò chơi ngôi trong phi thuyền Apollo 11 bay vút lên mà trẻ con Việt Nam còn đẩy cái lon sữa bò gấn cục nển thì không còn gì tội nghiệp hơn. Không dám so sánh Sài Gòn với Đông Kinh. Mà chỉ nói về những vườn trẻ công cộng của Thủ đô Việt Nam vẫn được ca ngợi là viên ngọc trân châu của Á Đông!

Sài Gòn có bao nhiêu vườn trẻ công cộng? Và những trò chơi gì trẻ con ưa thích? Ai săn sóc trẻ con tại những nơi này? Hãy đếm trên đầu ngón tay. Ngón tay còn thừa cho vườn trẻ công cộng. Trò chơi ư? Cầu tụt, xích đu! Chỉ có thế.

Cái vườn trẻ công cộng ở bờ sông, chung quanh còn rào kẽm gai. Nó nhỏ tí xíu. Mỗi chiều thứ bảy, chủ nhật, riêng nhi đồng Khánh Hội kéo sang dã đông nghịt. Cực tả thì phải ví như đám nhặng bu kín đông sơ mít. Giành giật nhau leo cầu, đu xích. Đánh nhau. Chửi nhau. Phụ huynh bênh vực con em, cũng góp phần tích cực lời lẽ vào cuộc giải trí công cộng không hề có y tá túc trực để phòng nhi đồng té ngã!

Người Đại Hàn mới « tặng » nhi đồng Sài Gòn một vườn chơi công cộng ở đầu đường Nguyễn Hoàng - Nguyễn Kim. Lại vẫn xích đu, cầu tụt. Thêm cái bồn xịt nước lâu lâu mới chịu phun mưa. Người Đại Hàn « cho » chưa hết lòng tốt của họ. Họ chùa cái sân, nắng bụi tung mù mịt, mưa nước đọng từng vũng. Hãy đến chơi và sẽ thương hại những con mắt trẻ thơ lao động Sài Gòn vương đầy bụi. Có lẽ Tòa Đại Sứ Đại Hàn nên « cho » thêm thuốc nhỏ mắt, mùa nắng, và ủng và quần áo ni lông, mùa mưa!

Không có người coi sóc những vườn chơi công cộng nên vườn chơi đầy bã mía, vỏ bánh, rác rưởi và trẻ con chỉ học hỏi... chửi thề, đánh

lộn sau khi chán tụt cầu, đu xích. Rủi em nào đu hung hăng bị ngã vỡ đầu, chảy máu, sút mặt, em đó ráng mang vết thương đẩy cát bụi vi trùng về nhà.

Đấy, những Children farms mà nhà nước Việt Nam ưu ái tuổi thơ Sài Gòn? Cứ nhìn vào sự thật. Tôi không thâm hóa hay bịa đặt. Nhi đồng Việt Nam mù đi vì thiếu nơi giải trí. Không lẽ, mỗi năm một lần vào dinh Độc Lập dự Đêm Trung Thu, nghe tổng thống đọc diễn văn chúc các cháu ăn ngon, ngủ ngon và coi văn nghệ hội chợ Osaka là thông minh ra, lớn lên óc sáng kiến đầy ăm ắp, trí tuệ minh mẫn?

Tôi vẫn thềm những cái vườn trẻ gọi là những cái Vườn Trẻ mà không thấy khôi hài. Những cái vườn trẻ ở thủ đô Sài Gòn, ở trái tim Việt Nam chẳng hề có. Người ta vu vạ tại chiến tranh. Lại chiến tranh! Trong chiến tranh, rất nhiều công thự được xây dựng. Cho ngoại bang mượn. Trong chiến tranh, vẫn còn cái quen lải nhải mỗi tuần Kiến Thiết Quốc Gia. Tôi tưởng chỉ cần hy sinh, trợn vện bốn kỳ xổ số, đừng ai tơ hào một cắc,

Sài Gòn sẽ có, ít nhất, năm mươi cái Vườn Trẻ ra hồn. Ở đó, ngoài cầu tụt, xích đu, còn nhiều trò giải trí mở mang sự hiểu biết của nhi đồng.

Tôi rất buồn chưa nghe ông nghị sĩ, ông dân biểu, ông nghị viên nào khuyến cáo, đề nghị hành pháp lo món ăn tinh thần nhi đồng. Mà chỉ bị nghe những lời tố cáo tham nhũng ồn ào và những chuyện không lấy chi làm tốt đẹp của các ông. Phải chi Võ Trụ đủ tuổi ứng cử dân biểu. Thì nhi đồng Việt Nam có bốn phạm « bắt » phụ huynh mình đồn phiếu cho thân tượng Võ Trụ. Vì, đã đến lúc phải có người đòi hỏi quyền lợi cho thiếu nhi, thiếu niên tại cơ quan lập pháp.

Nhân thế, tôi muốn đổ một chút ưu tư lên vai những chính đảng Việt Nam. Thực chất của các đảng phái hôm nay là... ma, là vợ bèo gạt tép. Không khi nào đảng phải có hậu thuẫn mạnh và thật nêu họ không biết ươm đảng viên. Năm ngoái, có lần gặp ông Nguyễn Văn Hưởng, nguyên tổng thư ký Phủ Tổng Thống, ông Hưởng hỏi tôi về Lực Lượng Tự Do Dân Chủ của ông. Tôi nói một câu ngắn hơi xắc. Ông Hưởng thú nhận: Hiện tại

toàn xoài, ổi, mận cả. Tương lai sẽ hết xoài, ổi, mận mà thay thế bằng lớp người trẻ trong sạch, nhiệt tình ».

Ông lại hỏi. « Làm thế nào để có lớp người trẻ tuổi mới ». Tôi đem « bữa bồi » nhi đồng ra đấu và đấu luôn cách đào tạo nhi đồng thành thế hệ thanh niên mới của cộng sản. Ông Nguyễn Văn Hưởng thích lắm. Ông hỏi: « Mình làm thế nào, phương tiện đâu? » Tôi trả lời: « Phương tiện các ông thiếu gì ». Ông Hưởng thú nhận quỹ « đảng ta » rỗng tuếch, muốn xuất bản tờ báo cũng không có tiền. Chính đảng nào thích vững mạnh, lớn lao, trong tương lai có đủ võ công hóa giải áp lực các tôn giáo, hãy lo cho nhi đồng đi. Năm được nhi đồng hôm nay là năm được sức mạnh vĩ đại ngày mai. Cái sức mạnh ấy lại được giáo dục tốt, uốn nắn kỹ, chân nó sẽ xô đổ hết thành quách thối nát để tay nó xây dựng quê hương rực rỡ...

Trước khi nói về sự thiếu sinh tố của nhi đồng miền Nam, tôi xin phép được ca ngợi dự án của ông Nguyễn Văn Anh và bạn hữu ông đã

xây dựng khu vực Crystal Palace sẽ được coi như một *children farm* của thủ đô Việt Nam.

Thượng tầng là « thế giới của tuổi thơ » Nơi đó, ít nhất, có 200 trò chơi khoa học cho nhi đồng không phân biệt giàu nghèo. Nơi đó, có rạp chiếu bóng dành riêng cho nhi đồng; có sân khấu nhỏ phát triển khả năng tuổi thơ và đưa tuổi thơ trở về với những trang sử oai hùng của dân tộc. Nơi đó đôi tay êm ái của những người có lòng sẽ ôm ấp tuổi thơ Việt Nam bất hạnh. Dự án đã thành hình. Không lâu gì cuối năm nay là cùng, Vườn Trẻ Crystal Palace sẽ mở cửa cho bấy chim nhỏ Việt Nam đến đó múa may, ca hát thật hồn nhiên. Giữa thời buổi nhà giàu lo chuyển ngân ra ngoại quốc, vẫn còn những người như ông Nguyễn Văn Anh và bạn bè của ông đầu tư bạc tỷ vào nhi đồng để không trục lợi nhỏ, tôi tưởng rất đáng ngợi ca và khích lệ. Được tiếp xúc với ông Anh, được nghe ông phác họa nhiều chương trình phục vụ của nhóm ông, phục vụ âm thầm không cần khoa trương, tôi cầu chúc các ông thành công. Và trông đợi « thế giới tuổi

thơ » của tuổi thơ Việt Nam bất hạnh của những bà tiên giàu lòng nhân từ.

(Bài này viết xong vào tháng 11 năm 1970. Cách đây vài tháng (khoảng 10-1971) ông Nguyễn Văn Anh, trong một thư riêng gửi tác giả, cho biết cái children farin của ông đã không thể thực hiện nổi vì nhiều lý do.)

Bây giờ, tôi tiếp tục giải thích tại sao bò sữa của dân tộc gặm cỏ cháy. Thú thật, tôi đã bối rối vô cùng khi dẫn thẳng con trai bảy tuổi của tôi đến một rạp chiếu bóng nhằm đúng ngày chiếu phim *Cấm trẻ em dưới 16 tuổi*, mặc dù, phim đó chỉ là phim chiến tranh. Cho con mình coi là lão. Mà đã dẫn đi, lại dẫn về, con mình nó mếu máo rất tội nghiệp. Vì thương con em, rất nhiều phụ huynh đã tặc lưỡi, kéo con em mình vào rạp. Và chủ rạp không từ chối. Tuổi thơ thành phố Việt Nam mất đi nhiều hồn nhiên, láu lỉnh vì đã được coi những phim cấm các em coi. Nhưng ở Sài Gòn có rạp chiếu bóng nào dành riêng cho thiếu nhi? Mười mấy năm trước, khi chưa có hiệp định Genève, Hội Hướng Đạo Hà Nội chủ trương rạp chiếu bóng *Lửa Hồng* ở hàng Trống.

Rạp này không hẳn dành riêng cho thiếu nhi song nhi đồng và học sinh đến coi thường trực. Giá rẻ. Rạp hơi bình dân. Phim thì toàn cao bồi hiền lành với Roy Roger trên lưng con ngựa khôn ngoan, khi tay đàn miệng ca, khi tung dây bắn súng, cứu khốn phò nguy cùng con chó trung thành và người bạn gái hiền lành. Cao bồi Roy Roger không hung ác, tàn bạo như cao bồi Franco Néro hôm nay. Ngoài cao bồi, *Lửa Hồng* còn chiếu phim Zorro. Tôi đã « thả » rất nhiều chủ nhật ở rạp *Lửa Hồng*. Mỗi khi Roy Roger hay Zorro xuất hiện đi cứu khốn phò nguy, khán giả nhóc con vỗ tay cổ vũ nhiệt liệt. Tuổi thơ đã học được tinh thần mã thượng qua những nhân vật hiệp sĩ.

Đừng ngạc nhiên khi thấy phụ huynh Mỹ yêu nhân vật Batman Robin. Người lớn chúng ta chê Batman, coi mãi thấy nhàm. Nhưng Batman, người vô địch đó, đã được chọn lựa chỉ vì trong phim Batman không hề có súng nổ, máu chảy, người chết. Người lớn có ý thức và trách nhiệm rất kỹ máu chảy, người chết diễn ra trước mắt con cái mình.

Trẻ con rất dễ tiêm nhiễm thói hư, tật xấu. Câu chuyện mẹ Mạnh Tử dạy con đủ minh chứng. Ở gần nhà người bán hòm, ông Mạnh Tử tối ngày chỉ bắt chước phu đám ma, đập mồ chôn cất. Ở gần nhà người đồ tể, ông Mạnh Tử học tập giết lợn. Ở gần trường, ông Mạnh Tử mới bắt chước học trò để học tập và trở thành thánh nhân.

Người vô địch Batman và bạn anh ta là Robin, sở dĩ, được phụ huynh Mỹ và phụ huynh thế giới tin cậy, bằng lòng để con em mình chiêm ngưỡng và phim Batman trên tuyến điện thị « ăn khách » nhi đồng chính vì phim này không ngợi ca tàn bạo, man rợ. Batman và Robin hành hiệp. Luôn luôn bị gian tặc giăng bẫy thộp cổ sau một trận đánh nhau bằng tay chân. Rồi gian tặc dọa nạt, đưa lên những cái máy giết người ghê gớm. Nhưng Batman không chết. Batman vô địch không bao giờ chết cả. Hoặc chàng tự giải thoát hoặc được Robin cứu. Cuối cùng mỗi phim, gian tặc bị bắt đem về « bó t » để công lý phán xét tội lỗi. Batman và Robin không trả thù những kẻ toan giết mình bằng hơi ngạt hay máy chém. Không

một ai chết chóc ở phim BATMAN. BATMAN là loại phim hoạt động không có máu đổ.

Cao bồi Roy Rogers cũng rất ít máu đổ. Nhưng cao bồi Ý Đại Lợi bây giờ thì chết hết. Đấm đá dã man. Giết chóc tàn nhẫn. Bà già, trẻ sơ sinh đều phải chết. Con em chúng ta đã và đang được tắm bổ bằng sinh tố tàn bạo, vô luân của những cuốn phim cao bồi Ý Đại Lợi và những phim chương Trung Hoa. Nước Mỹ là quê hương của cao bồi. Họ chỉ đề cao tinh thần bảo vệ công lý của người Shérif. Thí dụ phim GUNSMOKE. Hay tinh thần nghĩa hiệp của cao bồi. Thí dụ phim BONANZA. (Trên truyền hình quân đội Mỹ ở Việt Nam)

Lucky Luke cũng là một cao bồi lý tưởng của nhi đồng thế giới. Đến với cô đơn. Hành hiệp cô đơn. Rồi ra đi cô đơn. Lucky Luke không giết người. Anh chàng cao bồi với con ngựa Jolly Jumper chỉ thích giễu cợt, đùa bỡn. Tiếc thay, khi phóng tác sang tiếng Việt, người ta đã xài hơi nhiều ngôn ngữ mất dạy nên, nói tới báo nhi đồng, y rằng, chúng ta miệt thị loại Batman, Lucky Luke!

Cao bồi Roy Rogers đã là người hiệp sĩ lý tưởng xuất hiện hàng tuần ở rạp *Lửa Hồng* hàng Trống, Hà Nội của tuổi thơ xa xưa. Tôi mong mỗi một rạp, hãy chỉ cần một rạp, *Lửa Hồng* ở Sài Gòn, nhỏ như rạp Vĩnh Lợi. Mà không hề thấy.

Năm 1962, tôi có viết một bài *Rạp chiếu bóng cho nhi đồng* đăng trên bán tuần san Chiến Đấu của Tổng Nha Thanh Niên thời ông Cao Xuân Vỹ. Bài báo không có tác dụng gì. Đến năm 1965, khi làm chủ bút tuần báo *Chí Trai* của Bộ Thanh Niên thời ông Nguyễn Tân Hồng, tôi cho đăng lại bài báo này. Và sau đó, Bộ Thanh Niên đã lấy tạm Nhà Thanh Niên ở góc Hồng Thập Tự – Hai Bà Trưng làm rạp chiếu bóng dành riêng cho nhi đồng, chỉ chiếu vào ngày chủ nhật. Vì thiếu chuẩn bị, vì không quảng cáo, vì ít phim hay và, nhất là, vì hoạt động với tinh thần thư lại cơm nguội, rạp đã không hấp dẫn nhi đồng. Đóng cửa. Đóng cũng như mở, rất âm thầm.

Phim hoạt họa, phim phiêu lưu, mạo hiểm hay những phim vui nhộn như *The adventures of Tom Sawyer*, *The adventures of Huckleberry Finn*, *La guerre des boutons* của Âu Mỹ và Nhật

không thiếu. Cứ thuê hay mượn phim cũ rích của họ, cũng dư sinh tố cung cấp cho một thể hệ nhi đồng Việt Nam. Văn đề đặt ra là nhà nước có muốn chích sinh tố cho nhi đồng hay không. Tôi nghĩ nếu nhà nước chịu chi một kỳ *Xổ Số Kiến Thiết Quốc Gia*, nhi đồng thủ đô sẽ có một cái rạp tối tân, nơi đó, vừa dùng để sinh hoạt vừa giải trí lành mạnh. Ngoài nhà nước, không ai dại gì đầu tư đâu.

Nhà nước để mặc nhi đồng thưởng thức phim cao bồi Ý Đại Lợi, chưởng kiếm Trung Hoa móc tim, chặt đầu máu chảy và máu chảy, nhà nước sẽ mất công bỏ tù thiếu niên bạo động. Cái nhân nhà nước gieo sao thì cái quả nhà nước hưởng vậy. Nhà nước bỏ bê nhi đồng ăn quà nhảm, nhà nước đừng trách thanh niên không lành mạnh, không giúp ích xứ sở một cách thiết thực và hữu hiệu. Một rạp chiếu bóng cho nhi đồng, nhà nước không thực hiện nổi thì nói chi đào tạo một thể hệ thanh niên hùng mạnh xâm mình bảo vệ quê hương.

Chắc hẳn nhà nước trả lời rằng đã có Vô Tuyến Điện Thị băng tần số 9? Trước hết, tôi xin

thành thật khen ngợi anh Lê Văn Khoa, người chủ trương chương trình *Thế giới của tuổi thơ* trên vô tuyến điện thị Việt Nam. Với lòng mến yêu tuổi thơ (đôi mắt và khuôn mặt anh toát ra lòng yêu mến đó), anh đã gắng sức vượt qua những phương tiện thiếu thốn của anh và vượt trên cả món thù lao hà tiện gần như bủn xỉn, bần tiện của nhà nước để, mỗi tuần, anh và đàn em nhỏ dễ thương của anh, đến với nhi đồng Việt Nam bất hạnh một chương trình *Thế giới của tuổi thơ*. Chương trình của anh Lê Văn Khoa hấp dẫn nhi đồng lắm. Vì anh có nhiều tài. Nếu đầy đủ phương tiện vật chất cho Lê Văn Khoa, tôi đoán chắc, chương trình *Thế giới của tuổi thơ* của Lê Văn Khoa sẽ là một chương trình lý tưởng. Ngoài Lê Văn Khoa, còn có chương trình *Học mà chơi, chơi mà học*. Thiện chí rất nhiều nhưng nó vẫn không che giấu nổi sự nghèo nàn, thê thảm.

Người điều khiển chương trình phải nói quá nhiều. Mà truyền hình, nhất là truyền hình với nhi đồng, người điều khiển chương trình nói ít, càng ít càng tốt. Để cho hình ảnh nó nói, nó đi vào tâm hồn thiếu nhi.

Những chương trình khác, tôi miễn kể. Bởi vì chỉ có hát xướng, kịch coọc ngớ ngẩn, và tập làm dáng cho những em bé gái xấp xỉ mười sáu tuổi. Không còn gì bực mình hơn bị nghe các em nhi đồng hát những bài ướm át tình ái rẻ tiền của mày ông nhạc sĩ sáng tác trước tài năng mình. Điển hình là hai em Chí Hùng — Ngọc Hoa. Hai em hát những bài của Hùng Cường — Mai Lệ Huyền hát. Cử chỉ, dáng điệu, y phục cũng giống hệt. Nhìn em Ngọc Hoa giả vờ cầm chai rượu ngất ngư và nghe em lải nhải *Say rượu như say ái tình*, tôi muốn đập vỡ máy điện thị, muốn lôi cổ những anh cai thầu văn nghệ ra bộp tai và rồi muốn khóc. Có thể, ông Xuân Phát là một nghệ sĩ hữu hạng. Nhưng ông Xuân Phát đã cời trần, mặc quần xà lỏn đóng vai Xia ra Ki vi nham nhở thì không thể điều khiển một chương trình dành cho nhi đồng.

Tôi đã thấy ông hề Thanh Hoài lập đi lập lại một câu chọc cười rẻ rúng « cống hiến » các em nhi đồng: « Ba lần ba là ông cố nội! » Và nhiều vở kịch mà nếu quý vị có trách nhiệm với thiếu nhi « chiếu cố » hẳn quý vị ấy sẽ phát điên. Tiếc thay,

quý vị ấy không chiếu cố. Và những cái gọi là Hội Bảo Vệ Thiếu Nhi, Hội Bạn Trẻ chưa hề một lần lên tiếng về thảm trạng giáo dục nhi đồng của vô tuyên truyền hình.

Giải trí nhi đồng tốt nhất, vẫn chỉ là phim hoạt họa. Bên Nhật (tôi chỉ mới được qua Nhật nên chỉ thí dụ chuyện Nhật Bản) có rất nhiều đài truyền hình. Điểm tâm để đi học, nhi đồng mở bất cứ một băng tần nào giờ này, cũng có phim hoạt họa. Ngắn thôi. Đủ để ăn xong bữa lót dạ. Buổi trưa, nhi đồng vừa ăn trưa vừa coi phim hoạt họa. Buổi tối cũng vậy. Người ta đã dành riêng giờ nhàn rỗi của nhi đồng để cho nhi đồng giải trí mà khỏi chiếm mất thì giờ học hành, nghỉ ngơi của các em. Trước đây, vô tuyến điện thị của quân đội Mỹ ở Việt Nam có chiếu nhiều phim hoạt họa. Nhi đồng Việt Nam xem ké và nhớ giờ giấc đúng boong. Những *Combat*, *Wild Wild West*, *Voyage to the bottom of the sea* cũng là những phim trẻ con hâm mộ. Hâm mộ và chiêm ngưỡng Vic Morrow, Jim West như anh hùng dân tộc mình! Mình không có anh hùng để hâm mộ, không có ai tạo cho mình những mẫu anh hùng,

hiệp sĩ, thì đành chiêm ngưỡng anh hùng... Mỹ vậy.

Bây giờ, mỗi chiều chủ nhật, dù ham chơi cách mấy, nhi đồng thành phố vẫn không quên vặn máy coi *Astroboy* hay *Kimba* diễn giải tiếng Việt trên băng tần số 9. Làm thế nào chúng ta có nhiều phim hoạt họa ngắn thay thế những chương trình nhi đồng cải lương ẻo lả và hát xướng những bài ái tình vô tích sự?

Đó là trách nhiệm của nhà nước. Mà nhà nước chi rất khiêm tốn cho giáo dục, văn hóa. Ngân sách dành cho giáo dục chỉ bằng số tiền ăn cắp hàng năm của một tên đại tham nhũng. Có khi còn ít hơn. Ở Việt Nam, người ta ít chú ý tới trẻ con. Người ta chỉ ồn ào những chuyện vô tích sự. Sữa tăng giá, quyền lợi của trẻ con bị xâm phạm. Không ai phản đối. Nhưng giấy báo tăng giá, quyền lợi của một số chủ nhật báo bị xâm phạm, lập tức, người ta phát động đấu tranh đến nơi đến chốn. Nào tuyệt thực. Nào cắt tóc. Nào đình bản. Và chính phủ đã nhượng bộ cuộc tranh đấu đó. Chẳng ai tranh đấu cho trẻ con cả. Vì trẻ con chỉ là trẻ con. Để nó lớn lên nó tranh

đấu cho quyền lợi của chúng nó. Bởi thế, đừng lạ khi thấy các em nhỏ than vãn đài Vô Tuyền Truyền Hình định quyết tiền « ca sê » của các em! Tới đây, tôi chợt nghĩ tới một người cả đời chỉ ôm mộng làm phim nhi đồng, tóc bạc phơ, già đi, nghèo đi, phải xoay nghề khác. Vì mộng của anh lơ lửng trên mây. Phim của anh do Juspao thực hiện xong xuôi. Tưởng được mãn nguyện bằng một nụ cười. Nhưng người Mỹ bảo buồn quá, tuổi thơ Việt Nam không vui bằng tuổi thơ Mỹ. Tại sao chỉ thèm đôi guốc mới trong khi kẹo Honey có chất độc ê hê ở Việt Nam? Phim làm rất công phu. Để bị vắt vào kho. Trung Tâm Điện Ảnh Việt Nam không thừa máy yểm trợ chẳng? Có lẽ, Trung Tâm Điện Ảnh Việt Nam chỉ khoái yểm trợ những phim đấm đá, hăm hiếp.

* Biết ngày nào Trung Tâm Điện Ảnh mới dành riêng cho nhi đồng một đạo diễn của nhi đồng? Và biết bao giờ Trung Tâm Điện Ảnh Việt Nam mới có ý định thực hiện những cuốn phim ngắn cho nhi đồng?

(* Như mọi người đã thấy, những phim Việt Nam có đấm đá, hăm hiếp, « sexy-show », me

Mỹ, gái bán bar đều đã yêu cầu Trung Tâm Điện Ảnh yểm trợ và đã được thỏa mãn.)

Bộ Giáo Dục đã biết nghĩ rằng hàng triệu học sinh tiểu học thèm khát phim ảnh dành riêng cho các em không? Ôi, chỉ cần một cái rạp chiếu bóng của nhi đồng do người Việt Nam thực hiện. Rạp chiếu bóng nhi đồng hữu ích cho quê hương hơn là trụ sở quốc hội. Phải chi Thượng Viện cắt tăng lần nữa để dọn lên và rời Hạ Viện về làm thành Quốc Hội lưỡng viện, một nơi và lấy trụ sở hiện thời của Hạ Viện làm nơi sinh hoạt thiếu nhi? Tôi đoán chắc, hai mươi năm sau, quê hương ta sẽ có nhiều khuôn mặt rạng rỡ. Một thể hệ nhi đồng được chăm sóc, giáo dục tốt đẹp, sẽ trở thành những công dân lương thiện. Một số công dân lương thiện sẽ trở thành những nhà lãnh đạo quốc gia. Và quốc gia không thể là bóng tối dày đặc, nơi ẩn trú của những thằng đạo diễn mù đeo kính đen, của những thằng bất tài vô tướng, của sâu mọt, của ăn cắp, của vọng ngoại, của khoa bằng « for rent », của trí thức cho cả cộng sản lẫn tư Bản thuê bản thân, thuê dân tộc mình...

Thứ sinh tố thứ hai mà bò sữa thiếu là âm nhạc. Miền Nam dễ đã có đến 7832 nhạc sĩ! Con số vĩ đại này, quá ba phần tư chuyên sáng tác nhạc ái tình máy nước, mua vui cho ma ri sến. Những bậc thiên tài nhạc sĩ càng ngày càng xuất hiện đông đảo. Mỗi giai đoạn lại khởi sắc thêm. Thí dụ: Sau hiệp định Genève, nhạc sĩ nghiêng về cái sự ly hương não nề, nhớ làng xưa thành phố cũ. Rồi oán hận con sông Bến Hải và đòi « về giải phóng quê hương », đuổi giặc cộng đi chỗ khác chơi. Buồn có « chủ đề » chán, đâm ra buồn vắn vơ, buồn nổi buồn « nửa đêm ngoài phố ». May sao có chính sánh chiêu hồi. Thế là buồn tìm về « chủ đề », rất chính nghĩa. Toàn em gái nhớ anh nơi bưng biển phiến loạn, « tủi thân mi khóc long lanh » và mong anh về với... quốc gia! Để « đôi lứa mình lại sống chung đôi, ta có nhau khi hoàng hôn rơi ». Ủy mị đã có « đồn » chiêu hồi ẩn núp. Hùng mạnh thì tố cộng ca ngợi thanh niên cộng hòa, cổ võ xây dựng ấp chiến lược. Dần dần yêu lính. Hỏa châu soi sáng rực trời. Đại bác rền nổ. Cuối cùng mê hòa bình, hận thù binh lửa... Nhưng tình yêu rẻ tiền vẫn lấn át hết. Do đây mà có cái gọi là « *thời trang nhạc tuyến* »!

Thê thảm thay là không hề thấy một nhạc phẩm nào sáng tác cho tuổi thơ hay về tuổi thơ. Bản *Kỷ niệm* của Phạm Duy thật tuyệt vời. Song nó vẫn chỉ là điệu nhạc hoài ấu thơ của nhạc sĩ đã chán chương kiếp người lớn. Nhà Sóng Nhạc — nếu tôi không lầm — mấy năm trước cho xuất bản hai tập nhạc nhi đồng cùng với một số đĩa hát. Những bản nhạc này không hấp dẫn nhi đồng. Vì toàn vui nhộn kiểu Ông Ninh, ông Nang... Nhạc sĩ Lê Cao Phan cũng mới gom góp những bản nhạc sáng tác từ lâu và in thành tập. Tập nhạc này không được phổ biến ở các trường tiểu học hay những chương trình nhi đồng trên vô tuyến truyền hình, truyền thanh sâu rộng. Có lẽ, sức hấp dẫn của nó mong manh chẳng?

Bởi vậy, rằm tháng tám, nhi đồng chỉ được nghe *Chú Cuội* của Lê Thương và *Tết Trung Thu rước đèn đi chơi...* cũ rích. Đôi khi, các em được nghe *Tập tằm vòng tay không tay có*. Cuối cùng, một vài bản nhạc tươi vui của nhạc sĩ quá cố Hoàng Quý lại được đem ra làm sống lại.

Điều này chứng tỏ rằng nhạc sĩ của chúng ta không chịu, không thích sáng tác nhạc cho nhi

đồng. Bởi làm việc cho nhi đồng khó nổi tiếng lừng lẫy hay tâm hồn nghệ sĩ khô cằn? Tôi đã thấy nhà nước đặt nhiều giải thưởng sáng tác nhạc. Nhưng chưa hề có một cuộc thi sáng tác nhạc cho nhi đồng. Trên cánh đồng cỏ cháy, những con bò sữa bất hạnh chỉ được nghe những điệu nhạc dễ làm úa héo tâm hồn mình. Học sinh tiểu học thiếu bài hát. Trong một cuốn sách giáo khoa tiểu học do Mỹ quốc viện trợ phương tiện ấn loát, cố vấn soạn thảo với vài nhà giáo của Bộ Giáo Dục, tôi đã gặp những bài gọi là « hát mà học » như sau:

Kỳ không là ông kỳ đà

Kỳ đà là cha cắt kẻ

Cắt kẻ là mẹ kỳ không

Rõ ràng người ta dạy trẻ con bố lão. Hát mà học kiểu đó thì học sao nên người! Năm 1961, tôi cư ngụ ở đường Trương Minh Giảng, cạnh trường tiểu học tư Vườn Xoài, nghe bà giáo dạy học trò bài Õ e Rô be đánh đu mới thâm thúy!

Ở nhiều trường tiểu học khác, nhất là các trường tiểu học tư, những bài hát cho học trò

con nít cũng chẳng hơn gì. Quanh đi, quần lại, vẫn chỉ một điệu:

Cái nhà là nhà của ta

Ông cố ông cha làm ra

Các con hãy gìn giữ lấy

Muôn năm với nước non nhà

Đổi thành lời khác nhau:

Lá cờ là cờ của ta

Trong gió tung bay gần xa

Đứng nghiêm ta chào mỗi sáng

Trong khi lớp nhất kéo cờ

Những em bé con nhà khá giả, được gửi học ở các trường mẫu giáo như Caritas Đoàn thị Điểm, Regina Mundi, Claire Joie, Saint Paul chỉ là thiểu số. Thiểu số này được hát những bài nho nhỏ, hay hay bằng... tiếng Pháp! Đa số học trường mẫu giáo Việt, may mắn lắm, được các cô thương yêu tuổi thơ, đặt lời Việt vào nhạc nhi đồng Pháp để cho tập hát thì cũng đỡ. Còn lại bí... bài hát! Đành theo điệu *Frère Jacques* mà... sáng tác:

Kìa con bướm vàng

Vờn đôi cánh

Trông nó bay lên cao kìa

Ta ngồi xem

Hay:

Giờ ăn tối rồi

Mời anh xơi

Giờ đưa lên anh em nào

Ta cùng ăn

Hướng Đạo Việt Nam cũng có những bài hát cho sói. Nhưng vẫn chỉ có tính cách phiến diện. Âm nhạc tuổi thơ trở thành sinh tố... « xa xỉ phẩm », thứ gan rỗng, mỡ muối. Muốn biết nó thiếu sót đến cái độ thâm như thế nào cứ tới với các đám đông trẻ nhỏ được tập hợp vào những ngày quan trọng.

Tôi còn nhớ một cái Tết Trung Thu Của Nhi Đồng Via Hè do một nhóm sinh viên thiện chí tổ chức tại vườn Tao Đàn vào năm 1965 do nhật báo *Sống* và tuần báo *Búp Bê* bảo trợ, nhạc sĩ Phạm Duy hỏi mãi mà không em nào biết hát bài

gì vui vẻ. Cuối cùng, Phạm Duy đành đặt lời mới cho bài *Cái nhà là nhà của ta* thành *Đánh giày là nghề của ta* dạy các em hát! Do đó, đừng ai trách oắt con mở miệng nghêu ngao: *Em ơi, nếu mộng không thành thì sao* hay *Anh là tính đa tình* hay *Càng đi xa anh càng nhớ em...* và nay thì *Mùa thu đã chết, đã chết rồi, em biết chẳng...* Cứ bài hát nào phổ thông, bắt kể lợi hại, người lớn thuộc, con nít cũng thuộc. Nghe ông nhô năm tuổi gân cổ hát theo ca sĩ đang hát ở tivi hoặc ra đi ô *Đừng bỏ em một mình*, tôi chỉ muốn tát ông nhô vài tát.

Chưa hề thấy những bài hát ngắn gọn ca quê hương, dòng sông, ánh trăng, đôi mắt mẹ hiền, sợi tóc bạc của bố, bàn tay người chị, lòng tốt của bạn bè, vẻ đẹp của lớp học, lời dịu dàng của thầy cô... Kinh niên chỉ lải nhải:

Bạn em có cho em một con dế

Trông nó đen như than hầm

Sáng nó kêu ré ré ré

Trưa nó kêu re re re

Tối nó kêu re re re...

Thì người lớn cũng nản, hưởng chi con nít ham thích mới, luôn luôn mới. Càng mới càng ham. Cũ rích, nhắc lại hoài, con nít chóng chán. Tôi chẳng biết quy trách nhiệm cho ai đã để trẻ con đói khát bài hát.

Trước hết, phải lôi nhà nước và quý vị tự nhận mình có trách nhiệm bảo vệ thiếu nhi ra mà hạch hỏi. Hỡi những vị trong các *Hội Bảo Vệ Nhi Đồng*, quý vị đã làm gì nhỉ?

Tôi chỉ thấy quý vị trưng những chức vụ chủ tịch, tổng thư ký, hội viên trên bích chương tranh cử! Viện Âm Nhạc Quốc Gia chỉ biết lo dạy đánh đàn, kéo nhị tây, nhị ta, thổi kèn, diễn kịch, hát tuồng để trình diễn mời ông tây, bà đầm và quan lớn đến thưởng thức thôi ư? Viện thuộc Bộ Giáo Dục. Bộ Giáo Dục, có lẽ, vô trách nhiệm với học sinh tiểu học? Với đám con nít, học trò thò lò mũi xanh, Bộ Giáo Dục kể như vất đi rồi. Vất luôn cái Bộ Thanh Niên đấy sào, tạ (vì chỉ biết sào với tạ, dù thời chiến hay thời bình). Tôi đành ngỏ ý cầu xin các nhạc sĩ. Hãy ích kỷ mà nói trước: Quý vị hãy thương sót con em mình, đừng để chúng nghèo ngao: *Anh là lính đa tình*.

Tội nghiệp chúng. Quý vị thương con em mình là quý vị thương cả một thế hệ nhi đồng. Phần thưởng tinh thần xứng đáng nhất tặng quý vị là, nếu bản nhạc nào hay, bản nhạc ấy sẽ bất tử. Hết thế hệ này đến thế hệ khác cất tiếng hát vang. Và nhớ ơn quý vị. Nhạc cho nhi đồng không phải « *thời trang nhạc tuyển* ». Rất khó sáng tác nhưng dễ nổi tiếng. Đã nổi tiếng là nổi tiếng muôn đời sau. Chỉ cần như Hoàng Quý. Một bản *Chiều quê*, thời đại nào cũng có người yêu chuộng. Lúc nào các giọng hát cũng bồi hồi, rung động tận đáy lòng.

Quê nhà tôi chiều khi nắng êm đêm

Chạy dài trên khóm cây, đàn chim ríu rít ca

Bao người ra ngòi hay đứng bên thềm

Chuyện trò vui với nhau đời sống thần tiên

Sáo diều ru nào khác lời thơ

Lúa vàng reo ngàn muôn sóng nhấp nhô...

Sau hết, một trong những sinh tố mà bò sữa đói khát là sách báo.

* Ngót hai chục năm nay, phụ huynh liên tiếp

báo động món ăn tinh thần nhiễm độc làm đau ốm con em mình. Nhưng vô phương cứu chữa. Người ta đành thờ dài hồi tưởng dĩ vãng *Cậu Ấm*, *Cô Chiêu* tờ báo nhi đồng... tiền chiến và loại sách *Phổ Thông Bán Nguyệt San* với những truyện của Tô Hoài, Nam Cao, Nguyên Hồng.... nổi tiếng *Con đẽ mèn*, *Đẽ mèn phiêu lưu ký*, *Tráng sĩ bộ ngựa vân vân*... Hoặc loại *Sách hồng* của Tự Lực Văn Đoàn. Hoặc một vài cuốn của Lê Văn Trương, Nguyễn Quỳnh vân vân... Trên cánh đồng cỏ cháy ròn rã mười sáu năm trời kể từ Nam Bắc phân ranh giới – chỉ lác đác thấy vài đám cỏ non. Rồi không biết cỏ thiếu đất mọc hay bò chê cỏ, số phận của cỏ non thật phù du. Và những con bò sữa lêu bêu hoài trên những cánh đồng cỏ cháy. Có thể đem trên đầu ngón tay những cuốn sách viết cho tuổi thơ. Số sách hiếm hoi này cũng chưa hẳn là sách của tuổi thơ. Tuổi thơ từ mười tuổi trở xuống hầu như không có sách đọc. Học sinh tiểu học trừ một số ít em ham đọc, còn đều tỏ vẻ khó nhọc khi cầm cuốn sách giải trí nhằng nhịt chữ nghĩa. Ngay học sinh trung học cũng thiếu sách đọc giải trí.

(* Những vấn đề của thiếu nhi, cần phải nói thật nhiều. Xin dành cho ai muốn viết một Chính Sách Thiếu Nhi. Phạm vi cuốn sách này chỉ cho phép tác giả viết về vài ưu tư có tính cách cần thiết. Giải quyết xong vài ưu tư này cũng là kỳ công rồi.)

Do đó, một phong trào tái bản truyện nhi đồng... tiền chiến được phát động. Và đó là chứng tích thất bại của giáo dục nhi đồng miền Nam. Song song với sự sống lại của *Sách hồng* của Tự Lực Văn Đoàn, nhà Khai Trí, nhà Huyền Trân, nữ sĩ *Vòng tay học trò* Nguyễn Thị Hoàng và một vài nhà văn, nhà giáo đã nghĩ tới món ăn tinh thần của tuổi thơ. Khai Trí cho xuất bản hàng chục cuốn sách nhỏ, bán rẻ rề. Sách do nhiều nhà văn danh tiếng viết. Hình thức không hấp dẫn. Nội dung bổ ích nhưng vẫn đông đặc chữ nhỏ. Vẫn sót nhiều lỗi chính tả. Loại sách hồng Khai Trí không có gì mới lạ hơn sách hồng Tự Lực Văn Đoàn. Thiếu tranh ảnh màu trang trí nên không hấp dẫn học trò tiểu học, mặc dù, Khai Trí muốn cung ứng sinh tố cho lớp tuổi này.

Sách hồng Huyền Trân do nhà văn Nhật Tiến sản sóc. Huyền Trân mới xuất bản chừng năm cuốn. Bút hiệu Nhật Tiến ký trên những cuốn sách hồng đủ để phụ huynh học sinh tin cậy. Nhưng sách hồng Huyền Trân không được phổ biến sâu rộng. Chỉ vì nhà văn kiêm nhà giáo Nhật Tiến thích hoạt động âm thầm và độc lập. Và bởi thích độc lập, sự hoạt động của *Huyền Trân* có tính cách thủ công nghệ. Xuất bản được cuốn nào hay cuốn đó. Gần đây, một nhóm người thiện chí, dưới sự bảo trợ của nhà tổng phát hành sách Sống Mới, đã thành lập một tủ sách *Mây Hồng*. Một năm hoạt động, *Mây Hồng* đã xuất bản được 42 cuốn sách dành cho học sinh trung học. Tủ sách *Mây Hồng* tương tự tủ sách *Tuổi Hoa* do tuần báo *Tuổi Hoa* chủ trương. Hai tủ sách này thi đua hoạt động. Họ đã gặp trở ngại lớn do bọn lái sách âm mưu.

Thấy *Tuổi Hoa* và *Mây Hồng* thành công, lái sách tung ra thị trường sách tuổi thơ giống loại trên, bán phá giá, ấn loát cầu thả để tranh thương bất chính. Công việc của thiện chí cũng bị tranh

thương! Lái sách đã ngăn chặn sự phát triển có đường hướng của Tuổi Hoa và Mây Hồng.

Nhận xét tổng quát, sách hồng của Khai Trí, sách hồng của Huyền Trân hay của Tuổi Hoa, Mây Hồng vẫn chỉ là sách hồng của học sinh trung học đệ nhất cấp xuống tới lớp nhì tiểu học là cùng. Học sinh lớp ba, lớp tư hoàn toàn thiếu sách hồng giải trí. Lớp đọc giả tí hon, tối cần thiết cho một thể hệ rường cột tương lai, chưa đủ kiên nhẫn để đọc những trang sách đông đặc chữ nhỏ, chưa đủ hiểu biết để thưởng thức cốt truyện, cách hành văn. Với lớp đọc giả này, truyện thật ít, tranh thật nhiều. Chữ in to tướng và hình vẽ nhiều màu sắc sỡ. Một vài nhà giáo thiện chí đã cung ứng loại sách này. Nhưng phương tiện ăn loát thiếu kém, số đọc giả ít ỏi, nên, thiện chí đó rồi cũng chìm trong quên lãng.

Chúng ta đã thấy vài cuốn *Tấm Cám* lèm nhèm kỹ thuật, vài cuốn phóng tác từ truyện của Grimm, Perrault in ở Paris gửi về. Cũng có một nhà xuất bản ở Việt Nam dùng tranh vẽ của Pháp, dịch những truyện *Bạch Tuyết và bảy chú lùn*, *Con chồn và con chó sói*, *Con vịt con xấu xí...*

nhưng lỗi chính tả đầm đìa, thê thảm, dù in chữ thân 16 to tướng. Và chỉ có thế.

Loại sách con nít ưa thích, nếu muốn xuất bản đều đều, ít nhất, phải có số độc giả trung thành là hai mươi ngàn. Mà đau đớn thay, trong mười hai triệu dân, bỏ đi một nửa ở thôn quê còn chừng năm triệu dân thành phố, chưa hề thấy cuốn truyện tuổi thơ nào, dù thật hấp dẫn, in tới 10 ngàn cuốn một kỳ xuất bản. Truyện con nít cần ấn loát đẹp, nhiều màu, hình ảnh mỹ thuật rất tốn. Nếu bán được ít thì tiền đâu trả tác giả, họa sĩ, nhà in? Vả lại, kiếm họa sĩ vẽ tranh con nít cũng là chuyện thiên nan, vạn nan. Chúng ta có hàng chục ngàn họa sĩ vẽ tranh sơn dầu trầu trượng, lập thể... song chúng ta chưa hề — có tôi nhấn mạnh: chưa hề có — một họa sĩ vẽ truyện tranh con nít ở miền Nam.

Truyện tranh con nít của Tây, Mỹ xuất bản và phát hành khắp thế giới. Của ta chỉ phát hành giới hạn ở các thành phố. Nhiều quận lỵ sách không có mà tới. Số sách con nít của Pháp tiêu thụ riêng ở Sài Gòn bằng số sách con nít xuất bản tại Việt Nam. Tôi muốn nói loại sách đứng đắn

và đúng nghĩa sách con nít.

Tình trạng giấy in sách tuổi thơ không sáng sửa gì. Nhà nước vẫn dành bông giấy cho loại sách-trá-hình-báo con nít nhưng sách tuổi thơ đúng đắn thì bị mua giá mới gấp hai lần giá có bông trắng! Phụ huynh Việt Nam vốn lười — đa số — không chịu làm công việc chọn sách cho con em. Do đó, loại sách gọi là truyện tranh Lucky Luke, Batman, Astro-boy, Ma Quái, Thần Lăn, Rắn Mối, Cả Hóa Tiên, Khỉ Hóa Người... lũng đoạn thị trường sách con nít. Một dạo, hiện tượng Charlot Nguyễn Thọ tung hoành dữ dội. Báo chí lên tiếng công kích và trích dẫn ngôn ngữ của Charlot Nguyễn Thọ — một cậu bé có tài can ke được lái buôn chữ nghĩa khuyến khích làm bậy — Người ta đã giạt mình về hiện tượng Charlot Nguyễn Thọ. Con nít thì cười khoái chí. Vì Charlot Nguyễn Thọ đá banh trúng cả vào đầu thằng nhỏ khiến đối thủ ôm thằng nhỏ kêu đau oai oái! Báo chí còn dẫn chứng một tờ sách-trá hình-báo cho em nhi đồng nhòm qua lỗ khóa ngắm bố mẹ mình đang làm công việc « có em »! Hiện tượng Charlot Nguyễn Thọ tàn lụi cho

một hiện tượng mới. Đó là thời đại của Lucky Luke, Combat, Batman, Wild Wild West, Astroboy...

Thấy sách - trá - hình - báo (nghĩa là người chủ trương kiếm đại một cái tên đặt cho loại sách và xuất bản đúng vào một ngày trong tuần lễ) đắt khách, một số báo tuần cũng chuyển từ những truyện tranh ma quái, rần rết sang truyện... can ke ở sách, báo Âu Mỹ. Trên sạp báo, khu vực báo nhi đồng, chúng ta sẽ gặp ngay ở trang bìa lòe loẹt, hình ảnh chú cao bởi Lucky Luke hay chàng hiệp sĩ Batman với đôi súng và tài bắn nhanh hơn cả cái bóng của mình, với bộ quần áo người dơi lẫm liệt. Như đã nói, Lucky Luke hay Batman là những nhân vật tốt.

Truyện tranh Lucky Luke thì cả con nít và người lớn đều khoái nếu đọc nguyên bản. Không có câu nào mất dạy cả. Nhiều truyện, tác giả còn dẫn chứng những nhân vật tướng cướp có thật như Jesse James được lồng vào truyện tranh Lucky Luke hay tả qua vài nét về một nơi nào đó ở miền Viễn Tây Hoa Kỳ, chỗ xảy ra truyện, với hình ảnh thật. Phóng tác đối thoại sang tiếng

Việt, các họa sĩ can ke của chúng ta, không hiểu vì tiếng Pháp ăn đong hay vì muốn khôì hài hạ cấp, đã dùng nhiều câu không hề thấy trong nguyên bản.

Tôi đã đọc một tờ báo nhi đồng Lucky Luke mà tòa soạn ở gần lò heo Chánh Hưng (cam đoan thật 100 phần 100), nghe con ngựa Jolly Jumper trả lời Lucky Luke: « Đi thì đi chứ bộ giờ tới Queen Bee nghe Jo Marcel hát à »! Hay chúa mọi da đồ nói « Ô kê coca cola lừa bò dzìà chuồng » Ở những cuốn truyện tranh khác, nếu chịu khó đọc hết, chúng ta sẽ nhặt ra hàng cuốn tự điển danh từ mất dạy. Có truyện thối sáo thần thành khúc hát *Anh là lính đa tình*. Hay *Em ơi nếu mộng không thành thì sao? Mua lon thuốc chuột uống cho rồi đời...*

Loại sách truyện nhi đồng này từ sạp báo đến cổng trường tiểu học công, tư, từ hang cùng đến ngõ hẻm đều bày bán. Những ông ba Tàu làm cái bảng lớn treo trên tay lái xe đạp, triển lãm Lucky Luke, Ma Quái đi bán lưu động. Ở các cổng trường tiểu học, cạnh chỗ bán ổi, xoài, mận, khô mực, cà rem, trên mặt đất cát dơ bẩn, hàng trăm

cuốn truyện tranh khác nhau đã nhuộm mực xanh bán kí, được bày lên, bán rẻ đồng hạng mỗi cuốn vài đồng. Con nít tranh nhau mua đọc. Đọc xong, bày trò đánh đáo, đánh bài cào ăn truyện tranh. Phổ thông đến thế là cùng! Con nít nhớ ngày truyện tranh nhảm nhí phát hành hơn ngày làm bài thi. Phụ huynh không kiểm soát.

Tôi đã gặp ở cổng trường Lasan Taberd, năm ngoái, hồi chưa có hàng rào dây của trường, nhiều phụ huynh móc tiền một cách hân hoan, mua truyện tranh Ma Quái cho con em. Trên những chiếc xe Peugeot, Datsun, ở phía sau, truyện tranh triển lãm nhan nhản. Thế thì quý vị ấy chẳng nên than phiền sách báo tuổi thơ.

Ngay bây giờ, giữa hồi trống thúc giục khôi phục truyền thống học đường và bảo vệ tâm hồn niên thiếu của Phó Tổng thống Trần Văn Hương, hãy đến các sạp báo, các cổng trường tiểu học, người ta vẫn có thể nhìn rõ cái thảm trạng sách báo nhi đồng. Đây là *Mầm Non*, *Măng Non*, *Tuổi Thơ*, *Bé Thơ*, *Họa Mi*... Những cái tên « măng sét » báo do Bộ Thông Tin cấp, in rất nhỏ. Nhưng những tên truyện thì in rất lớn: *Loan mắt*

đen đùng độ bằng Cầu Muối, Tề Thiên Đại Thánh bị đánh bỏ nhà, Chú Thoòng giận vợ, Hùng đầu bò thanh toán đảng Honda. Vân vân. Ngay cả tên báo đứng đắn hay tên một nhân vật hào hiệp cũng bị lôi ra hành hạ. Thí dụ Loan mắt nhung diệt băng Cầu Bông, Thăng Bờm gặp chú Thoòng, Dz-ũng ĐaKao chiến thắng Đại La Thiên. Vân vân... Sở Phối Hợp Nghệ Thuật, đáp tiếng kêu cứu tuổi thơ của cụ Trấn Văn Hương, đã tịch thu loại báo này. Chưa đủ. Phải cần một cuộc phân thư. Để cho những tuần báo tuổi thơ sạch sẽ, lành mạnh hữu ích đóng trọn vai trò của nó.

Phải thú nhận, chúng ta vẫn thiếu những tài năng phục vụ tuổi thơ. Một *Cậu Ấm, Cô Chiêu* làm khuôn vàng thước ngọc cho những tờ báo tuổi thơ, quả là ít ỏi. Một *Tô Hoài* với *Con dế mèn, Dế mèn phiêu lưu kỳ, Tráng sĩ bọ ngựa...* và một số truyện hồn nhiên khác, đâu đã gọi rằng đủ. Lê Văn Trương chỉ có *Anh em thằng Việt, Thằng Việt nghỉ hè*. Nguyễn Đức Quỳnh không viết thêm sau *Thằng Kinh*. Truyện của Lê Văn Trương, Nguyễn Đức Quỳnh, Tô Hoài vẫn chỉ là truyện của học sinh tiểu học ngày xưa. Học sinh tiểu học ngày

nay đọc, chắc chắn chưa biết để thích thú. Vậy kết luận: sách báo cho nhi đồng Việt Nam không có. Chưa hề có như hạnh phúc của dân tộc này. Làm sao mà có sách, báo cho nhi đồng (học sinh tiểu học) với điều kiện và phương tiện mà tôi đã nêu ra. Tư nhân nào dám đầu tư vào công cuộc đào tạo mầm non tổ quốc? Ngoài nhà nước không ai dám phiêu lưu tiền bạc.

Tôi đã mơ một cái máy in ộp xết của Bộ Văn Hóa Giáo Dục đặt tại Nha Học Liệu, đường Trần Bình Trọng, Sài Gòn. Với một cái máy in ộp xết, tôi sẽ in thuê nhãn hiệu, hộp thuốc Âu Mỹ, bìa báo bạn, bích chương để nuôi dưỡng một tuần báo nhi đồng. Dĩ nhiên, tuần báo này không thể so sánh với *Spirou*, *Tintin* nhưng nó sẽ là tuần báo nhi đồng sạch sẽ, lành mạnh, bổ ích với truyện tranh nhiều màu, với những bài mở mang kiến thức ích lợi, vui vẻ không làm độc giả tí hon chán ngấy.

Nhưng tôi không có cái máy in mơ ước đó, không đủ tiền mua máy in với thuê phân suất quân bình, kiệm ước, song hành chống chất. Bộ Văn Hóa Giáo Dục thì có sẵn máy in, sẵn nhà

giáo, nhà văn. Và máy in, chẳng hiểu, dùng vào việc gì! Phải chi dùng vào việc ấn loát một tuần báo nhi đồng, bán giá thật rẻ cho học sinh toàn quốc vẫn có lãi. Tiếc thay, với những nhà giáo dục của chúng ta, học sinh tiểu học chỉ là bò sữa gặm cỏ cháy Batman, Lucky Luke, Astroboy, Ma Quỷ, Rắn Rết nhảm nhí. Phương tiện nhà nước miền Nam ê hề mà không biết làm nổi một tuần báo nhi đồng. Trong khi, ở miền Bắc, họ khuyến khích báo, sách nhi đồng. Họ đã có mấy tờ, sống lâu như chế độ của họ. Biết bao giờ Bộ Văn Hóa Giáo Dục mới giới thiệu một tập thơ như *Mấy vần tươi sáng* của Trần Trung Phương, Tôi chợt nhớ một chương trình *Đố Vui Để Học...* nóng máy của Bộ. Mà ngậm ngùi!

Nhà nước không chủ trương xuất bản sách, báo tuổi thơ, nhà nước không có quyền kết án bọn lái buôn tuổi thơ. Và việc xuất bản sách, báo tuổi thơ, dù chẳng đạt tới kết quả như ý muốn, tôi vẫn kính trọng những tư nhân chủ trương. Xin được kính trọng những người chủ trương những tờ báo nhi đồng đã chết. Xin được kính trọng những người đang chủ trương những tờ báo nhi

đồng sống èo ọt mà vẫn chống gậy thiện chí lên đường. Riêng tôi, đã hơn hai lần học đòi làm báo tuổi thơ và hơn hai lần thất bại. Vì bất tài, thiếu phương tiện và không đủ kiên nhẫn. Tôi đã thú nhận tôi bất tài. Làm báo nhi đồng *lớn không ra lớn, con nít không ra con nít*. Thì phải chết. Tôi chẳng hy vọng được làm báo nhi đồng nữa.

Hai lần làm báo tuổi thơ sạch sẽ, tôi chỉ tự hào rằng: tôi có thể nham nhở, mất dạy ở bất cứ một tờ báo nào nhưng ở những báo *Búp Bê, Tuổi Ngọc*, tôi dám thách những ai ghét bỏ tôi tìm nổi một chữ mất dạy, nham nhở. Chỉ một chữ. Tôi lại học được kinh nghiệm chua xót. Là đừng bao giờ tin tưởng vào nhà nước và những cái gọi là Hội Bảo Vệ Thiếu Nhi.

Ròng rã sáu tháng ôm đồm, bao bãi một tuần-báo-người-lớn-không - ra - người- lớn-con-nít-không-ra-con-nít, xuất bản được đúng 24 số tôi và anh em chủ trương *Tuổi Ngọc* nhìn lại, không thấy hổ thẹn công việc làm của mình. Tuần báo *Tuổi Ngọc* chẳng hay hóm gì nhưng nó không thuộc loại báo « bản ». Tôi cứ chờ mong một lá thư của Bộ Giáo Dục hay của một Hội Bảo Vệ

Thiếu Nhi nào đó. Không phải là thư mua báo ủng hộ. Không cần loại thư này. Chỉ cần thư chê *Tuổi Ngọc* dở hay khích lệ *Tuổi Ngọc*. Thế thôi. Mà vẫn không hề thấy! Quý vị có trách nhiệm với thiếu niên đi đâu vậy? Tôi nghĩ quý vị ấy chả nên la lối om sòm, kết tội sách báo đầu độc trẻ thơ. Nhà nước không muốn làm gì cho trẻ thơ. Nhà nước cứ việc nhắm mắt làm ngơ để sách báo nhắm nhí đốt cháy tâm hồn bò sữa.

Tôi xin gửi nơi đây lòng biết ơn những ai đã, đang và sắp can đảm làm báo phục vụ nhi đồng. Công việc của quý vị như muối đổ bể song quý vị dám làm. Nhà nước đầy đủ phương tiện thì lại ngoảnh mặt quay đi. Bộ Giáo Dục nhìn trên sạp báo, đếm được ba chục tuần báo phụ nữ khích dân, một chục tuần báo ngợi ca híp py, bởi móc đời tư đào kép cải lương, số đề, số đuôi, ngót một trăm « tuần báo » ma dơi, khỉ đột, « hiệp sĩ vỉa hè » và tìm mãi mới ra chỗ bày khiêm tốn của bán nguyệt san *Tuổi Hoa*, bán nguyệt *Ngàn Thông*, tuần san *Thăng Bờm*, tuần san *Thiếu Nhi*, chắc hẳn Bộ Giáo Dục hoan hỉ lắm lắm.

Những đoạn tôi viết về tuổi thơ không được đầy đủ. Thú thật, những lần cầm bút viết về *Những con bò sữa gặm cỏ cháy* từ một tháng nay, tôi đều viết ở gốc cây ngoài bãi tập quân trường Quang Trung sau những phút giải lao hay dưới ánh đèn thấp trong mùng trên giường chồng của doanh trại. Viết thật vất vả. Thở xác mệt nhoài. Do đó, không thể cố gắng hơn.

Chấm dứt bài này, tôi xin tạm kết luận vội vàng: Bò sữa vẫn đang gặm cỏ cháy. Tuổi thơ Việt Nam vẫn bị bỏ bê. Bò gặm cỏ cháy thì không có sữa hoặc có sữa thì sẽ chỉ là sữa độc. Khi quê hương còn những người tuổi trẻ nổi loạn vô duyên cớ, còn những bàn tay không được xây dựng, ngựa ngày đi phá hoại; khi đất nước còn thiếu một thể hệ xâm mình ngăn cản giặc xâm lăng thì trách nhiệm của chế độ với thiếu nhi còn được đặt ra.

Và được đặt ra trước lương tâm mỗi người lớn.

viết xong tháng 12-1970

sửa lại tháng 2-1972

TRANH ĐẤU

BÂY GIỜ, NGƯỜI TA ĐANG TRANH đấu. Trẻ tranh đấu. Già tranh đấu. Thầy tu tranh đấu. Học trò tranh đấu. Bà già lông vịt và con nít cũng vui vẻ tranh đấu. Nền dân chủ của chúng ta đi hia bảy dặm. Cho nên, tranh đấu không còn là một cần thiết. Mà hóa thành những màn hề tạp lục. Người ta đang tranh đấu. Guồng máy đang chạy phẳng phẳng. Dòng nước lũ đang cuộn cuộn chảy. Đại đột cản ngăn sẽ bị nghiền nát, sẽ bị làm thân của một cánh bèo khốn nạn. Đó đây, chỉ nghe văng vẳng âm điệu cổ vũ của loài cỏ đuôi chó. Chỉ nghe tiếng phân trần cô đơn của nhà nước.

Rồi khi tiếng phân trần cô đơn chìm lấp vào biển sóng chống đối là dây kềm gai cản lối, là khói lựu đạn cay mù trời. Và im lặng. Tôi chưa hề nghe lời cản ngăn, hòa giải. Cỏ đuôi chó đối lập

ngả rạp theo chiều gió tranh đấu. Những người ý thức buông xuôi trách nhiệm. Họ thụ động, hèn nhát, đê tiện. Sự thật, họ nhìn thấu nhưng đôi mắt họ khép chặt, giả vờ mù. Để chẳng muốn trở nên người cứu quốc hoặc chẳng bị nghiền nát vào guồng máy. Sự thật, họ nghe rõ nhưng họ bịt hàm thiếc, giả vờ câm. Để chẳng muốn mất phiếu và bị mang tiếng thân nhà nước.

Nhà nước! Các ông nào thương gì tôi. Chê các ông vài điều nhỏ mọn, các ông để tâm thù hằn. Khen các ông điều to lớn, các ông dùng thủ thuật qua sòng, cố tình gây ngộ nhận chúng tôi chỉ là khúc sông dò sang ngang được. Vì vậy, các ông cô đơn. Những kẻ có nhiều thứ để sợ mất thì ích kỷ, không dám nói sự thật. Các ông chỉ thêm hậu thuẫn bằng những tiếng nói sự thật của những người trí thức sáng giá. Họ hoàn toàn nín thinh. chỉ can đảm nói sự thật trong phòng trà. Và nếu lời họ được công bố, họ thanh minh với hốt hoảng, lo sợ.

Guồng máy sẽ nghiền nát những gì? Dòng nước lũ sẽ cuốn cuộn chảy về đâu? Và bao giờ vỡ bờ? Những bậc thầy của những người tranh đấu

đắp chặn ngủ vùi hoặc chong đèn nghiên cứu văn hóa hậu chiến! Có kẻ « buồn nôn » và cứ tưởng những bãi nôn của mình nó hợp thời trang lắm. Những nhà nghị sĩ can đảm « chiếu tướng » đâu rồi? Lương tâm của họ đi vắng trước một nghịch cảnh chung ư? Họ nỡ để tuổi trẻ phiêu lưu quá xa trong cuộc phiêu lưu không sửa soạn hành lý? Tôi chờ đợi một người dám nói sự thật với nhà nước, với người tranh đấu. Nói bằng chân tình.

Không thấy. Hầu như, rất những giọng nói mị tuổi trẻ của lũ phù thủy, lũ đạo diễn mù đeo kính đen. Trên đầu những người tranh đấu, đã hiển hiện bảy kên kên chờ rửa rôi. Thất Vọng cùng lũ cây cáo đợi hoan hô Thành Công. Kên kên và cây cáo muốn làm băng hoại đất đứng của chúng ta. Kẻ thù còn đây. Chúng vẫn sát nách ta. Kẻ thù ấy được quên khuấy. Phút chốc, kẻ thù chính chỉ còn là hình ảnh mơ hồ. Và đau xót tận trái tim, nhà nước miền Nam, những người lãnh đạo chống kẻ thù chính của nòi giống, bị đồng hóa với kẻ thù!

Tôi không có gì để lo sợ bị mất. Tôi không phải chính khách để lo sợ bị đả đảo bị mang tiếng

« phản bội », lo sợ bị mất phiếu. Tôi không ham làm anh hùng thật hay anh hùng rơm. Tôi chỉ là người cầm bút. Thứ sợ bị mất, có thể, là ngòi bút.

Giữa Hà Nội ngùn ngụt lửa hờn của phường cầu nhân, nhọn hoắt lưỡi lê độc tài, lũng lảng những dây treo cổ, một người cầm bút còn dám nói « *Tôi sẽ dùng dao khắc văn lên đá* » thì ở Sài Gòn tự do, tôi có quyền thách đố bọn bá đạo « cướp bút » của tôi. Khốn nạn đến với tôi, tôi tệ nhất thì cũng chỉ là một tẩy chay vô tội vạ, một chửi bới vu vơ, một chụp mũ không duyên cớ.

Tôi được hít thở không khí tự do, tôi có quyền phát biểu những ý nghĩ chân thành của tôi. Ý nghĩ không bao giờ là kết tội, lên án. Hãy cứ nói được ý nghĩ của mình. Để khỏi xấu hổ rằng, cầm bút khoe khoang nói sự thật mà sợ hãi không dám nói sự thật trong ý nghĩ chủ quan của mình. Tôi không thể là những cỗ thụ hết sinh khí, những bình vôi đặc xít, những thư lại ngót đời người còn được lưu nhiệm để cản trở tuổi trẻ. Tôi thêm tranh đấu như những người thêm tranh đấu nhất. Kẻ bị nguyên rửa là kẻ giết chết nhiệt tình và lòng tự ái của tuổi trẻ, là kẻ đạo diễn

tuổi trẻ đóng nhiều trò tạp lục trên sân khấu đời.

Mấy năm trước, tôi đã thấy thằng đạo diễn đeo kính đen đẩy tuổi thơ ra giữa đường mù mịt khói lựu đạn cay. Thằng đạo diễn đứng trong sân, dưới gốc cây bồ đề. Tuổi thơ lên tám, lên mười, đầu trùm miếng ni lông, hăng hái nhào tới hàng rào kẽm gai của « bạo lực », nhặt lựu đạn cay liệng trả « bạo lực ». Tuổi thơ được giải trí bằng thù hận thay vì bằng hồn nhiên ở các công viên có xích đu, cầu trượt. Vở kịch tranh đấu của đạo diễn đeo kính đen đây. Tranh đấu! Ôi, những viên gạch ném cảnh sát của con nít sẽ tranh đấu cho mục đích nào?

Năm nay, trong ngày đưa chí sĩ Phan Khắc Sửu về nơi yên nghỉ cuối cùng, tôi lại gặp những em bé mười ba, mắt trong thủy tinh, tóc xanh mượt, môi hồng tương lai, rướn mình, giơ tay, gân cổ hô những khẩu hiệu sắt thép mà các em không hề nghĩ ra: « Đả đảo quân phiệt độc tài. Phản đối tái lập bang giao Miên Việt. Phản đối chiến tranh mở rộng... » Tự nhiên, tôi xúc động lạ thường. Tôi muốn nói chuyện với các em ấy. Tôi muốn nói rằng người ta sinh ra để sống chứ

không phải để tranh đấu. Khi phải tranh đấu thì người ta khổ lắm. Cùng cực lắm mới cần tranh đấu. Không tranh đấu thì chết khốn nạn mới vùng lên tranh đấu. Tranh đấu, các em ơi, không bao giờ là trò chơi giải trí.

Tôi sẽ nói với các em, chỉ nói với các em, vì tôi biết các em, có thể, được phù thủy xúi « đã đảo » tôi hôm nay, có thể, nhục mạ tôi là « nhà báo mật vụ, ký giả nhà nước », hôm nay, nhưng ba bốn năm sau, các em sẽ hiểu tôi và thương xót tôi như tôi đang thương xót các em. Tôi bắt đầu chuyện tranh đấu gần nhất.

Tất cả những cuộc tranh đấu, kể từ tháng tư, năm nay, đều khởi sự bằng cuộc tranh đấu ồn ào, lộng ngôn và chẳng đi đến đâu của một số chủ báo Sài Gòn.

Khi nhà nước quyết định tăng thuê giấy in báo, số chủ báo điều hâu đã tranh đấu giành thắng lợi miễn thuế. Chủ báo, trước hết, chỉ là một công dân như mười mấy triệu công dân của đất nước. Mười mấy triệu công dân bị è cổ gánh Kiệm Ước, chẳng dám to tiếng chống đối. Còn mấy ông chủ báo thì đòi làm công dân... đờ

lúych. Mấy ông chủ báo nói rằng, dư luận quốc tế xúc động lắm. Tôi được vài ông nghị sĩ, dân biểu đi Tây. Anh về rí tai rằng, thiên hạ nó bịt mũi chê bai. Nó bảo, ở nước nó, sữa của con nít là vấn đề trọng. Mọi thứ kể như vật đi. Sữa trước hết, ưu tiên, Kiệm Ước bắt sữa của con nít... đóng thuế. Báo chí bỏ rơi con nít. Và chỉ nghĩ quyền lợi của riêng mình. Thì cũng cứ được đi nếu mấy ông chủ báo đừng lộng ngôn, xuyên tạc đóng thuế thành đàn áp báo chí, bóp nghẹt đệ tứ quyền.

Khẩu hiệu « Phản đối chính phủ bóp nghẹt đệ tứ quyền » là một kích thích tột cùng nhiệt tình và lòng tự ái của tuổi trẻ. Đệ tứ quyền là báo chí. Báo chí sắp bị đóng cửa đến nơi rồi. Chính phủ ngăn cấm báo chí xuất bản. Ký giả, nhà văn sẽ bị « cảnh sát » cướp hết bút đem về bỏ vào ngục! Thực tế có phải vậy không? Thực tế chỉ là thuế kiệm ước đánh muợn màng vào giấy in báo. Vật liệu sản xuất ra giấy báo bị đánh thuế mà giấy báo không bị đánh thuế thì mới là đũa thần kinh tế.

Ông tổng trưởng Phạm Kim Ngọc đã không thể trở thành « ba ghét ma dzích » của nền kinh

tế không sản xuất. Ông ta bị nhục mạ. Đó là việc của ông ta. Tôi chẳng nên đề cập. Thực tế là báo chí vẫn xuất bản đều đều và chửi tổng trưởng kinh tế một cách... « pha » quy chế báo chí.

Như vậy, chính quyền bóp nghẹt đệ tứ quyền ở cái chỗ nào? Giấy báo tăng, bảo sẽ tăng giá (như đã tăng). Độc giả lãnh thuế chứ chủ báo đâu dám hy sinh. Những người tuổi trẻ bạn tôi, em tôi, học trò tôi không thích suy xét. Tuổi trẻ ít bao giờ tính toán. Bởi thế, luôn luôn bị lợi dụng, luôn luôn bị đạo diễn mù đeo kính đen đẩy lên sân khấu diễn những vai trò không thích hợp với mình. Tuổi trẻ đã bãi khóa ủng hộ báo chí vì tưởng báo chỉ sắp bị giết hết. Báo chí đã hân hoan đón tiếp sự hậu thuẫn của tuổi trẻ thay vì, nếu tranh đấu đúng, cảm ơn họ, mời họ xê ra, đây là cuộc tranh đấu riêng của báo chí. Nhưng báo chí cần liên kết. Và nhiều đoàn thể khác nhào vô. Thậm chí một anh dân biểu nổi tiếng ăn cắp cũng tuyệt thực ủng hộ báo chí! Ngoài quý vị tranh đấu báo chí, tôi không hề thấy các bậc thầy khả ái của sinh viên, học sinh, không hề thấy các bậc nghị sĩ, dân biểu đủ tư cách can ngăn sinh viên, học sinh đừng có

dại đột dần thân vào một « mission impossible » một cách phước thiện!

Tuổi trẻ dần thân vì « giữa đường thấy việc bất bình chẳng tha », Tốt lắm. Tuổi trẻ xuống thuyền không toan tính. Tốt lắm. Hồi những người tuổi trẻ thân mến, các bạn đã dần thân chưa đúng lúc. Khổng Tử (hình như thế) nói rằng: Nếu vì đại cuộc, ta có thể móc trái tim ta hiến dâng đại cuộc. Nhưng nếu không phải đại cuộc, một cái lông chân cũng đừng hòng ta thí cho. Các bạn đã móc tim góp vốn cho lũ đánh bạc biển lận từ mười năm nay. Mãi mãi các bạn lầm lẫn. Bây giờ, sự lầm lẫn tai hại hơn. Tôi rất tiếc mình học hành lem nhem, không đủ ký lô khoa bằng nên không đủ tư cách khuyên nhủ các bạn. Tôi cũng rất tiếc mình không được nửa buổi làm thân tượng để cảnh cáo con đường phù thủy đang chờ các bạn. Nếu kẻ thất phu vẫn được phép nói lên những lời nói chân thành của nó, tôi ước mong các bạn coi những dòng chữ này là cung cách diễn đạt tư tưởng của một tên thất phu, một đứa suốt đời mơ ước làm sinh viên mà học hành bị cản trở.

Tôi muốn hỏi các bạn rằng những ngày ngất xỉu vì lựu đạn cay, lựu đạn mưa, sống dở chết dở vì đòn của thợ đánh ở quận cảnh sát nọ sẽ đem lại cho đại cuộc những gì? Trước các bạn, nhiều người tuổi trẻ tranh đấu, đã khốn khổ, đã bị lợi dụng. Ai biết bây giờ họ ở đâu? Ai biết Nguyễn Hữu Đông, Tôn Thất Tuệ, Lê Hữu Bôi nữa nhỉ? Và biết để làm gì?

Tuổi trẻ không tranh đấu là tuổi trẻ vất đi. Chẳng phải vì mình thiếu bằng cấp tú tài mà tôi ghét những thứ học gạo, học mòn teo người. Để đồ cao. Được học bổng xuất ngoại du học. Về nước làm công chức. Sống cái cảnh buồn tênh « *Sáng vác ô đi, tối vác về* ». Khi đất nước chỉ còn toàn những thư sinh kính trắng, chiều thứ bảy, sáng chủ nhật thả trôi cuộc đời ở bàn mà chược, dù là nhằm buổi thanh bình, đất nước ấy có tương lai « *nửa đường đi xuống* ». Một dân tộc không còn nhiệt tình và lòng tự ái của tuổi trẻ, dân tộc đó kể như đã ngủ. Tôi không dám nói mình hiểu tâm trạng tuổi trẻ nước mình. Không, không bao giờ tôi có thể hiểu được họ. Sống trong xã hội « *bùng con mặt dậy* » đã thấy đổ vỡ toàn diện, với

số tuổi trời chưa đầy tứ thập mà tôi tưởng chừng tôi đã già nua, lỗi thời.

Trải đời mình bảy năm từ 1963 tới 1970, trên con đường mà tuổi trẻ bị làm đường rầy cho những chuyến tàu khốn nạn nghiêng lên, tôi đã được đi hia bảy dặm. Mặt non choét nhưng trái tim chai đá. Niềm ngủ kỹ. Cho nghi ngờ chong mắt. Tôi nghi ngờ cả những thứ mọi người bảo rằng tốt lắm, đẹp lắm. Một lãnh tụ chửi Mỹ, tôi không tin là ông ta ái quốc. Mà nghi là Mỹ đã cho phép ông ta chửi Mỹ. Một lãnh tụ đối lập tôi cứ đinh ninh ông ta đối lập giả vờ. Những đối đời phù du chẳng muốn niềm tin của tuổi trẻ phải đóng đinh vào cột. Thê thảm biết mấy, chút niềm tin còn lại, lại bị đạo diễn mù đeo kính đen quuyền rũ.

Ít ai đủ đại lượng một tay đỡ ngọn lao của tuổi trẻ, dù rướm máu, một tay lót bông dày êm ái đỡ tự ái của tuổi trẻ. Ngọn lao tuổi trẻ phóng ra, phóng hết sức lực, luôn luôn phóng theo tự ái của họ. Để lòng tự ái của tuổi trẻ ngập lún cùng ngọn lao của họ là một tội nặng. Dùng bạo lực đập nát lòng tự ái và tưới nước vào nhiệt tình của

tuổi trẻ, tội còn nặng hơn. Mãi mãi người ta đối xử với tuổi trẻ, như thế, ở nước tôi. Và, những bàn tay tuổi trẻ, đáng lẽ để xây dựng thì lại hóa thành những bàn tay phá hoại. Hãy mở to mắt, nhìn cho kỹ, thế hệ tuổi trẻ của tôi, của đàn em tôi, đã ông nào đáng mặt lãnh tụ!

Tuổi trẻ chỉ chịu khuất phục những lãnh tụ có tinh thần đại ca. Dĩ nhiên, người lãnh tụ không được ngu dốt. Tôi đã xem cuốn phim thật về Hitler. Cuốn phim nhan đề « *Mon combat* ». Bỏ qua những khía cạnh độc tài, gây máu lửa cho nhân loại, tôi rất kính phục con người Hitler đứng trước tuổi trẻ. Tuổi niên thiếu, mắt rạng ngời tay động cán cuốc xuống đất thành thịch, hiến dâng tâm hồn mình cho lãnh tụ: « *Thưa quốc trưởng, chúng tôi chưa là lính, nhưng sẽ là lính* ». Ở nước ta, đã có một thứ Bộ trưởng Thanh niên nào dám đứng giữa hàng vạn tuổi trẻ ngoài trời, nói với họ mà không cần cầm giấy đọc? Đọc sai cả danh từ. Cộng tác mắt gà mờ, đọc ra công tác! Và đọc bằng cái giọng thư lại cơm nguội.

Nhiều bạn tôi, không ưa Nguyễn Trọng Nho, Lê Hữu Bôi... Tôi đã thấy Nho, Bôi trước đám

đồng tuổi trẻ 1964. Họ đẩy lửa. Ít ra, họ cũng được tuổi trẻ 1964 thần phục và tuân kỷ luật tranh đấu. Quê hương ta không nuôi dưỡng tuổi trẻ. Ngay từ khi còn là nhi đồng, những mầm non của tổ quốc đã bị bỏ rơi. Những con bò được thả vào đồng cỏ cháy. Gặm cỏ cháy thì không thể có sữa. Thả rông, bò gặm luôn cỏ độc. Cỏ độc, sữa khó lành. Bằng cỏ cháy, cỏ độc, nhi đồng lớn lên. Lớn lên để trở thành những thanh niên cần cỗi, những người mất tuổi ngọc, những người chưa hề được sống trọn vẹn với hồn nhiên thơ ấu, với mơ mộng thiếu niên, với tình ái thanh niên. Không nuôi dưỡng, không chăm sóc, không ban ân huệ, không chiều chuộng tuổi trẻ. Mà chỉ đòi hỏi. Đòi hỏi cho mình. Và không đáp ứng đòi hỏi của tuổi trẻ.

Hãy tìm cho tôi những Câu Lạc Bộ Thanh Niên! Hãy tìm cho tôi những Quán Trọ Thanh Niên ở những thành phố du lịch! Hãy tìm cho tôi, tìm đủ thứ cung cấp, trang bị cho người tuổi trẻ. Hãy tìm những món ăn ngon, bổ, lành cho tuổi trẻ! Thấy gì đâu. Một chính sách thanh niên còn chưa có. Thì có gì?

Thì trách gì tuổi trẻ tóc dài, đốt cháy tương lai bằng thuốc lá cùng với thời gian tuổi trẻ ngông cuồng hít lựu đạn khói và chạy với nỗi uất hận ứa gan. Người ta sinh ra đời là để sống chứ không phải để tranh đấu. Ở một khía cạnh tình cảm nào đó, tôi không trách những người tranh đấu. Họ bị quyến rũ tranh đấu. Có thể, họ nổi loạn vô duyên cớ. Người ta bảo chiến tranh lâu quá rồi. Nhưng tuổi trẻ thành phố đã chiến đấu đâu mà kêu mệt mỏi. Chưa, họ chưa chiến đấu — tôi chỉ muốn đề cập tới những người tuổi trẻ được hưởng ân huệ hoãn dịch và đang tranh đấu — Chiến tranh, đối với họ còn xa xôi lắm. Mấy năm trước chiến tranh được lãng mạn hóa bằng những cuốn tiểu thuyết lính cậu, họ không yêu hòa bình đến nơi đến chốn như hôm nay. Bây giờ, chiến tranh bị thê thảm hóa — thật ra, chiến tranh nào cũng đáng bị thê thảm hóa vì thực chất của chiến tranh tự nó đã thê thảm, bắn thiêu, dơ dáy rồi — bằng những bản nhạc não nùng. Chiến tranh tàn nhẫn. « *Ngựa hồng đã chết trên đồi quê hương. Còn có ai? Không còn gì?* » Chiến tranh làm bằng hoại tất cả. Người tuổi trẻ cảm thấy, rồi đến tình

yêu họ chưa được hưởng, sẽ bị chiến tranh cướp mất. Và họ thù chiến tranh.

Chúng ta chơi chiến tranh hay chúng ta phải chiến đấu? Bên kia Thái Bình dương, bên kia những biên giới chập chùng, vật chất đã làm tuổi trẻ thiên hạ chán ngấy. Họ hưởng thụ quá độ. Chẳng còn gì sướng hơn cái đang sướng nhất. Họ đâm ra buồn. Họ đi tìm niềm vui mới. Họ chối bỏ xã hội hiện tại, khinh miệt quê hương, coi thường đàn anh. Họ tự tạo thần tượng của họ. Và trở về thời man di mọi rợ, sống hồn nhiên như hươu, như nai. Híp pi đó. Nước họ không có chiến tranh. Họ tha hồ khiêu vũ trên nổi thống khổ của nhân loại. Rồi lại hết trò chơi. Họ chống chiến tranh ở nơi xa xôi vời vợi. Chống khủng khiếp. Họ đòi *peace now*. Rất tiếc, họ không hiểu điều họ chống đối.

Tôi cảm thấy sung sướng khi biết những người tuổi trẻ nước tôi đã bỏ mục tiêu tranh đấu đòi hòa bình. Tôi cảm ơn các bạn sinh viên Huế. Tôi xin thể độc địa với các bạn rằng tôi không kiếm nổi một xu nhỏ nhờ chiến tranh. Hơn ai hết, tôi mong chiến tranh sớm chấm dứt. Sớm

ngày nào, tốt ngày ấy. Vì, hễ có hòa bình, bọn ngợm sẽ lộ rõ mặt ngợm. Hòa bình không còn đất cho lũ vô tài bất tướng thao túng, làm giàu, đề đầu cuối cổ đồng bào ta, và vít kín lối tiến thân phục vụ dân tộc của tuổi trẻ.

Hòa bình sẽ đào thải bình vôi độc phủ sứ, chính trị kinh niên, lãnh tụ ngu dốt. Hòa bình, hòa bình, tôi mơ ước biết bao thời của những người tuổi trẻ kiến thiết quê hương.

Hòa bình, tôi muốn hét cho vỡ phổi, thời của kẻ sĩ bồi vá lại nền văn hiến đã rách nát, thời của tướng tam cục về mở tiệm چاپ phô nếu họ chưa một lần tham nhũng và đã tham nhũng thì họ sẽ tếch khỏi xứ sở này.

Hòa bình, hỡi người tuổi trẻ Việt Nam, ao bùn lắng lại, nước trong vắt, tôm tép lẩn dưới bùn, chẳng ai nhìn rõ chúng mà chỉ còn thấy cá vàng bơi lội nhớn nhोर. Thấy chùa hoặc phá giới hoặc về với chùa tụng kinh gõ mõ. Cha cố về với nhà thờ lo phụng vụ Chúa cao cả. Cỏ đuôi chó chết héo. Chính khách bất đắc dĩ về với nghề bán lạc rang, sửa xe đạp, dạy lái xe tự động, quảng cáo thuốc cao đơn hườn tán trên xe buýt. Và tôi,

niềm ao ước chín vàng như trái mơ đầm nắng, tôi được thấy cha tôi, mẹ tôi, các em tôi sau mười mấy năm xa cách.

Hòa bình, nước ta sẽ có tàu điện. Và bọn Xuân tóc đỏ khỏi sợ thiếu đất dung thân. Hòa bình, thân thể Việt Nam thay quần áo mới. Quần áo cũ hôi hám rồi, chật hẹp rồi. Những người tuổi trẻ, quần áo mới của quê hương ta, chính là các bạn. Chỉ là các bạn. Bây giờ, các bạn sẽ vì đại cuộc. Hãy móc tim vất tặng đại cuộc không chút nghi ngờ. Còn bây giờ, một sợi lông chân cũng có mà hà tiện, đừng bố thí cho bọn phù thủy đạo diễn tranh đấu.

Hãy gắng suy nghĩ chín mùi, rồi tự hỏi tại sao chưa một thằng lãnh tụ nào bị đốt vú, hơ chim. Tại sao, tại sao? Và tại sao « chiến hữu » của các bạn, kẻ bị đánh mất nhiệt tình, kẻ chịu khuất phục. Tất cả đều ra về với hình hài thê thảm. Y hết những con bạc cháy túi từ sông bước ra.

Ông dân biểu Hồ Hữu Tường khuyến khích các bạn vào tù. Ông linh mục Nguyễn Ngọc Lan cổ xúy các bạn. Ông giáo Lý Chánh Trung thần thánh hóa các bạn. Họ, chả ai mất một sợi lông.

Các bạn thì ăn đòn. Để thấy mất hết. Không một thằng thợ đánh người nào dám bẹo tai khê ông thượng tọa Thích Thiện Minh. Pháp luật xứ này dành sẵn một quy chế bất thành văn cho đạo diễn phá rối. Còn các bạn, các bạn đã vào tù, đã vô quận nhất. Các bạn ra ngoài, họp báo, viết báo tả rõ nơi giam cầm và cách người ta đối xử với các bạn. Đâu có giống những ngày ông Thiện Minh ở tù.

Tôi có thể trả lời ngay: các bạn đã làm guốc cho đạo diễn đi. Đi mòn, đạo diễn liệng guốc vào thùng rác. Mấy năm trước, tôi cho xuất bản cuốn « *Ảo vọng tuổi trẻ* ». Cuốn sách của tôi diễn tả nhiệt tình của tuổi trẻ đối với cái gọi là cách mạng. Tôi đã cảnh cáo các bạn trẻ trước bọn lãnh tụ giả hình. *Tuổi trẻ, đáng lẽ, chỉ nên học hành cho kiến thức dồi dào. Rồi, đợi khi tuổi chín chắn, muốn làm chính trị hãy làm. Đảng này, kiến thức chúng mình còn nông nổi, tuổi đời chưa quá ba mươi chúng mình đã vội nhào vào con đường chính trị đầy rắn độc, hèn chi chúng mình chẳng thất vọng. Nghĩ cho cùng, làm chính trị mà không làm lãnh tụ thì chỉ là những con vật hy sinh cho bọn*

lãnh tụ. Chúng ta không khác gì con đường rầy, chịu đựng mọi sự tủi nhục để bọn lãnh tụ nghiêng lên và đi tới đích của chúng. Chúng ta không khác gì chiếc thang để cho bọn lãnh tụ leo lên đỉnh danh vọng và xô chiếc thang đổ xuống. Nói đúng hơn, giờ phút này, chúng ta là những trái cam đã bị vắt hết nước. Tép riu đi làm chính trị, nếu may mắn không bị vắt hết khả năng thì suốt cuộc đời chính trị, từ trẻ đến già, cũng vẫn chỉ là những thằng chạy cờ cho bọn lãnh tụ.

Ai còn nhớ tên những sinh viên, học sinh vụ tranh đấu của Phật giáo miền Trung chống « Thiệu-Kỳ »? Và, tôi thú thật, tôi không nhớ tên các bạn sinh viên bị đánh ở quận nhất. Tôi sẽ quên tên cả Tô Thị Thủy, Huỳnh Tấn Mẫm! Nhưng tôi phải nhớ, chỉ nhớ những Thích Thiện Minh, dù tôi yêu quý các bạn vô vàn. Thế mới chó chú! Chó mà thực. Rất thực. Sự thực làm đau xót trái tim tôi.

Một mai, nếu hòa bình là do sự ồn ào của các bạn mà có, lịch sử sẽ chỉ ghi tên một chiến sĩ hòa bình: Thích Thiện Minh. Hãy gắng suy nghĩ chín mùi, rồi tự hỏi, Thích Thiện Minh đã làm

gì cho hòa bình. Thích Thiện Minh là cái thớ gì trong cuộc đời, cho tương lai tuổi trẻ chúng ta. Tôi không cay cú ông Thích Thiện Minh. Giữa tôi và ông ta là hai kẻ xa lạ. Thích Thiện Minh chỉ là một thực thể chua xót của quê hương ta. Buồn biết bao, quê hương ta lại khá đông Thích Thiện Minh. Đừng hòng bọn giả hình đoái thương tuổi trẻ. Họ chẳng thương hại gì các bạn đâu. Họ là bọn nhét pháo lệnh vào đít trâu, châm lửa vào ngòi chờ pháo nổ. Trâu lồng lộn, húc bừa, dẫm nát lúa non. Và họ cười thỏa mãn.

Công lý không dám hỏi tội họ. Bạo lực chỉ đàn áp những con trâu vô tội. Và họ chế giễu công lý đã đàn áp trâu, tác phẩm của họ! Người ta sinh ra đời để sống. Vâng, ít ra, là để sống đầy đủ trong vùng sống của mình. Nhưng bạn đã tranh đấu. Được đi. Quê hương không dâng cỏ tươi cho các bạn, lại bắt tuổi trẻ ăn cỏ khô và đòi hỏi tuổi trẻ quá đáng. Tuổi trẻ phản nộ. Được đi. Rất tiếc, tuổi trẻ hôm nay đã với trái đấu tranh quá tầm tay mình. Như Huy Cận diễn tả:

Kìa treo trái mộng chầu cây đời

Ngang với tầm tay ngắn của người

Nhưng múa vu vơ tay đã mỏi

Ê chề đời thoáng vị cơm ôi

Các bạn lại với trái đấu tranh với bấy phù thủy nham hiểm:

Tổ quốc mình đó em

Anh đi làm lịch sử

Với bọn cò mồi hèn

Thấy thiên đường đổ vỡ

Anh còn gì đâu em

Anh còn gì cho em.

Tôi trông đợi *Chùm nho phần nộ* của tuổi trẻ rụng từ lâu. Nhưng không phải rụng xuống trong cuộc đấu tranh chuyển mục đích liên hồi. Tại sao các bạn lại đi tranh đấu chống bóp nghẹt đệ tứ quyền? Có ai bóp nghẹt tự do ngôn luận đâu? Người ta đánh thuế giấy đấy chứ.

Thoạt đầu, tuổi trẻ chỉ ủng hộ cuộc tranh đấu miễn thuế giấy ngụy trang bằng những chữ sơn son thiếp vàng Bảo Vệ Báo Chí. Một vài anh em của họ bị bắt.

Có người bị bắt và lên án liên lạc với cộng sản. Họ không bằng lòng lối bắt trước chụp mũ sau cửa nhà nước. Tôi cũng không bằng lòng. Nhà nước quả là vụng về. Nếu như vài anh em của họ thật sự làm việc với cộng sản, bắt họ trong lúc họ đang tranh đấu là một hành động đổ dầu vào lửa. Nhà nước trong tay thiếu gì mật vụ nổi, chìm. Một màn lưới đơn sơ giăng ra cũng đủ giữ một vài anh cộng sản tài tử khi tranh đấu rã đám. Sợ không vô trước, sau này khó vô thì đúng là đấu láo. Cơ quan gián điệp của nhà nước đã từng lôi cổ được những anh cộng sản gộc trong phủ tổng thống, xá chi mấy con tép riu. Tôi nghĩ nhà nước muốn dần mật tuổi trẻ. Và đã lắm. Sự sai lầm kéo dài một hậu quả tai hại, đến nay, chưa dứt. Bị khiêu khích, tuổi trẻ nổi sùng. Làm dữ. Họ đòi trả tự do cho bạn họ.

Nhà nước bảo có tài liệu cộng sản. Họ không tin. Nhà nước khiêu khích thêm. Mỗi ngày, réo tên tuổi bạn bè của họ trên vô tuyến truyền thanh, truyền hình, bắt ra trình diện. Nhà nước không hiểu một tí gì về tuổi trẻ cả. Thỏa mãn chút tự ái của tuổi trẻ, sẽ sử dụng được một sức mạnh vào

công cuộc chiến đấu cứu nước. Làm sút mẻ chút tự ái của tuổi trẻ, tất nhiên, sẽ gặp sự phản kháng của sức mạnh kể trên. Thắng hay thua tuổi trẻ, nhà nước đều lỗ vốn. Tôi không dám ví các bạn tuổi trẻ của tôi là con nít. Nhưng nhà nước phải biết cách vỗ về họ như vỗ về con nít. Một đứa trẻ con đang chạy chơi bị ngã. Người lớn cười tươi, khen nó « Giỏi quá, giỏi quá, can đảm ghê... » đứa bé muốn khóc mà không dám khóc, lại cười nữa. Nếu mắng nó, chế nhạo nó, nó sẽ òa khóc. Bây giờ, dỗ kẹo nó cũng chả thềm nín.

Tôi chạnh nghĩ đến một lãnh tụ thanh, thiếu niên Việt Nam, và tôi ngậm ngùi cho tuổi trẻ quê hương tôi. Họ thiếu thốn đủ thứ. Ngay một đàn anh để chiêm ngưỡng, để vâng lời cũng chẳng có. Ôi, tuổi trẻ Việt Nam bất hạnh!

Nhà nước chỉ biết tặng dùi cui, lựu đạn cay, lựu đạn mưa cho tuổi trẻ. Và bắt nhốt, đe dọa, hành hạ, bêu riếu. Những đóa hoa chưa kịp nở làm đẹp cho quê hương đã bị nắng thiêu đốt. Tội nghiệp biết mấy. Càng bị hành hạ, tuổi trẻ càng chảy nước mắt mà đấu tranh. Lại được lũ phù

thủy chính trị, bọn đạo diễn mù đeo kính đen núp một chỗ, vỗ tay hoan hô, tuổi trẻ tố càn lãng vào cuộc phiêu lưu không sửa soạn hành lý. Tôi không sửa soạn hành lý vì buổi xuống thuyền của họ, họ chẳng biết sang bên kia bờ hay xuôi ra biển. Họ đòi đủ thứ. Đòi nhà nước trừng trị bọn thợ đánh người hạ thấp nhân phẩm của bạn bè họ xuống hàng thú vật. Đòi hủy bỏ Tòa Án Mặt Trận. Đòi trả tự do cho bạn bè. Nhà nước, dần dần, thỏa mãn họ hết. Họ lại bỏ cái đang bắt nạt được nhà nước để làm chính trị quốc tế. Họ đòi phạt Miên, trách nhà nước đồng lõa với tân chế độ Căm Bốt. Rồi, chính họ, lại chống chiến tranh mở rộng khi đoàn quân họ đòi hỏi đặt chân trên đất Miên.

Nhờ họ, một số chính trị gia hạng bét được nhắc nhở hàng ngày trên báo chí. Nhờ họ, Ấn Quang có lý do xuống đường để đánh chiếm Việt Nam Quốc Tự gây tai tiếng cho Phật giáo, gây khó dễ cho nhà nước trong cuộc phân giải giữa Ấn Quang chiếm chùa và Việt Nam Quốc Tự tái chiếm, ai trái ai phải. Nhà nước có thêm kẻ

thù. Là không kết tội Việt Nam Quốc Tự dùng sức mạnh đẩy Ấn Quang ra và giết người của Ấn Quang!

Chưa hết đâu, những người tuổi trẻ tôi chiêm ngưỡng, đi sang lãnh vực chống thuế má, đòi bãi bỏ thi cử, ví quân trường như mồ chôn tập thể thanh niên, cương quyết chối từ huấn luyện quân sự, tẩy chay bầu cử bán phần thượng viện. Và, ngoạ mục và a la mốt nhất, họ đòi hòa bình ngay lập tức. Peaca now kiểu Mỹ. Và chỉ đòi hỏi chính quyền miền Nam.

Những người tuổi trẻ, các bạn phiêu lưu quá xa rồi đây. Nên dừng lại và trở về nghỉ ngơi, dưỡng sức cho một tranh đấu mới thì vừa. Đi xa hơn nữa, các bạn sẽ đứng với nỗi cô đơn khủng khiếp. Hãy tin tôi đi. Khi cơn bão phản chiến Mỹ ngừng thổi, khi điều hâu Mỹ xua đuổi được bồ câu về chuồng và bay rợp trên mái Tòa Bạch Ốc là khi các bạn bơ vơ, hụt hẫng, *nhìn lại mình đời đã xanh rêu!*

Và khi rêu đã phủ xanh lên nhiệt tình và lòng tự phụ của tuổi trẻ, quê hương Việt Nam tìm đâu

ra vốn liếng cho một tranh đấu trường kỳ, một tranh đấu ngẩng mặt dưới ánh mặt trời. Đại cuộc sẽ quỳ lạy các bạn. Nhưng trái tim các bạn đã ném cho không bọn phù thủy. Còn gì đây? Mà dâng hiến quê hương.

Sao tôi ghê sợ những người chưa quá ba mươi hút thuốc lào vặt, giết thì giờ trong những ván chắn còm, đánh đô mi nô suốt buổi ăn thua bạc chực và thở dài coi dòng đời thác lũ bên ngoài như lớp mây trôi. Những ông cụ non của tổ quốc quả là vô tích sự. Còn những người tranh đấu thì lại là những người phiêu lưu không sửa soạn hành lý. Tới một quãng đường nào đó của đấu tranh, kẻ phiêu lưu sẽ chóng mặt trước cái đích bát quái, chẳng hiểu lối rẽ bên trái đi về nẻo thiện hay lối rẽ bên phải đi về nẻo ác. Và đói. Và, chắc chắn, phù thủy không dọn cơm sẵn chờ đợi người lỡ độ đường. Kẻ phiêu lưu đành lê gót quay lại mức khởi hành. Với hối hận. Với thù ghét. Để nổi loạn. Để nghi ngờ tất cả. Để an phận. Để hắt hiu ngày tháng bằng kỷ niệm hằn dấu vết tủi nhục. Với cái gì, để làm gì thì người thua thiệt nhất vẫn là quê hương. Chế độ vàng son nhất,

lãnh tụ tài ba nhất. Rồi cũng chết. Hưng vong vẫn là luật của muôn đời. Chỉ còn quê hương mới vĩnh cửu. Dù quê hương có mất ngoài tầm mắt nhìn, nhưng mãi mãi quê hương sống trong lòng ta. Quê hương, không, không bao giờ quê hương mất. Tội nghiệp biết mấy, những kẻ mất quê hương, thiếu quê hương hay đánh mất niềm tin của quê hương!

Tôi rất thương tuổi trẻ. Được chứ? Tôi là đứa không có tuổi trẻ. Thời thơ ấu của tôi rất đen tối, ảm đạm. Những bà tiên chỉ thấy trong cổ tích. Đứa trẻ con nhà nghèo chưa một lần biết trường mẫu giáo ra sao, cô giáo nhỏ bé, xinh xinh, miệng lúc nào cũng nở hoa cười vồ về con nít thế nào. Sự hồn nhiên mà tôi có là những bờ ruộng được móc bùn ngăn ranh giới dưới nắng chang chang với những cái đò đầy tôm tép. Những cái đò, nhiều hôm, rắc nước men vào, ăn hết rồi chét queo trong đó. Đứa bé buồn lắm. Nỗi buồn đến cả ngày tết khi đứa bé đại dột nghe lời tán tỉnh của cò mồi, nướng tiền mừng tuổi thơm phức vào chiếu cò cua tôm cá! Cò mồi là người lớn. Lắc cò cua tôm cá cũng là người lớn. Đúng xem

con nít bị dụ dỗ lại là người lớn. Chẳng người lớn nào khuyên con nít xa lánh lũ cò mồi. Xuân hồng thơ ấu của tôi đó, hồi những bạn trẻ đang lặn lội tranh đấu của tôi.

Lớn hơn, tôi không được học ở những trường có sân rộng đầy bóng mát của cây lớn. Tôi đốt nát nên, mỗi lần, mon men đèn cồng một ngôi trường công, thường bị đuổi, sau vài tháng học tập. Mười tuổi, tôi đã biết hô « đả đảo » và mê Nhật với thanh kiếm trần bóng loáng đầy huyền sử. Mê Nhật chưa tròn nửa năm, tôi lại đả đảo phát xít Nhật. Rồi tôi yêu *bác Hồ Chí Minh*. Khinh bỉ bộ ba *Tam-Thần-Sâm*. Ôi, Nguyễn Hải Thần hút thuốc phiện, lão có cái Việt Nam, thực dân Pháp gạ đổi cơm đen, Thần cười. Ôi, Nguyễn Tường Tam ăn cắp hai triệu bạc sang Tàu. Ôi, Nguyễn Văn Sâm bán nước. Ba thằng Việt gian đó, tôi thù ghét chúng là phải. Tôi còn vui vẽ đài vào hình nộm Bảo Đại. Những nơi phóng uế đều vẽ những khuôn mặt Việt gian. Chúng tôi xúm lại, lấy phân trâu trát đầy. Và tưởng yêu nước lắm.

Không một người lớn nào ngăn cản, kể cả cha tôi. Lớn khôn hơn, tôi tự tìm hiểu. Bất giác

thấy mình khốn nạn. Mình đã yêu phù thủy, ma quái. Mình đã nhục mạ những người, đáng lẽ, mình phải kính yêu. Cuộc hoan hô đả đảo của đời tôi lâm ly thế đấy. Về Tề tôi hoan hô Bảo Đại, người, mấy năm trước tôi chế giễu *Bảo Đại mà đại làm sao, Nửa đêm công mẹ xuống ao ăn bèo, Bảo Đại có tính lèo xèo, Hỏi mẹ ăn bèo có ngứa hay không*. Đả đảo Hồ Chí Minh. Rồi lại hoan hô Hồ Chí Minh khi thành phố tôi cư ngụ được tiếp thu. Vào Nam, tôi lại thấy đả đảo Hồ Chí Minh, hoan hô Ngô Đình Diệm, đả đảo Bảo Đại. Cỏ-đuôi chó-không-ăn-giải-gì-tôi mỗi tay, khô cổ rồi, không thiết hoan hô đả đảo nữa. Nên, ngày người ta hô đả đảo Ngô Đình Diệm, thiếu tiếng hô yếu ớt của tôi.

Tôi mãi lặn độn trong cuộc mưu sinh. Tuổi trẻ tôi thiếu phần hồng trên má từ ngày tôi bỏ cha mẹ, các em tôi ngoài kia. Cơm áo làm hèn con người tôi. Tôi chỉ còn biết chiêm ngưỡng các bạn trẻ, bằng tuổi tôi, dẫn thân làm lịch sử. Chiêm ngưỡng rồi thương xót. Cuộc đời tôi, tôi tự làm lấy. Tôi thường ví tôi như một thứ trái chín hoang. Học hành dang dở.

Đôi khi, tôi đã mơ ước có mảnh bằng tú tài để bước lên ngưỡng cửa đại học xem mặt mũi các bậc thầy đại học ra sao. Và tôi đã đi thi. Uống ghê, tôi dốt quá, làm bài luận quốc văn thi tú tài một về Nguyễn Công Trứ chỉ được 5 điểm trên 20. Tôi biết thân tôi không dám thi kỳ hai. Tự đó, tương tư bằng tú tài. Tôi không dám khoe khoang cái sự lập thân tâm thường của tôi. Nhưng thân lập thân, quả thật, chẳng dễ dàng nếu như mình thiếu may mắn. Trên đời, biết bao người tài ba, lỗi lạc, chỉ vì thiếu may mắn mà chí lớn đành tàn lụi. Tôi nói thế để hét lớn rằng: Thế hệ tuổi trẻ tôi chỉ rất bọn đàn anh ích kỷ, biển lận. Và thế hệ tuổi trẻ của các em tôi rất lữ điểm trí thức.

Và tôi thương họ, thương tuổi trẻ. Được chứ? Cuộc tranh đấu của tuổi vừa nhóm lửa, có thể, dập tắt bằng tình thương và đại lượng. Tôi mỗi mắt trông chờ các nhà trí thức bậc thầy, bậc đàn anh của họ dàn xếp ổn thỏa để tự ái của họ khỏi bị tổn thương. Không thấy. Hai ông viện trưởng Vạn Hạnh và Sài Gòn thì câu nệ, chấp nhặt hai chữ *yết kiến và được mời*. Và bỏ rơi một dàn xếp đẹp đẽ. Và cuộc tranh đấu lan rộng, mỗi ngày

mỗi lở loét thêm trên thân thể quê hương Việt Nam khốn khó. Đến nay, rêu xanh đã thực sự phủ trên trái tim những người tuổi trẻ bông bột. Nghị sĩ Nguyễn Văn Chức lên án họ gian dối! Bản án thật tàn nhẫn. Thiêu độ lượng. Cũng đành chấp nhận. Khi con bệnh đã trầm trọng, liều thuốc cứu nguy, luôn luôn, là liều thuốc mạnh. Mạnh thì phải tàn nhẫn. Các bạn trẻ thấy chưa? Tôi tâm tình với các bạn, các bạn chẳng nghe. Bây giờ, các bạn bị kết án gian dối. Và súng đạn đã được lệnh đối phó. Khốn nạn thay, vẫn còn thứ Phạm Nam Sách, muốn hốt phiếu của các bạn, những người chống bầu cử. Ông Phạm Nam Sách muốn lửa cháy tất cả chẳng?

Lưỡi lê đã được lệnh tuốt trần, sẵn sàng đâm. Súng đã được lệnh lên đạn, sẵn sàng bắn. Từ đầu gối xuống chân. Nếu viên đạn vô tình có lỡ trúng tim, tôi chắc cũng chẳng sao. Một vài người chết cho an ninh, trật tự vẫn hồi là giá rẻ. Bên Mỹ, họ đã làm như vậy, dù nước họ không có chiến tranh, kể cả chiến tranh phá hoại mà kẻ thù lợi dụng bất cứ một cơ hội nào. Ông nghị-sĩ-đang-vật - vả - với - giấc - mộng- tái-đắc-cử Phạm

Nam Sách là một người tuổi trẻ. Tôi đã níu lấy cái mảnh mục hy vọng những người tuổi trẻ sẽ làm gì cho tuổi trẻ ở quốc hội sau khi đã tuyệt vọng vào giai cấp độc phủ sứ. Một giai đoạn lửa rơm Nguyễn Cao Kỳ đã thoáng qua. Còn lại là câu nói không vừa lòng ai, tuy rất đúng. *Những thằng già chết rồi, chúng nó chỉ rất kinh nghiệm ăn cắp!* Những người tuổi trẻ ở quốc hội lại làm tôi chán chường. Kẻ thì mị tuổi trẻ một cách trơ trẽn, lộ bịch. Kẻ thì bi thảm hóa tuổi trẻ một cách quá lố. Phần đông, lạng cam thụ hưởng. Danh vọng, tiền bạc đã làm chết nhiệt tình của họ. Vài người can đảm thì lại biểu diễn lòng can đảm vào lúc *giờ thứ hai mươi năm*. Tôi rất nản những ông lính cứu hỏa tới khi đám cháy đã thiêu rụi gần hết. Họ đứng đó, kẻ kết án tàn nhẫn, kẻ chống đối kết án. Và múa may. Và bi bô. Và tuổi trẻ vẫn cháy! Vẫn cháy khắp lãnh vực.

Kết quả sự múa may của ông Phạm Nam Sách là, sinh viên Đà Lạt phá hủy trụ sở huấn luyện quân sự học đường, là sinh viên Huỳnh Tấn Mẫm đốt binh phục bán quân sự tại trường thuốc Sài Gòn. Tôi cần nhắc ông Phạm Nam Sách: những

sinh viên tranh đấu chống bầu cử. Mà ông Sách cử ứng cử, cử vận động tranh cử. Mới đây, ông Bùi Chánh Thời lại biểu diễn lòng thương xót tuổi trẻ. Cũng vào *giờ thứ hai mươi năm!* Tôi thấy các ông giả tạo hết. Các ông để tuổi trẻ tiêu hết nhiệt tình của họ rồi mới, người kết án, người bênh vực. Tôi phải nói rằng tôi không đồng ý với ông Nguyễn Văn Chức. Ông Chức hơi nhần tâm đối với tuổi trẻ, dù chỉ là một số tuổi trẻ tranh đấu. Tôi tưởng những tĩnh từ gian lận, du đảng nên dùng cho các đàn anh của những người tuổi trẻ. Ở quốc hội, luôn luôn, xảy ra các vụ gian lận. Gian lận đủ thứ. Gian lận từ bước đầu để được đặt chân vào quốc hội. Ở quốc hội, thỉnh thoảng, xảy ra vài vụ đầy tính chất du đảng. Khi máu du đảng nhập cả vô tim một số quý vị thượng tọa, đại đức và vụ chiếm chùa, tái chiếm chùa là điển hình thì du đảng, tôi nghĩ, có lẽ, chẳng còn là hành động tồi tệ nữa.

Ngay ở học đường, cũng thiếu gì sự gian lận. Gian lận thâm hơn bất cứ nơi nào. Trường đại học văn khoa là cứ điểm của khá đông bậc thầy gian lận! Tuổi trẻ đã được bọn đàn anh gian

lận chỉ đạo. Đừng trách họ gian lận. Chỉ có quyền bảo họ sai lầm. Nhưng bảo họ ngay từ bình minh tranh đấu. Đợi đến hoàng hôn, thể xác họ đã như đòn, tâm hồn họ đã hằn đầy dấu vết u buồn.

Dù sao, lời kết án của ông Nguyễn Văn Chức vẫn còn đáng được để tuổi trẻ suy nghĩ hơn là những lời kết án ông Chức của các ông Phạm Nam Sách, Bùi Chánh Thời. Và, nếu tôi là người tuổi trẻ tranh đấu, tôi sẽ nghiêng rằng chịu ngọn roi đau đớn của ông Chức. Tuổi trẻ, từ mười mấy năm nay, chưa được quất roi thương yêu. Chỉ được ăn kẹo dụ dỗ, ăn bánh ngọt phù thủy và ăn dùi cui, hít lựu đạn khói đàn áp. Tôi cứ phải tằm tức cái sự lên xuống theo cảm hứng của chế độ. Nội các này nâng Thanh Niên Thể Thao lên hàng Bộ. Nội các nọ đánh tụt Bộ Thanh Niên Thể Thao xuống hàng Tổng Nha. Rồi lại Bộ. Rồi lại Tổng Nha. Từ đại lộ Đinh Tiên Hoàng Sài Gòn dời trụ sở về đại lộ Hiền Vương. Rồi từ Hiền Vương dọn về Đinh Tiên Hoàng. Bộ trưởng, Tổng giám đốc hết đốc phủ sứ, kiến trúc sư già nua (đá trái banh mở mùa thì phải tắm quát cả đêm và tốn hàng chục lọ dầu cù là), chuyên viên canh nông

lại đến... đại tá! Chính sách Thanh Niên Cộng Hòa hủy bỏ rồi không làm sao soạn thảo nổi một chính sách thanh niên thay thế. Làm thanh niên mà chẳng biết chọn lựa, trong thời chiến, thanh niên hay thể thao. Và thể thao hữu ích hay thể dục hữu ích cho cuộc chiến đấu trường kỳ? Tôi đã đau xót nhìn rõ những thanh niên thành phố gầy ốm, cân dưới bốn chục ký lô! Họ không thích tập thể dục. Mà chỉ thích đốt thuốc lá. Những mái tóc trùm kín tai, trán, gáy là sự mĩa mai không cùng cho một thể hệ rường cột. Không có lãnh tụ để suy tôn, tuổi trẻ đành suy tôn lẫn nhau.

Tôi tận mắt thấy tuổi trẻ hò hét, cuồng loạn, muốn đập phá khi một giàn nhạc tóc dài ê ê trình diễn cho họ thưởng thức. Và không bao giờ thấy, từ mười bốn năm nay, tuổi trẻ hò hét, muốn làm một cái gì, khi lãnh tụ thanh niên đọc diễn văn cơm nguội. Lại chẳng dám đọc trước đám đông, ngoài trời. Trong bài « *Hịch tướng sĩ* », đức Trần Hưng Đạo cảnh cáo: giặc đến, liệu cửa gà có thể đem ra chống giặc được chăng, để muôn dân dẹp cái trò thể thao... chọi gà. Tôi muốn hỏi các nhà lãnh đạo: giặc đến, liệu vài đội đá banh trứ

danh của ta, vài trăm cưa rơ xe đạp có làm cho giặc buông súng bỏ chạy? Vậy thanh niên hay thể thao? Đừng ngại biện như một ông cựu đại sứ Việt Nam ở Lào: thể thao là ngoại giao. Vâng, chỉ ngoại giao ở Lào thôi. Còn, những nơi khác, thể thao là nham nhở, bê bối tác phong và lụn bại nghệ thuật. Trường hợp một Mai Văn Hòa, năm xưa, ở Nhật, rất hiếm có. Mà rồi, Nhật nó vẫn nghiêng nặng ủng hộ về phía cộng sản. Thể thao chỉ được chấp nhận, trong thời chiến, khi nào đại chúng hóa. Đừng mơ mộng đám thể thao gia chuyên nghiệp. Và đừng ước mong những cây vọt trưởng giả, tham những, học làm sang tại những sân ten nít! Thời chiến là thời cưỡng bức thể dục cho thanh niên. Thể xác có lành mạnh, tâm hồn mới sáng suốt. Tâm hồn sáng suốt thì không múa may ngông cuồng theo tài đạo diễn của phù thủy. Cái lối tranh đấu vô trách nhiệm của tuổi trẻ, nên quy cho chế độ, các bậc thầy, các bậc đàn anh.

Tuổi trẻ không biết gian dối. Tuổi trẻ chỉ là nạn nhân của những âm mưu lộng giả thành chân, chỉ là con thiêu thân của những ngọn đèn

rực sáng su mị. Những người đầy thiện chí đều đến với tuổi trẻ vào buổi hoàng hôn. Vì quyền lợi, vì sợ lỗ vốn, vì sợ mất phiếu, họ chờ đợi. Kiên nhẫn như « ngư ông » Lã Vọng. Để xem thắng lợi hay thất bại mới lên tiếng ủng hộ hoặc đã đảo. Chó quá! Tôi đã vắng tục nhiều lần khi đọc một vài tờ báo nhân gấp bội con số xuống đường tranh đấu mà chính mắt tôi chứng kiến cuộc xuống đường lơ thơ đến bệ rạc. Họ thần thánh hóa tuổi trẻ. Họ suy tôn một hai người tuổi trẻ như lãnh tụ! Lãnh tụ Tô Thị Thủy. Lãnh tụ Nguyễn Văn Thắng. Lãnh tụ Thích Quảng Trí!

Nhìn lại tháng năm qua, tôi chợt nhớ Nguyễn Hữu Đồng, sinh viên kiến trúc, chống chế độ của tổng thống Diệm bị bắt bỏ tù. Sinh viên, hồi ấy, hăng say lắm. Tuổi trẻ tranh đấu hết. Chứ không một nhóm xuống đường hít lựu đạn khói và nhiều nhóm tiếp tục vào trường như bây giờ. Nhưng chẳng ai suy tôn Nguyễn Hữu Đồng là lãnh tụ. Hơn một cây số người tù trụ sở Tổng Hội Sinh Viên đến dinh Thủ Tướng đòi xé Hiến Chương Vũng Tàu, dưới sự lãnh đạo của Nguyễn Trọng Nho, Lê Hữu Bôi, Tôn Thất Tuệ cũng vĩ

đại lắm. Chỉ tiếc ngôn ngữ thời chinh lý hà tiện. Nên trước những tên Nho, Bôi, Tuệ không có « tước vị » lãnh tụ.

Hôm nay, nền lãnh tụ bị lạm phát. Và, bất cứ ai muốn, đều dư sức trở thành lãnh tụ, nếu dám chạy lêu bêu giữa phố... đòi quyền sống. Các bạn trẻ của tôi, hẳn các bạn đã biết cộng sản họ phong chức anh hùng cho Nguyễn Văn Trỗi? Rất nhiều anh hùng loại Nguyễn văn Trỗi đã chết khốn nạn cho những mục đích khốn nạn. Tôi yêu Nguyễn Hữu Đồng vì anh ta là một trong số nhỏ người *tinh nguyện vắng mặt* sau một ồn ào thành công. Nguyễn Hữu Đồng có quyền được công kênh, có quyền vỗ ngực xưng mình là lãnh tụ. Anh ta chồi từ. Sự rút lui vào bóng tối cô đơn của Đồng chỉ giúp Đồng tránh nổi sự phá sản của tuổi trẻ Đồng. Và bước chân Đồng tiến lên, trở về không để lại dấu vết. Nguyễn Hữu Đồng đã ích kỷ. Ích kỷ hay cầu an? Tôi muốn trách anh ta.

Tôi muốn trách nhiều người. Tôi muốn xóa bỏ hết cái gọi là trách nhiệm của những kẻ luôn luôn nghĩ mình có trách nhiệm với tuổi trẻ. Tôi muốn đập tan thần tượng giả tạo, thần tượng

tự xưng. Quả thật, tôi buồn nôn. Những ông Nguyễn Ngọc Lan, Lý Chánh Trung, Bùi Chánh Thời, Phạm Nam Sách đã làm tôi buồn nôn trong *những ngày buồn nôn* của họ. Tuổi trẻ, ở nước tôi, từ mười mấy năm nay, chỉ được giáo dục để khuất phục hay chỉ được xúi bẩy để nổi loạn vô duyên cớ. Tuổi trẻ chưa tranh đấu. Tuổi trẻ chưa biết tranh đấu. Và họ đã thất bại, thất bại ngay cả những lần họ tưởng thành công. Chưa hề thấy vắng bóng kên kên lượn bay trên đầu tuổi trẻ Việt Nam mỗi cuộc tranh đấu. Tuổi trẻ Sài Gòn bị phản bội hoài hủy. Từ vụ xuống đường đốt hai khách sạn Majestic và Galliéni đến những vụ xuống đường chống chế độ Diệm, xé hiến chương Nguyễn Khánh và tiếp tục đến hôm nay. Hỡi người bạn tuổi trẻ tóc lộng bay trong gió, mắt ngời sáng sao đêm, tim quả cảm lửa sử, bạn có biết những thằng nào ăm cả triệu bạc của chế độ, những thằng nào khiến bằng hữu bạn kẻ bị đạn bắn mù mắt, kẻ bị truy tố, kẻ nằm tù để làm vốn tiến thân không? Người tuổi trẻ mù mắt vụ đốt khách sạn Majestic bây giờ làm gì, ở đâu, bạn nhỉ? Những thằng xúi các bạn « chặt đầu Hồ

Chí Minh » năm xưa, có đũa đang ở Pháp nhớn nhơ bằng món lẩu lớn xuống đường của các bạn. Chúng đang buôn chuyển mới: Hòa bình lập tức và trung lập, liên hiệp.

Nếu những dòng chữ tôi viết cho các bạn, vì các bạn, được hân hạnh coi là những dòng chữ tâm tình của một người không có tuổi trẻ nên thiết tha yêu tuổi trẻ thì tâm tình đó đã tạm đủ. Các bạn hãy tìm hiểu tôi hơn bằng cách đọc ngót ba mươi cuốn sách viết về tuổi trẻ, tuổi thơ của tôi. Tôi làm nghề viết văn, không làm nghề... chính trị. Văn chương chẳng lợi dụng ai.

Sứ mạng của văn chương là làm đẹp quê hương, làm đẹp cuộc đời. Tôi phải sống thêm nhiều kiếp mới hy vọng đạt nổi cái sứ mạng cao cả đó. Nên, như bạn văn của tôi là Mai Thảo, tôi không dám rướn người với níu sứ mạng. Tôi chỉ là kẻ lãng du trên những nỗi vui buồn. Hay, kiêu ngạo hơn, bắt chước ví mình giống « *cây đàn muôn điệu* » của Thế Lữ. Văn chương của tôi không tải một triết lý, một tư tưởng, *một mưu đồ gì hết. Tôi viết vì tôi phải viết.* Cái mà tôi muốn « tải » là ý nghĩ « *viết sao cho có độc giả* » để kiếm

cơm nuôi thân và gia đình. Làm văn học nghệ thuật, xin nhường người khác. Nguyễn Du cũng đã chỉ nhún vai « chả dám, chả dám » khi kết thúc tác phẩm lấy lòng của nhân loại « *Lời quê góp nhặt đông dãi, mua vui may được một vài trống canh* ».

Tôi đã mở rộng cửa đời tôi. Một cuộc đời tầm thường. Cuộc đời đó, ví như con sên hèn mọn, chậm rãi mà bò tới cái đích mơ tưởng của loài sên. Không một đàn anh nào đánh trống rung chuông tạo cảnh tượng ồn ào để tôi được chú ý. Tôi, vốn dĩ, là đứa đầy mặc cảm tự ti, chẳng dám gây ồn ào. Đôi bạn, tôi đã ồn ào nhưng thấy thối quá, bèn câm. Tôi tự nhận tôi là kẻ chứa trong hồn mình nhiều mâu thuẫn. Yêu thương, dăm dăm, phẫn nộ, nổi loạn, mất dạy, đểu cáng. Điều tôi hãnh diện không làm vợ con tôi xấu hổ là tôi thành thật. Tôi, có thể, lấm lẩn. Nhưng không giả tạo. Khi biết mình lỗi, tôi thành thật nhận lỗi, dù mang tiếng hèn. Con sên ồn ào vẫn chỉ là con sên.

Tôi cần nhấn mạnh để các bạn hiểu rằng không vì bài báo này mà tôi nổi tiếng, sách bán

chạy hơn; không vì bài báo này mà tôi được công nhận như một người nặng lòng với tuổi trẻ để tuổi trẻ thương yêu, làm hậu thuẫn cho mưu đồ chính trị.

Bây giờ, sau khi đã không đồng ý mọi phương thức đấu tranh của các bạn, tôi muốn tuổi trẻ phải tranh đấu như thế nào?

Nhìn lại cuộc tranh đấu của tuổi trẻ khởi sự từ cuộc « tranh đấu » đòi miễn thuế giấy in báo, bình tĩnh và đại lượng, người ta có thể nói rằng tuổi trẻ bị dồn nén ăm ứ, gặp dịp thì cho vỡ đê. Tuổi trẻ ví như con nước lũ. Nước lũ phá hoại mùa màng năm nay nhưng đền nợ mùa màng năm sau bằng phù sa màu mỡ. Cuộc tranh đấu của tuổi trẻ 1970 không có phù sa. Hay phù sa chỉ bồi đắp mầu mỡ lên khuôn mặt bọn phù thủy khốn nạn. Tuổi trẻ chỉ còn được hình dung bằng những khúc đê lở loét dưới nắng quái chiều hôm. Sau một ử ê, mệt mỏi, tuổi trẻ thấy gì? Chẳng thấy gì mới lạ. Vẫn cảnh tượng cũ. Thê lương hơn. Chẳng được gì cả. Tay trắng đã dính bùn nhơ. Cái đích không nắm được. Tranh đấu cơ hồ giờ ra chơi. Giờ ra chơi, chơi toàn trò nguy hiểm.

Vấn đề học đường thiếu gì nhỉ? Trường luật y hết cái trường mẫu giáo. Chúng tôi không có trường rộng rãi để trau dồi kiến thức. Phải xây gấp một Đại Học Luật Khoa cho chúng tôi. Học đường là nơi đầu tư nhân tài cho quê hương chứ không phải là cái hộp chèn cá mòi. Phải mời thật nhiều thầy giỏi dạy chúng tôi. Chúng tôi chê kiến thức của các anh vừa đở cao học đã đòi dạy cử nhân. Chúng tôi muốn xuất dương du học thành tài để về phục vụ quê hương. Tại sao ngăn cản chúng tôi? Tại sao bắt chúng tôi thi nhiều thế? Bọn đàn anh ích kỷ sợ bước tiến của chúng tôi. Thi đậu hai mảnh bằng đã mòn cả người, lại bắt thi vào đại học nếu muốn học y, dược, nha! Bầy đặt, giăng kềm gai, vít lối, hành hạ chúng tôi để độc quyền thụ hưởng. Chúng tôi phản kháng.

Chúng tôi thiếu sách đọc mở mang trí tuệ. Tại sao không có sách báo cho chúng tôi, viết về chúng tôi. Cộng sản nó có Thanh Niên Tiền Phong, chúng tôi có báo gì? Sách báo nham nhở, dâm ô, đồi trụy đầu độc chúng tôi. Tại sao không có chính sách giáo dục? Tại sao chúng tôi cứ phải hấp thụ một nền giáo dục lai căng do những

bậc thầy nửa người nửa ngợm dù dặt? Tại sao, tại sao... Có một nghìn câu hỏi « tại sao » ở học đường. Riêng câu hỏi tại sao không quy tụ các phân khoa lại thành một Viện Đại Học để sinh hoạt tập thể sinh viên khỏi rời rạc và đòi hỏi quy chế tự trị đại học đã hấp dẫn vô cùng. Tôi cũng tự hỏi tại sao luật khoa một nơi, văn khoa một nẻo, y khoa một chỗ, dược khoa một khu?... Để khi cần xuống đường thì văn khoa mất liên lạc với y khoa. Và sức mạnh của tuổi trẻ trí thức giảm sút cường độ. Rồi rã đám. Vì nghi kỵ. Vì hiểu lầm. Vì bị cám dỗ. Bể một cây đũa vốn dễ. Đó là bài học trong *Quốc Văn Giáo Khoa Thư* lớp dự bị.

Với một vài « tại sao » kể trên, tuổi trẻ dùng làm vốn tranh đấu là đi xa có sửa soạn hành lý, lương thực. Tuổi trẻ sẽ thắng trăm phần trăm. Các bạn mong nhà nước đàn áp, mong được hơ chim, đốt vú. Cả dân tộc này sẽ xúc động, ủng hộ tuổi trẻ. Và nhà nước lạy các bạn để xin được thỏa mãn. Nhân loại sẽ dành một bản án tàn nhẫn cho những kẻ đàn áp dã man sinh viên, học sinh khi họ đòi hỏi quyền lợi chính đáng. Quyền lợi của tuổi trẻ. Tiếc thay, tuổi trẻ 1970 đã bỏ rơi

cái đích, đã quên tài đạo diễn của riêng mình, dẫn thân vào cõi phiêu lưu tối tăm của phù thủy cò môi. Và cái đích không nắm được. Tuổi trẻ thoi thóp trong hoàng hôn đấu tranh. Đến bao giờ mới lấy lại phong độ, hỡi người tuổi trẻ!

Nếu đại cuộc cần con đê vỡ, cuốn trôi rác rưởi của đất nước ra biển khơi, người tuổi trẻ, bạn tôi, xin để tôi nói thật, các bạn thấm mệt, thấm đòn rồi. Các bạn chán rồi. Ghê tởm rồi. Đúng thế chẳng?

Mới đây, tôi đọc báo thấy tuổi trẻ tố tuổi trẻ đấu tranh ồn ào cho mục đích... dân biểu. Như vậy là các bạn sửa soạn làm chính trị. Tôi chưa có một tí xú kinh nghiệm nào về chính trị. Bởi tôi không ưa chính trị. Nhưng số phận của người trí thức khó mà tránh nổi sức thu hút của nam châm chánh trị. Các bạn sẽ trở thành chính khách. Tôi không phản đối. Trước hết, các bạn phải đồng ý với tôi, rằng, chúng ta đã dân chủ. Thừa thãi dân chủ. Nền dân chủ chưa đủ tuổi để thành truyền thống, nền dân chủ còn luộm thuộm, ở miền Nam, song nền dân chủ này cho phép mọi người sinh hoạt dân chủ trong tinh thần tôn trọng luật

pháp quốc gia. Thời đại xuống đường đã cáo chung. Nó hết hiệu lực rồi. Múa may thêm chỉ làm dân chủ thụt lùi. Sở dĩ có lựu đạn khói, khiên mây và dùi cui lộng hành là tại người ta không thích dân chủ.

Muốn đóng góp ngay cho cuộc đời, cho quê hương, tuổi trẻ cần hiểu chương ngại vật ngăn cản mình nằm chỗ nào. Tôi nói đây; chương ngại vật mà tuổi trẻ cần đập đổ là bọn già nua, thủ cựu, lạc hậu bấy chình ình tại khắp guồng máy cai trị. Hãy đi kiểm khóm trưởng. Đa số hom hem, khụ khị. Hãy đi kiểm xã trưởng. Cũng vậy thôi. Và cũng vậy ở quận, ở tỉnh, ở nha, ở bộ, ở hành pháp, ở tư pháp, ở lập pháp! Tuổi trẻ có chứ. Nhưng hoặc ngu dốt hoặc bị đồng hóa với tuổi già. Để cầu an, thụ hưởng. Giai cấp đốc phủ sứ vẫn là một quyền uy ghê gớm.

Hai năm làm thủ tướng, người tuổi trẻ Nguyễn Cao Kỳ chỉ nói nổi một câu *những thằng già chết rồi*. Và chỉ có thế. Rồi hết. Những thằng già (phải hiểu ông Kỳ miệt thị bọn già thống trị) chưa chết. Họ còn sống. Sống dai như đĩa đói. Đám bạch diện thư sinh làm cách nào để « giết »

những thằng già? Phải tranh đấu. Xuống đường đả đảo? Vô ích. Đừng xuống đường nữa. Xuống đường hết hấp dẫn rồi. Ngón võ công ấy đã bị hóa công đại pháp dân chủ làm tiêu tán. Muốn tiếng nói của mình đồng dục trên một thể đứng vững chãi, muốn bàn tay của mình khỏi bị trói buộc, muốn thể hệ mình làm nổi gió mới cho quê hương, người tuổi trẻ phải trường kỳ tranh đấu. Âm thầm và nhẫn nhục. Chấp nhận lép vế hôm nay cho kiêu hãnh ngày mai. Tôi muốn tuổi trẻ có mặt ở bất cứ một cơ quan dân cử nào. Đầu tiên, tuổi trẻ cần góp gió ở hạ tầng cơ sở? Đừng ham chức dân biểu, đừng thêm ghế nghị sĩ, đừng buồn địa vị đồng lý, chánh văn phòng, bí thư. Nơi đó sẽ là nơi của tuổi trẻ. Muộn đấy. Nhưng bắt buộc sẽ là nơi của tuổi trẻ hay những người có tâm hồn tuổi trẻ.

Tôi muốn các bạn trẻ phải ngồi vào chỗ của khóm trưởng, phường trưởng, áp trưởng, xã trưởng... Hãy ngồi ở đó, hãnh diện như một tổng thống. Thủ tướng Trần Văn Hương đã thành thật nói: *Mỗi xã trưởng là một tổng thống nhỏ*. Muốn làm cách mạng xã hội cho miền Nam mà chỉ ham

ngồi ghế bộ trưởng, đồng lý, chỉ mê làm dân biểu, nghị sĩ thì chẳng bao giờ có cách mạng xã hội cả. Tuổi trẻ nắm gọn trong tay hạ tầng cơ sở, thổi vào đây luồng sinh khí mới, cấy xuống đây nhân cách mạng, gieo trên đây mạ dân chủ. Thử lửa đi! Nhiệt tình của tuổi trẻ sẽ đốt cháy mọi tàn tích khốn nạn chất đồng trước mắt dân tộc. Những ngang ngược ngăn chặn dân chủ của cường hào ác bá sẽ bị bàn tay tuổi trẻ chặt đứt. Những hủ lậu ám khói tâm hồn đồng bào ta, sẽ bị tuổi trẻ đập nát. Tuổi trẻ đến, bình minh rạng. Tuổi trẻ đến, tin tưởng theo. Tuổi trẻ làm ra tin tưởng vì tuổi trẻ nhìn rõ tương lai. Hạ tầng cơ sở ví như cánh đồng khô cháy. Tuổi trẻ có mặt, ví như đập nước mở rộng. Nước chảy vào đồng. Đồng thấm thía. Đồng yêu nước quá vì cần thiết nước, mong chờ nước từ lâu. Tuổi trẻ đến, mắt trẻ thơ xanh, môi thiếu nữ hồng, hiện tại là mạ non, tương lai kè lúa chín. « *Phép vua thua lệ làng* ». Chỉ cần hai năm làm xã trưởng, một người trí thức trẻ dần thân sẽ có một hậu thuẫn thật. Nhỏ bé. Nhưng thật. Những cái nhỏ bé cộng lại thành một hậu thuẫn lớn. Vĩ đại. Tổng thống không bằng đâu.

Tổng sẽ phải nhún nhường xin... ủng hộ.

Bấy giờ, tuổi trẻ bước xa thêm. Ứng cử Hội Đồng Thành Phố, Thị Xã, Tỉnh Lý, tuổi trẻ ăn hết. Lại nắm lấy thành phố, tỉnh lý. Lại thổi sinh khí mới. Lại thử lửa. Thành công là điều chắc chắn. Bốn năm sau, ứng cử dân biểu. Càng đông càng tốt. Tiếng nói tuổi trẻ đã đông đặc. Tiếng nói ấy sẽ làm điếc tai bọn già thủ cựu. Chờ đợi thêm cho tuổi chín muồi. Vào thượng viện. Vào hết. Không nhường ông già một ghế nào. Dân tộc này đã biết rõ khả năng và nhiệt tình của tuổi trẻ rồi. Lịch sử đây, xin tặng tuổi trẻ, làm lại lịch sử đi, viết thêm vinh quang vào đó. Kẻ nào đụng vào bánh xe tuổi trẻ quay mạnh, kẻ đó sẽ bị nghiền nát tay. Tuổi trẻ sẽ ủi sập chướng ngại vật đố kỵ phủ sự. Tuổi trẻ muốn gì được nấy vì tất cả đã là của tuổi trẻ. Chỉ cần một tiếng nói, cả dân tộc cổ vũ. Chỉ cần một cánh tay giơ lên, cả dân tộc giờ theo.

Tôi trông chờ tuổi trẻ hôm nay và đang mừng tượng ngày tuổi trẻ tuyên thệ trước dân tộc. Nhưng các bạn đâu thích làm ấp trưởng, xã trưởng. Quê thấy mồ. Nhưng các bạn đâu ham

làm nhân viên quèn hay chủ sự vợ vắn. Không oai. Các bạn ham rướn chân với trái cây đời. Cây đời quá cao. Tuổi đời mình chưa đủ. Tôi thấy, đa số, tuổi trẻ bây giờ đều khoái làm lãnh tụ. Hình như, mỗi bạn tuổi trẻ tranh đấu đều muốn được coi là một lãnh tụ. Các bạn tuyên bố đao to búa lớn. Các bạn phiêu lưu vào cả những lãnh vực mà các bạn mới chỉ biết một cách mơ hồ. Các bạn đi hia dân chủ bấy dăm, theo cái « mốt » của tuổi trẻ tây phương có truyền thống dân chủ, đòi hỏi gan rộng mỡ muối. Hãy nhìn lại mình trong bóng tối của dân tộc nhược tiểu, nhìn lại mình vào một buổi chiều cô đơn nhất, và thành thật nói lên tiếng nói của chính mình (đừng thuộc vở của đạo diễn)! Hồn mình đã xanh rêu chưa? Tranh đấu đã làm mình lao đao, lặn đạn chưa? Ta vừa để lại gì cho quê hương ta? Ta còn gì để lại cho quê hương ta?

Hỡi tuổi trẻ, thần tượng của lòng tôi! Thần tượng không đổ vỡ, không sức mạnh nào đập đổ nổi vì thần tượng ấy xây bằng mền yêu của tôi. Tôi yêu tuổi trẻ bởi tôi chẳng biết tuổi trẻ của tôi. Như một khán giả chiêm ngưỡng tài tử mình

hâm mộ nhất, tôi đã vò đầu, giậm chân, tức tối khi thấy tài tử mình ái mộ được giao vai trò quá tệ. Bấy năm cũ, tôi đã xuýt khóc, đứng dựa lưng vào gốc cây già, nhìn tuổi trẻ công kênh thần tượng giả tạo. Người hùng của tuổi trẻ một giai đoạn đấy. Thật mỉa mai! Năm năm qua, tôi lại xuýt khóc, núp sau bức tường đồ, nhìn tuổi trẻ ngợi ca thần tượng. Tết Mậu Thân tưởng còn gần gũi. Phải thế không? Tuổi trẻ, trong binh phục Sư Đoàn Sinh Viên Bảo Vệ Thủ Đô, mắt vẫn ngời sáng, tay cổ rướn hoan hô và chiêm ngưỡng lãnh tụ. Với lòng thành. Tôi biết tuổi trẻ rất thèm có lãnh tụ, rất ao ước được dẫn dắt vào lịch sử. Mà không có lãnh tụ. Nên tuổi trẻ đã *lạc đường vào lịch sử*, hoang mang như chú bé Aladin dưới hầm núi. Chẳng kiếm đâu ra nhân thần để vô tình cọ xát. Đền thần của tuổi trẻ Việt Nam, quả thực, là chuyện nghìn lẻ một đêm. Lãnh tụ của tuổi trẻ thì giống hệt phù thủy Phi châu. Đưa cây đèn đây? Dắt tôi lên đã. Không, đưa đèn đây! Dắt tôi lên tôi sẽ đưa. À, đòi hỏi hả, vít đá nhốt mày dưới đó.

Tôi không ngạc nhiên thấy y phục quân sự học đường bị đốt, lãnh tụ bị một số tuổi trẻ ngồi ca, năm xưa, bĩ thủ, coi ông như nhà độc tài. Sân khấu tuổi trẻ nhỏ bé, kịch của họ lại lớn và đạo diễn rất lữ mù. Bởi thế, tuổi trẻ phản phúc ý nghĩ của tuổi trẻ. Tuổi trẻ, dần dần đoạn tuyệt nguồn mền yêu của họ với những người yêu mền họ. Hào khí mất hẳn nhường chỗ cho kiêu căng, hợm hĩnh. Tuổi trẻ, chơi cả kịch gian dối của đạo diễn mù. Để bị kết án gian dối! Đau xót chưa, thần tượng của lòng tôi? Bây giờ, tuổi trẻ còn những trò gì để quấy lộn? Đòi hỏi hòa bình và chỉ cần hòa bình ngay lập tức, không sá chi giải pháp này nọ ư? Đừng mơ tưởng dễ dàng. Nhìn xa một chút, người tuổi trẻ!

Mà, dẫu có hòa bình, nếu tuổi trẻ không sửa soạn cho hòa bình, tức là tạo được thế đứng vững chắc ở hạ tầng cơ sở, không gây nổi tin nhiệm trong quần chúng, tôi đoán chắc, tuổi trẻ sẽ lại lêu bêu, sẽ lại bị đẩy ra ngoài guồng máy cai trị. Thời bình mà bị đập thì hết cách chống đỡ. Không còn lý do gì để xuống đường tranh đấu nữa. Tuổi trẻ, dân tộc Kỳ Vọng vào các bạn. Kỳ Vọng thật

nhiều. Chỉ khi nào tuổi trẻ mời giai cấp đốc phủ về chơi xơi nước, bấy giờ, mới gọi là tranh đấu. Và cuộc tranh đấu có ý nghĩa. Cho quê hương. Cho cuộc đời.

(tháng 8 năm 1970)

KHI NGƯỜI TA LÊN ÁN TUỔI TRẺ

HƯA TỪNG THẤY MỘT XÃ HỘI nào người ta tung hê tuổi trẻ, để mặc tuổi trẻ cô đơn trên những đại lộ hoang hôn rồi lên án tuổi trẻ nặng nề như xã hội Việt Nam hôm nay. Tuổi trẻ tự nó, nó đã phản kháng. Bằng nhiệt tình và lòng kiêu hãnh. Không cần tuổi trẻ phải xuống đường hò hét. Chống đối ồn ào như tuổi trẻ đã chống đối từ mấy năm nay chỉ là chống đối nổi, chống đối cho từng giai đoạn, chống đối cho những âm mưu trực lời. Chống đối để bị phản bội, lừa gạt. Sóng ngầm mới đáng khiếp sợ. Và biến động giận dữ không hề có sóng nổi. Người tuổi trẻ Việt Nam y hệt một cậu bé buổi chiều mong một tết. Dời cổng nhà mình phơi phơi mộng ước. Hồn thơm như áo mới. Nhưng ở đâu ngõ có đám bạc còm đầy cò mỗi ngày trang thật

giỏi. Cậu bé bị rủ rê vào cuộc chơi. Và cậu không thể lên phố. Cậu trở về nhà. Túi tiền mừng tuổi đã cháy. Áo mới đã ám đê tiện. Nếu cay cú, cậu sẽ ăn cắp tiền của mẹ ra ngô gõ gạo. Để mất hết. Bắt đầu, cậu phạm tội.

Tôi đã đứng ngoài ngó cuộc chơi phản kháng của tuổi trẻ. Còn môi của tuổi trẻ là những đàn anh, những bậc thầy nguy trang bằng lớp áo cách mạng dẫn thân. Họ cách mạng, họ dẫn thân. Đồng ý và kính phục lắm. Nếu họ quyến rũ tuổi trẻ vào cách mạng, dẫn thân để làm đẹp cho quê hương và cuộc đời, tôi càng kính phục họ. Bởi vì họ can đảm và tôi hèn nhát. Nhưng họ đã trở thành những cây chết, những cây lá vàng úa rụng ngập đường, những cây không bao giờ nở hoa cho trái. Họ là những cột gỗ bị một đục rỗng, họ dùng tuổi trẻ làm lớp sơn phủ lên họ. Họ có vẻ hào nhoáng. Còn môi luôn luôn hào hoa, mã thượng. Bề ngoài mà. Còn môi đã đẩy tuổi trẻ xuống thuyền. Dẫn tuổi trẻ ra khơi. Và thuyền chở tuổi trẻ bị sóng đánh đắm. Tôi chưa hề thấy một bậc thầy, một đàn anh nào bị đàn áp, bắt bớ, tra tấn. Chỉ có tuổi trẻ. Bậc thầy, đàn anh đứng

trong bờ đô ta, hò đô ta. Rồi bỏ chạy.

Người tuổi trẻ Việt Nam đã biến thành trái bóng cho hai hội tuyển xuất sắc giao đấu. Hội *Dấn Thân* sút mạnh. Những cú sút môn trôn và diu dắt. Bóng đi. Đi xa, đi sâu trên sân cỏ đời. Bóng lăn. Bóng được đà. Bóng xoáy vệt cỏ. Bóng xé không gian. Hội *Anti – Dấn Thân* không đỡ. Chờ khi bóng hết hơi, *Anti – Dấn Thân* mới dốc tung lực lượng... phản công *Dấn Thân*. Và bóng đã xẹp, bị bồi những cú sấm sét, bóng trông thật thê thảm. Hình ảnh tuổi trẻ Việt Nam những năm tháng gần đây đó. Xuống đường kháng. Bị đàn áp. Chưa đủ đau thương. Các bậc thầy, bậc đàn anh trong hội *Anti – Dấn Thân* đứng một chỗ cao và xa, chỗ bất khả xâm phạm chẳng hạn, rình đúng con mồi hấp hối, xà xuống kết tội. Nào phản là tuổi trẻ nổi loạn vô duyên cớ. Tuổi trẻ vừa mới cách mạng, dấn thân, chưa kịp thở đã bị lên án gian dối. Trái banh vô tội vạ được những bàn chân bẩn của hai hội tuyển sút tàn nhẫn.

Tuổi trẻ xuống đường phản kháng được hoan hô và bị đả đảo. Tuổi trẻ « lên đường nhập ngũ tòng quân, một lòng vì nước vì dân », được hoan

hồ và cũng bị... mĩa mai! Xã hội chúng ta, thành ra, toàn một lũ kên kên rĩa rói tâm hồn tuổi trẻ. Tôi chỉ nghe rõ những tiếng nịnh bợ tuổi trẻ như tiếng con chồn nịnh bợ con gà trống trong cuốn Quốc văn giáo khoa thư lớp sơ đẳng « Bác gáy hay lắm nhưng cụ nhà ta gáy còn hay hơn vì khi cụ gáy, cụ nhắm tít đôi mắt lại ». Con gà trống nhắm tít đôi mắt, vỗ cánh định gáy. Vừa mới nhắm mắt, con chồn đã nhảy lên cắn chết con gà đại đột tha về tổ. Tôi chỉ nghe rõ những tiếng trách móc tuổi trẻ nặng nề. Chưa hề, từ bao nhiêu năm nay, ngoài một Nhất Hạnh *Nói với tuổi hai mươi*, một Mai Tâm *Nói với tuổi trẻ*, tôi được nghe một giọng đầm ấm, độ lượng, thiết tha nói với tuổi trẻ quê hương tôi.

Người ta không làm gì cho tuổi trẻ, không có lý tưởng dâng hiến tuổi trẻ, nhưng người ta sẵn sàng đòi hỏi tuổi trẻ vào mục đích riêng tư, vào giai đoạn nhất thời, vào việc đánh bóng sự nghiệp phù du của người ta. Khi tuổi trẻ không thỏa mãn nổi những đòi hỏi đó, người ta sẵn sàng kết án tuổi trẻ. Hỡi người tuổi trẻ Việt Nam mà tôi chiêm ngưỡng, anh không có tội lỗi gì cả dù

anh đã bị chụp hàng trăm thứ tội! Anh chỉ là nạn nhân của bầy cáo và đám đàn anh không đủ vốn liếng một que diêm. Bầy cáo bảo anh nhắm mắt. Đàn anh thiếu diêm không thắp sáng nổi một vũng tối nên cam phạt ngồi nguyên rửa bóng tối. Anh cũng còn là nạn nhân của xã hội khan hiếm lãnh tụ tuổi trẻ, một xã hội lười biếng soạn thảo chính sách thanh niên, một xã hội nhập cảng đầy rẫy cận bã văn minh Tây phương, hô hào chấn hưng đạo đức, một xã hội chấp nhận trăm phim chém giết, hãm hiếp, tổng tiền đưa nỏ rồi đặt luật trừng trị bọn tổng tiền, chém giết và bề hội đồng, một xã hội tha bọn buôn lậu thuốc phiện, vàng cục rồi làm thơ giáo huấn *Tuổi trẻ là tuổi học hành, ma túy chó đụng mà thành phế nhân*. Một xã hội như thế, anh vẫn có thể đứng thẳng, nhìn thẳng với nỗi cô đơn của anh, tôi tưởng, anh nên hãnh diện.

Và những kẻ lên án tuổi trẻ mới chính là bọn phạm tội. Với tuổi trẻ. Với quê hương.

LÀM GÌ CHO TUỔI TRẺ

ĐÂU PHẢI BÂY GIỜ TUỔI TRẺ MỚI hư hỏng. Đâu phải bây giờ mới có Hội Bảo Vệ Luân Lý. Tuổi trẻ đã hư hỏng trước ngày Hội Bảo Vệ Luân Lý ra đời. Thế hệ thanh niên mệt mỏi, lạc lõng, cô đơn thật sự hình thành từ sau ngày 1-11-63. Họ tưởng đem nhiệt tình và lòng tự phụ của họ lật đổ chế độ Ngô Đình Diệm để được chỉ huy bởi những thần tượng mới. Khi hiểu rằng, thần tượng mới của họ chỉ là tượng nặn bằng đất sét, họ tuyệt vọng. Những vòng hoa choàng lên cổ thần tượng tuổi trẻ Tôn Thất Đính đã tả tơi rơi rụng. Và bước chân tuổi trẻ dẫm lên. Với giận hờn, chua xót. Với rã rời, đắng cay.

Chưa có khoảng thời gian nào thần tượng được dựng lên rồi đập đổ tức thì như khoảng thời gian từ Nguyễn Khánh làm chính lý đến Nguyễn

Khánh mang túi đất ra đi. Tuổi trẻ hoan hô hôm trước, đả đảo hôm sau. Mới anh hùng dân tộc sáng qua đã trở thành bán nước phản bội sáng nay. Và lãnh tụ tuổi trẻ, than ôi, tại sao là ông già hết hơi chỉ biết lo sửa lại cái cổng tư thất để ngồi lâu ở ghế Tổng trưởng Thanh niên; tại sao là ông thầy thuốc với « vua cơm heo »? Không có thiếu nhi cứ đòi có thanh niên. Không đổ móng, đúc cột xi măng cốt sắt cứ đòi có cao ốc. Không có chính sách thanh niên cứ đòi hướng dẫn thanh niên. Như thế, chẳng khác gì đưa tuổi trẻ lên tàu bắt họ « ra khơi biết mặt trùng dương, biết trời mệnh mông » mà con tàu không có thuyền trưởng và thủy thủ đoàn. Thì hội thảo này về thanh thiếu niên, hội thảo nọ về thanh thiếu niên cũng chỉ để làm cảnh. Làm cảnh cho những thiện chí.

Người ta cứ mất công kêu gọi tuổi trẻ du đảng, tuổi trẻ phóng đảng trở về mà quên không bảo vệ tuổi trẻ sắp trở thành du đảng. Người ta chỉ hốt hoảng báo động tuổi trẻ hư hỏng khi tuổi trẻ đã hư hỏng, chỉ la lối sách báo dâm ô, đối trụ đầu độc tuổi trẻ khi sách báo dâm ô, đối trụ đã hợp thức hóa và được tuổi trẻ tiêu hóa.

Vậy làm gì cho tuổi trẻ? Làm được gì? Ai làm? Làm ra sao? Không có chính sách, chả làm được gì. Cái mà những người đã bảo là làm cho tuổi trẻ chỉ có tính cách phiến diện, sinh hoạt riêng rẽ của từng đoàn thể. Và cũng chưa đi tới đâu. Tuổi trẻ cô đơn lạc lõng vì thế. Họ già trước tuổi, bất cần cuộc đời, khinh rẻ đàn anh. Họ quyết định lấy họ. Họ hối hả hưởng thụ và đôi khi, thật tàn nhẫn.

Nhà thơ Hoàng Anh Tuấn cho rằng, sở dĩ, tuổi trẻ tự tìm lấy thú vui cho riêng họ, thú thú vui bị các nhà chân đạo đức và giả đạo đức kết án chỉ vì họ không có gì để giải trí. Đi tìm thú vui ở những hầm gió bệ rạc, bằng những bộ quần áo quái đản đắt tiền, tôi nghĩ, ngoài tuổi trẻ con nhà giàu, tuổi trẻ Việt Nam chung chung, không thể giải trí kiểu đó để được nhà thơ Hoàng Anh Tuấn bênh vực. Tôi không cổ võ hippy, không đả kích Hippy.

Hippy là cái « một » của tuổi trẻ Việt Nam. Thói thường đã là « một » tất sẽ chóng bị « đề một đề ». Xây dựng tuổi trẻ cho một thể hệ chẳng bao giờ là những kết án dao to búa lớn nhằm vào

một thiếu số không đáng kể. Mấy ký lô thuốc phiện trắng của ông dân biểu Phạm Chí Thiện còn nguy hiểm gấp bội những bộ quần áo quái đản, những mái tóc tổ quạ bề ngoài một số tuổi trẻ thành phố. Thú thật, tôi không hiểu tại sao người ta dịch danh từ *beat music* thành nhạc trẻ. Cũng được đi. Nước nào trên thế giới mà không có tuổi trẻ chơi và nghe nhạc trẻ kể từ *The Beatles* ra đời và « nổi tiếng hơn cả Chúa Giêsu » (Một beatle đã tuyên bố khi họ qua Mỹ chơi nhạc: Chúng tôi nổi tiếng hơn cả Chúa Giêsu). Riêng ở Nhật nơi tôi đã tới, nghe nhạc trẻ đỡ chướng tai. Vì họ đặt lời tiếng Nhật vào nhạc Anh, Mỹ. *Nhạc trẻ* nó gắn liền với tóc lông gáy và áo quần quái đản. Chả sao. Điều mà tôi thắc mắc, mà các nhà ái quốc đầy tinh thần dân tộc lắc đầu là, tại sao các bạn chơi *nhạc trẻ* ở Việt Nam không đặt tên ban nhạc của các bạn là Lúa Thần Nông, Măng Cụt, Sầu Riêng. Mà cứ đặt những tên *The Revolution*, *The Dreamers*, *The Hammers*, *Shotguns*, *The Blue Stars*, *The Golden Bells*? Hay *nhạc trẻ*, dù là *nhạc trẻ* Việt Nam, còn cần gắn liền với cả chữ nghĩa Anh, Mỹ. Thậm chí Lê văn Tí, Trần

văn Tèo cũng gắn liền với Tony Ti, Elvis Tèo. Cho có vẻ con cháu Tony Curtis, Elvis Presley! Những Tony Tí, Elvis Tèo không cô đơn. Ta hãy mặc họ. Họ đáng cứu rồi cái tinh thần vọng ngoại. Câu bệnh vực tuổi trẻ thành phố của nhà thơ Hoàng Anh Tuấn rất đáng chú ý. Tuổi trẻ thành phố thiếu nơi giải trí, thiếu một cái gì đó khiến họ say mê.

Nói về những nơi giải trí cho tuổi trẻ là nói về một chi tiết trong chính sách thanh niên. Quán trọ thanh niên, nhà thanh niên, câu lạc bộ tuổi trẻ... nếu tôi không lầm, ngày trước, ông Ngô Đình Nhu đã đề cập tới. Nhưng lãnh tụ chiều dưới Cao Xuân Vỹ chỉ biết thực hiện làm cảnh. Như cây cối xanh um ở *Khu Trù Mật* không hoa cỏ mỗi bận tổng thống Ngô Đình Diệm thăm dân. Với tuổi trẻ, người ta cũng cứ dàn cảnh. Nói về những nơi giải trí cho tuổi trẻ khi chưa có chính sách thanh niên thì nó mơ hồ quá. Y hệt làm nhà không cần dựng cột.

Song rất cần nói. Tôi nhớ rằng, Bộ Thanh Niên rồi Nha Thanh Niên (bao giờ xuống Sở Thanh Niên) của nước Việt Nam Cộng Hòa đã

dành một căn nhà tọa lạc tại góc ngã tư Hai Bà Trưng – Hồng Thập Tự làm Nhà Thanh Niên. Cái nhà to lớn, vĩ đại làm sao! Có thể kê chừng mười cái bàn ping pong. Đó là Nhà Thanh Niên của mấy trăm ngàn tuổi trẻ Sài Gòn. Tuổi trẻ Sài Gòn đã không tới nhà của họ. Bởi vì, ở đây, ngoài bóng bàn, bi da, ngoài những khẩu hiệu dán trên tường *Thanh Niên là rường cột của quốc gia, Khỏe để phụng sự tổ quốc, Càng cao, càng nhanh, càng dài, Một tâm hồn minh mẫn trong một thể xác cường tráng* vân vân và những lão ông, lão bà « thanh niên » ngồi ngáp vặt, đan áo, nói chuyện đóng hụi, chuyện đập bầu, con đau, vợ ốm đã không quyến rũ nổi bao nhiêu cảm dỗ tuổi trẻ bên ngoài cái gọi là Nhà Thanh Niên.

Do đó, Nhà Thanh Niên vắng hoe. Chắc màng nhện đã được giăng bằng những con nhện buồn! Nhà Thanh Niên không thấy thanh niên lai vãng dù cả nước chỉ có một Nhà Thanh Niên. Cứ nhìn cái Nhà Thanh Niên là biết rõ tương lai của dân tộc.

Những rường cột của dân tộc đã nhùng nhúc những con mọt buồn. Trong thời chiến, người

lãnh đạo thanh niên không phân biệt *thanh niên và thể thao*, không dám quyết định làm thanh niên hay thể thao, lại muốn ôm đồm mỗi thứ một tí cho nên thể thao thì bệ rạc, chương thể thao ngoại giao đem sang nước người đấm nó không chịu kêu, thanh niên thì bơ vơ, lạc lõng phải tìm cách... dẫn thân. Thường là dẫn thân vào sai lầm để bị kết án.

Nhà Thanh Niên của Thanh Niên rồi Tổng Nha Thanh Niên đã không hấp dẫn tuổi trẻ bằng những chương trình nhạc trẻ Híp pi à gô gô do Trường Kỳ tổ chức mỗi chiều chủ nhật tại phòng trà hay hầm gió. Đó có phải là lỗi tại tuổi trẻ thành phố?

Họa chẳng, đi đường gặp trận mưa lớn gần Nhà Thanh Niên, tuổi trẻ vào trú mưa. Rồi ra đi chẳng cần nhớ đó là Nhà Thanh Niên. Tôi đã tham dự những diễn thuyết về văn chương, nghệ thuật, khoa học, giáo dục. Và cả về tuổi trẻ nữa. Rất ít tuổi trẻ đến nghe. Nhưng nếu ở Rex chiếu phim Django với « thần thượng đấm đá » Franco Néro xuất hiện hoặc phim chưởng với Vương Vũ, Khương Đại Vệ diễn xuất, tuổi trẻ đủ mọi khuynh

hướng, đứng xếp hàng, chen nhau mua vé để bị chủ rạp giáo dục hỗn xược: « Người lịch sự nên chờ tới lượt mình hãy mua vé »! Những nhà chân đạo đức, giả đạo đức và lãnh đạo thanh niên nên thử một lần xuống hầm gió, vô phòng trà những buổi trình diễn nhạc trẻ mà coi. Tuổi trẻ đã đến đây cuồng nhiệt và hoan hỉ giành nhau chỗ ngồi trước hàng tiếng đồng hồ. Hết chỗ, bằng lòng đứng mồ hôi chảy nhễ nhãi. Khi « thần tượng » nhạc trẻ xuất hiện, tuổi trẻ hò hét, cổ vũ thần tượng. Và say sưa nghe lý tưởng... nhạc trẻ! Lý tưởng nhạc trẻ đã thấm từng giọt vào tâm hồn một số tuổi trẻ thành phố — con số không nhỏ nhoi đâu. Nếu người ta đừng hốt hoảng, người ta đừng đạo đức giả vờ, đừng khoác áo dân tộc bằng giấy, người ta biết cách lợi dụng nhạc trẻ để « tải » lý tưởng mà người ta muốn tuổi trẻ theo đuổi thì nhạc trẻ chính là phương tiện tốt dẫn đến một mục đích tốt. Nhưng lý tưởng thanh niên nằm trong chính sách thanh niên, linh hồn của chính sách. Mà chính sách không có thì lý tưởng chỉ còn là những khẩu hiệu kêu gọi cho có vẻ có trách nhiệm và cho đỡ buồn.

Hãy trao vào tay tuổi trẻ một lý tưởng và đoan kết (buồn ghê, lấy gì bảo đảm lời đoan kết) không lợi dụng tuổi trẻ, đoan kết tuổi trẻ sẽ thỏa mãn nhiệt tình và lòng tự phụ của họ rồi hãy kết án họ khi họ lắc đầu từ chối lý tưởng. Không một người tuổi trẻ nào chối từ trách nhiệm và sứ mạng mà quê hương trao cho họ. Không một người tuổi trẻ nào muốn bị kết tội, muốn nổi loạn vô duyên cớ. Tất cả những việc họ đã đang theo đuổi mà người ta chê họ hư hỏng đều có xuất xứ rõ rệt. *Cho đỡ buồn!* Dĩ nhiên, còn nhiều thứ cảm dỗ tuổi trẻ, dẫn họ xuống vực thẳm, tôi không muốn kể thêm.

Một vị linh mục Dòng Chúa Cứu Thế đã viết cuốn sách cho giáo dân đọc, nhan đề: *Từ say rượu đến say Chúa*. Ý của vị chăn chiên là muốn con chiên say mê Chúa như say rượu. Lý tưởng cho tuổi trẻ hôm nay không bao giờ có cái câu lảm cẩm của ông đại tá Tổng giám đốc thanh niên: « Ở thế kỷ hai mươi này, không ai được sống yên ổn »! (Đọc trên vô tuyến truyền hình, bằng tần số 9, tôi quên không nhớ ngày nào.) Lý tưởng ấy phải có chất ma túy nói cho đúng, lý tưởng ấy

phải làm tuổi trẻ say mê như dân nghiện say mê ma túy; đừng hiểu là đem ma túy cho tuổi trẻ chơi — phải làm tuổi trẻ say mê. Ít ra, lý tưởng ấy phải hấp dẫn, quyến rũ tuổi trẻ như *nhạc trẻ* đã hấp dẫn, quyến rũ tuổi trẻ thành phố. Vậy thì cứu rỗi tuổi trẻ, muốn dẫn dắt tuổi trẻ dùng nhiệt tình của họ đốt cháy những chương ngại vật ngăn cản đà tiến bộ của dân tộc, muốn dùng sức mạnh của tuổi trẻ xây dựng quê hương, phải có lý tưởng quyến rũ nổi họ. Và, bắt buộc phải có thần tượng trao lý tưởng vào tay họ. Như thần tượng nhạc trẻ hát nhạc trẻ. Rồi làm gì sẽ tính sau.

NHÀ THANH NIÊN

CHÚNG TA CÓ NHIỀU THÀNH PHỐ lớn. Sài Gòn, Huế, Cần Thơ, Đà Nẵng. Ở những thành phố này, tập trung nhiều tinh hoa của đất nước, đồng thời, cũng tập trung nhiều tâm hồn phản kháng. Những cuộc vùng lên của tuổi trẻ đều khởi sự từ Sài Gòn, Huế, Cần Thơ. Chính những nơi sinh hoạt ồn ào nhất lại là những nơi mà tuổi trẻ cảm thấy cô đơn nhất. Không ai có thể tưởng tượng nổi nước Việt Nam độc lập, trải qua nhiều cuộc cách mạng, chủ quyền trong tay, sổ sách kiến thiết quốc gia mỗi tuần một lần và đã tới « cặp bảy » mà thủ đô Việt Nam chỉ có một cái Nhà Thanh Niên được biết tới nhờ hàng chữ đúc bằng xi măng và sơn xanh! Người pháp đô hộ chúng ta, muốn dân ta ngu muội mà còn xây bố thí cho chúng ta mỗi thành phố lớn một cái

Nhà Hát lớn. Người Pháp sợ hãi tuổi trẻ chúng ta phản kháng đến cái độ phải hướng tuổi trẻ vào con đường thể thao quên lãng. Phong trào Ducouroy đó. Thuộc phiên cuối cùng của thực dân nhằm ru ngủ tuổi trẻ để khỏi vùng dậy đòi độc lập. Riêng các nhà lãnh đạo của chúng ta không sợ tuổi trẻ phản kháng, Cũng được đi. Nhưng để tuổi trẻ vung phí nhiệt tình, để tuổi trẻ nổi loạn phá phách, để tuổi trẻ cho phù thủy chính trị thao túng, để tuổi trẻ quên gốc gác biến dạng thành hípy choai choai, nhà lãnh đạo phải hoàn toàn chịu trách nhiệm với dân tộc và lịch sử.

Vì không sợ sức mạnh của tuổi trẻ nên coi thường sức mạnh ấy. Do đó, tuổi trẻ Việt Nam đã được phó thác cho những ông Tổng trưởng, Tổng giám đốc thanh niên mà tâm hồn của họ chỉ là tâm hồn bang bạnh. Rồi quý vị bang bạnh này lại ủy trọng trách hướng dẫn tuổi trẻ cho các ông Trưởng ty, Trưởng chi thanh niên, những ông rất có tài dạy thể dục, ném tạ, nhảy sào, đu dây, đánh ban hơn là đào tạo một thế hệ tuổi trẻ. Tôi không dám khinh mạn hay nghi ngờ kiến thức của quý vị huấn luyện viên thể dục, thể thao nhưng họ tốt

nghiệp ra không phải để dẫn dắt tuổi trẻ. Họ chỉ có trách nhiệm làm lớn các bấp thít trên thân thể những người thanh niên. Nói cho đúng, họ lo về thể xác người tuổi trẻ. Miền Nam của chúng ta mới chỉ có những huấn luyện viên thể dục, thể thao, chưa hề có lãnh tụ tuổi trẻ.

Ông Ngô Đình Nhu không bao giờ là lãnh tụ tuổi trẻ dù là tuổi trẻ... Thanh Niên Cộng Hòa. Ông ấy ở xa tuổi trẻ. Thật xa. Ông ấy ở cao hơn chỗ đứng của tuổi trẻ. Thật cao. Người lãnh tụ lý tưởng của tuổi trẻ phải như thế nào, sẽ có dịp tôi nói tới. Bởi không có lãnh tụ nên, ngay tại thủ đô Sài Gòn mười mấy quận, mỗi quận có những một Chi Thanh Niên trông vào thật thê lương, bệ rạc. Ở Sài Gòn còn thế, ở tỉnh, các quận ra sao? Nghe nói quý vị Trưởng ty Thanh niên rất kính sợ các vị Tỉnh trưởng. Những tâm hồn công chức không thích hợp với vai trò hướng dẫn tuổi trẻ. Bản chất của tuổi trẻ là phản kháng. Phản kháng trong u tối để đòi vinh quang. Phản kháng trong vinh quang để dừng ngủ trên vinh quang. Người ta không biết nghĩ thế nên cái gọi là Nhà Thanh Niên, chỉ còn là một cái nhà trang trí cho

cơ quan thanh niên của chính phủ. Và chắc chắn, trong cuốn *Thành tích chấp chánh* của nội các X hay Y, cơ quan thanh niên sẽ không quên kể lễ... « Thành tích của Nhà Thanh Niên »!

Nhà Thanh Niên phải được quan niệm như thế nào, phải được sử dụng ra sao? Tôi không phải là người công chức ăn lương của Tổng Nha Thanh Niên nên không có bốn phận nghiên cứu các tổ chức thanh niên trên thế giới như tổ chức thanh niên Phát Xít của Hitler, tổ chức thanh niên Kông Xô Môn của Nga Xô Viết vân vân... Vì mưu sinh vất vả, tôi không còn thì giờ đọc sách báo. Tôi cũng chưa từng được cái vinh hạnh xuất ngoại bằng tiền của nhà nước để đi tìm hiểu, học hỏi sự huấn luyện, hướng dẫn thanh niên ở các nước tân tiến.

Kiến thức của tôi lại rất hẹp hòi, không có chiều sâu nên đóng góp ý kiến của mình vào những vấn đề tuổi trẻ Việt Nam tôi rất sợ.

Vậy xin bạn và những nhà lãnh đạo thanh niên hiểu giùm cho rằng tôi chỉ viết bằng tấm lòng chân thành của tôi, của một người đã từng có thuở làm người tuổi trẻ bơ vơ.

Nhà nước vừa khánh thành hai Trung Tâm Sinh Hoạt Thanh Niên. Một ở trụ sở Tổng Hội Sinh Viên cũ, đường Duy Tân và một ở khu đất sân thể thao Phan Đình Phùng, đường Pasteur. Sinh hoạt ra sao? Tôi chưa biết. Nhưng chắc chắn nó không thể thoát khỏi đường lối của Tổng Nha Thanh Niên. Và nó sẽ buồn hiu như ngôi Nhà Thanh Niên mà thôi. Những Nhà Thanh Niên, Trung Tâm Sinh Hoạt Thanh Niên phải giao cho tư nhân, cho những ai mà tài năng và đức độ của họ ít người nghi ngờ. Hoặc phải giao cho Hướng Đạo. Như đã nói, bản chất của tuổi trẻ là phản kháng, đối lập. Tuổi trẻ chỉ phục vụ quê hương trong tinh thần độc lập chứ không chịu chi phối bởi sự chỉ huy của chính quyền. Kinh nghiệm đã chứng minh: Những Chương trình mùa hè, Chương trình phát triển sinh hoạt học đường (CPS) đã hoàn toàn thất bại vì nhận tài trợ của Mỹ. Khi đã nhận tài trợ của ngoại bang là đã thỏa hiệp chịu bị chi phối công khai hay ngầm ngấm. Và, như thế, chương trình chưa khởi sự đã có phản kháng. Khi chưa có một *Chính sách thanh niên* thật khó mà bàn về một chi tiết. Nhà Thanh

Niên là một chi tiết, là một nốt nhạc trong bản nhạc tuổi trẻ.

Theo tôi, Nhà Thanh Niên phải sinh hoạt thường xuyên như một nhà hàng ca vũ nhạc. Một lãnh tụ Tây phương dạy môn đệ của ông ta một câu bất hủ: “Muốn lời nói đi vào tâm hồn người nghe phải làm cho lời nói đi vào tai người nghe đã.” Muốn tuyên truyền cái gì đó mà khiến người nghe mình tuyên truyền phải theo mình, trước hết, phải có nghệ thuật nói sao cho người nghe mình bằng lòng nghe mình. Người nghe mình đừng có bịt tai hoặc bỏ đi. Câu nói của ông lãnh tụ vừa dẫn trên rất đáng suy nghĩ.

Ít ra cho sinh hoạt của Nhà Thanh Niên, muốn thanh niên tới Nhà Thanh Niên, trước hết, phải làm sao để họ tới. Tất nhiên phải quảng cáo, phải tận dụng mọi phương tiện quảng cáo, phải hy sinh tiền bạc quảng cáo, phải biết nghệ thuật quảng cáo để lôi cuốn thanh niên. Đừng bao giờ ngại tiền bạc cho công cuộc đầu tư một thể hệ rường cột của dân tộc. Khi thanh niên tới Nhà Thanh Niên phải làm sao để họ về còn tới

nữa, tới hoài và rủ bè bạn tới. Đừng sợ lỗi. Lỗi rất nhiều.

Tôi đã thấy Câu Lạc Bộ của tiểu đoàn Nguyễn Huệ ở Trung Tâm Huấn Luyện Quang Trung do các sinh viên dự bị sĩ quan tự quản trị và điều hành. Và lỗi lớn. Thiên tài và nhân tài đầy dẫy trong hàng lớp những người tuổi trẻ. Chỉ cần một số người có lòng. Là mọi việc xong xuôi. Nhà Thanh Niên ăn lỗi thật ít. Lỗi này không bỏ vào công quỹ hay... tư quỹ.

Cũng phải để phòng nạn tham nhũng chứ bộ. Đó là nói chơi. Người ta còn kỳ vọng vào tuổi trẻ chỉ vì tuổi trẻ lương thiện. Lỗi ấy sẽ dùng vào những việc cho tuổi trẻ.

Khi thanh niên đã tới, làm cách nào cầm chân thanh niên? Những gì đang quyến rũ tuổi trẻ thành phố? Tuổi trẻ thành phố ham chuộng những gì? Có bao nhiêu khuynh hướng? Ban quản trị Nhà Thanh Niên phải tìm hiểu. Tại sao không có nhạc trẻ ở Nhà Thanh Niên? Được chứ. Nhưng trước khi nghe *nhạc trẻ* phải có những nhân vật mà tuổi trẻ gương mộ về tài năng hay

đúc độ tâm sự với họ, gửi gắm kỳ vọng ở họ, thỏa mãn tự ái của họ. Tại sao ban đêm Nhà Thanh Niên không là một phòng trà với những ca sĩ thân tượng của tuổi trẻ ngợi ca tình yêu thơ mộng, tình yêu quê hương, tình yêu dân tộc thay vì để họ tới những phòng trà đang điểm ca nhạc ái tình thiếu máu, bệnh hoạn? Tuổi trẻ vốn nghèo. Nghèo mà có thể đến Nhà Thanh Niên nghe nhạc tuyệt vời như đến những phòng trà sang trọng, họ sẽ đến mãi. Và họ sẽ hãnh diện. Bởi vì, chỉ tuổi trẻ mới được đến Nhà Thanh Niên. Bởi vì, có được vào Nhà Thanh Niên mới là tuổi trẻ mà dân tộc trao gửi lịch sử trong tay.

Mỗi chủ nhật một cuộc diễn thuyết hữu ích. Một lần hát ca tự do. Hãy hát bài hát của anh. Hãy lên ngâm bài thơ của anh. Hãy lên nói tâm sự của anh. Anh tới Nhà Thanh Niên nghe Vũ Quốc Thúc nói chuyện kinh tế, Nguyễn Mạnh Côn nói chuyện khoa học giả tưởng, Nguyễn Sa nói chuyện làm thơ, Mai Thảo nói chuyện viết văn, Lê Dân, Hoàng Vĩnh Lộc nói chuyện làm phim, Đoàn Châu Mậu nói chuyện đóng phim, Trần Tấn Quốc nói chuyện làm báo, Phạm Duy

nói chuyện làm nhạc vân vân...

Nhà Thanh Niên có máy chiếu phim. Nhà Thanh Niên có sân khấu diễn kịch. Hãy tới Nhà Thanh Niên, anh muốn gì, chúng tôi thỏa mãn anh ngay. Anh thích « nữ hoàng du ca chân đất » Khánh Ly đứng cạnh Trịnh Công Sơn ôm lục huyền cầm ngời ca tình yêu? Sẽ có. Có liền. Hãy đến bằng lòng anh và chỉ cần túi anh dính chút tiền còm.

Một khi tuổi trẻ chỉ đến chỗ của họ. Mỗi khi chỗ ấy quyền rũ được họ. Khi ấy hãy nói về một lý tưởng và muốn họ làm sáng lý tưởng đó.

QUÁN TRỌ TUỔI TRẺ

TÔI ĐÃ TRÌNH BÀY VỀ MỘT NHÀ Thanh Niên cho tuổi trẻ thành phố. Nhà Thanh Niên ấy phải có, không những ở Sài Gòn mà còn ở khắp các thành phố, thị xã, tỉnh lỵ. Không lẽ tuổi trẻ thành phố bị độc quyền đầu thúu giải trí bởi những chủ quán, chủ hầm? Một ly cà phê đặc, một gói thuốc lá đen (thuốc lá đen mới bụi đời và trái đời) ngồi im lặng trong bóng tối, người tuổi trẻ thành phố đốt nỗi buồn đốt tương lai và nghe nhạc, nghe những giọt sầu làm ẩm ướt nhiệt tình. Tôi rất buồn khi biết ông Tổng trưởng xã hội ngỏ ý muốn lập khu vực Casino, bà dân biểu Trần Kim Thoa chủ trương tái thiết Bình Khang, ông dân biểu Mã Xái xuất ngoại nghiên cứu ngựa thai... Không một nghị sĩ, một dân biểu nào báo động cứu nguy sự phá sản

niệt tình của tuổi trẻ. Họ đã xuất ngoại. xuất ngoại thật nhiều lần. Để đem về những ô nhục. Ông dân biểu Lê Tài Hòa kể những trận đá bóng tròn tuyệt vời tại Ba Tây. Chưa một ai khoe khoang đã nghiên cứu các tổ chức thanh niên thế giới và đề nghị soạn thảo chính sách thanh niên, nhi đồng. Chỉ có nghị sĩ Phạm Nam Sách xúi dục tuổi trẻ nổi loạn và nghị sĩ Nguyễn Văn Chức kết án tuổi trẻ không lương thiện. Ý kiến của tôi là ý kiến chủ quan. Có thể lãng nhách. Tôi không dám nhận những gì mình trình bày về tuổi trẻ là khuôn vàng, thước ngọc! Không, chỉ là đóng góp một thiện chí, phát biểu một kiến thức còm côi. Nhưng thiết tha, chân thật. Bởi vì, cá nhân tôi, tôi đã phải làm đàn ông không có thời tuổi trẻ.

Chúng ta có Đà Lạt, Nha Trang, Huế, Vũng Tàu được coi là những thành phố du lịch. Trong những thành phố kể trên, thành phố nào có Quán Trọ Tuổi Trẻ? Ca dao Việt Nam khuyên: *Đi cho biết đó biết đây, Ở nhà với mẹ biết ngày nào khôn.* Nhà mô phạm Nguyễn Bá Học trong những Lời khuyên học trò cũng khuyên tuổi trẻ phải mạo hiểm. Tuổi trẻ nào không thích du lịch. Có hai

cách mở mang sự hiểu biết. Đi và đọc. Nếu vừa đọc sách vừa du lịch thì sự hiểu biết càng rộng rãi, sâu sắc. Đi một ngày đàng học một sàng khôn. Nhưng đọc gì? Đâu phải người tuổi trẻ nào cũng đủ vốn sinh ngữ đọc sách báo ngoại quốc, đâu phải người tuổi trẻ nào cũng biết chọn lựa sách báo. Có tờ báo nào cho Thanh Niên? Có tủ sách nào của thanh niên? Hay chỉ là báo của ông X « và 108 phù thủy báo phụ nữ » chuyên viết truyện kích dâm? Hay chỉ là tiểu thuyết tình ái ướt át? Hoặc vài tuần báo dạy đánh võ, tường thuật đua xe đạp, bơi lội và sách tôn giáo diu tuổi trẻ vào cõi vô vi, tiêu cực khi dân tộc cần thiết sự sống động, hăng say, hoài vọng của họ.

Tôi thấy kiến thức tổng quát của người tuổi trẻ hôm nay quá sút kém, dù học bằng cấp đại học. Dĩ nhiên, cũng có những người thật xuất sắc song rất hiếm hoi. Tại giáo dục nhồi sọ và nặng tinh thần khoa bảng. Những môn học mở mang kiến thức và hữu ích cho đời sống như sử ký, địa dư, công dân giáo dục, họ coi là thứ yếu. Chỉ miệt mài toán, lý hóa để, khi cần làm cái đơn có bót thì lúng túng, viết mãi không trôi.

Tôi đã theo dõi chương trình *Đố Vui Để Học* toàn đội của những lớp đệ nhất. Họ thật giỏi ở những câu hỏi về toán, lý, hóa. Nhưng những câu hỏi kiến thức phổ thông, họ thường ấp úng và đáp sai. Người tuổi trẻ bước xuống cuộc đời với những công thức hóa học, những định lý toán học thoi ư? Món ăn tinh thần của họ thiếu nhiều quá. Không mở mang sự hiểu biết bằng cách đọc (khoa học chẳng hạn, khi thế giới đã tiến bộ vọt mà người tuổi trẻ Việt Nam còn lơ mơ về khoa học) thì đi. Nhưng đi đâu? Xuất ngoại chẳng? Đó là chuyện không tưởng, là giấc mơ trên cung trăng. Du lịch ngoại quốc hay du học ngoại quốc là đặc quyền của con nhà giàu hoặc một thiểu số được học bổng. Du lịch trong nước đã là một trở ngại. Ai dám ngờ rất đông tuổi trẻ Sài Gòn thềm ra Huế mà chưa được ra. Có người cả đời không biết Đà Lạt, Nha Trang. Những người tuổi trẻ tỉnh nhỏ, an phận nơi quê hương nhỏ bé của mình, chẳng biết Sài Gòn ra sao. Muốn đi cho biết quê hương gấm vóc Việt Nam mà... thiếu tiền!

Nếu những tư thực lớn, như Lasan Taberd, không tổ chức du lịch tập thể, tốn phí nhẹ thì khó tự túc nổi phương tiện ra đi. Tôi nói chung chung, nói về đa số tuổi trẻ trong gia đình công, tư chức nghèo.

Nhà nước không giúp phương tiện cho tuổi trẻ du lịch. Đoàn thể, phong trào, đảng phái thờ ơ với sự đi cho biết đó biết đây của tuổi trẻ. Người tuổi trẻ đành định cư vĩnh viễn một nơi và làm những cuộc du lịch tưởng tượng. Ai thích đọc Kim Dung thì biết về nước Tàu với những vùng trời thơ mộng mà nhân vật của Kim Dung vó ngựa rong ruổi. Ai thích đọc Ian Fleming thì biết về các thành phố lớn trên thế giới mà James Bond đã đặt chân tới. Ai thích biết về danh lam thắng cảnh Việt Nam, chỉ có cách đọc Địa phương chí của từng tỉnh. Và, không phải tỉnh nào cũng xuất bản đâu.

Bây giờ, thử đố vui câu « Tại sao lại gọi là Hồ Nai, Hồ Bò, Sài Gòn, Chợ Lớn », khối học sinh đệ nhất tắc tị. Ngay động từ *cáp duôn* mà báo chí Việt Nam còn dùng sai be bét. Đến nỗi, học giả Vương Hồng Sển phải giải thích một bài đầy đủ

chứng minh lịch sử để « nói cho đúng » trên nhật báo *Đuốc Nhà Nam*.

Như thế đó, muốn mở mang kiến thức bằng đi và đọc, người tuổi trẻ hôm nay đều gặp trở ngại. Đi thì có thể xoay nổi cái vé xe đò, cái vé máy bay hay cưỡi chiếc xe gắn máy nhưng ngủ ở đâu, ăn ở đâu cho hợp túi tiền bé nhỏ? Quán Trọ Tuổi Trẻ chính là vấn đề được đặt ra. Chưa có. Thì tuổi trẻ đành sáng chủ nhật đi, chiều chủ nhật về. Và Vũng Tàu là thành phố du lịch... lý tưởng! Ở đó, có cái Câu Lạc Bộ Thanh Niên không hấp dẫn nổi một người tuổi trẻ từ phương xa tới. Và đi Vũng Tàu chỉ để tắm phơi nắng rồi về. Kiến thức mở mang như thế này: Vũng Tàu, thành phố du lịch dơ dáy nhất nước, nhiều ăn mày, bãi biển ngập rác, lon đồ hộp Mỹ và dầu tàu đánh dạt vào bãi hôi hám. Vũng Tàu đầy đi điểm cặp kè với lính đồng minh. Vũng Tàu đông snack-bar, đông gái bán ba ăn mặc lố lỏ, Vũng Tàu có mả ruốc Bà Giáo Thảo! Vũng Tàu có những quán cơm bãi trước, bãi sau đầy ruồi nhặng. Đặc biệt: Vũng Tàu có Honda phóng bạt mạng trên bãi tắm đầy người và không hề thấy cảnh sát đâu. Tôi đi tìm,

một nơi nào đó hướng dẫn khách du lịch thăm thú Vũng Tàu, tìm hiểu Vũng Tàu. Không có.

Bởi vậy, tôi thấy có bốn phạm phải đề nghị Quán Trọ Tuổi Trẻ, Câu Lạc Bộ Tuổi Trẻ cho những thành phố du lịch. Quán Trọ Tuổi Trẻ gắn liền với Câu Lạc Bộ Tuổi Trẻ cho những thành phố du lịch như Sài Gòn, Vũng Tàu, Đà Lạt, Huế, Nha Trang... Tôi đã trình bày những dãy núi án ngữ tầm mắt của tuổi trẻ thêm khát chân trời. *Thiếu chân trời còn hại cho cơ thể hơn là thiếu chất i-ốt, chất muối, chất đường.* Đó là câu cuối của bài tùy bút *Thiếu chân trời* của tác giả *Vang bóng một thời*. Những dãy núi án ngữ chỉ là thiếu phương tiện và cổ võ cho những ra khơi biết mặt trùng dương. Chưa hề thấy một đoàn thể, phong trào, đảng phái nào bảo trợ những chuyến đi của tuổi trẻ. Nhà nước xao lãng và nhà nước đã trả giá rất đắt cho những màn « dàn chào » tuổi trẻ. Nếu đi để học, tuổi trẻ đâu còn ngựa ngáy chân tay xuống đường múa may, hò hét như đám âm binh chịu phép của phù thủy chính trị. Nhà nước rất lười biếng giáo dục tuổi trẻ nhưng rất siêng năng « dàn chào » tuổi trẻ. Nhà nước không lo

rào giậu mà chỉ lo thức canh trộm. Nhà nước ta đã ngần ngại đầu tư vốn liếng cho thể hệ rường cột. Không nỗ lực mà cứ đòi cây trồng. Y hệt anh hà tiện trong bài tập đọc của cuốn *Luân Lý Giáo Khoa Thư*. « Ba quan đất quá thà chết còn hơn ». Lo lắng cho tuổi trẻ sợ tổn công của, tôi tưởng, trên thế giới, chỉ có nhà nước Việt Nam ôm hoài nỗi sợ hãi đó. Nếu không chịu soạn thảo chính sách thanh niên, không chọn lựa Thanh niên hay Thể Thao trong thời chiến thì cũng nên bố thí cho tuổi trẻ những Quán Trọ Tuổi Trẻ ở những thành phố du lịch.

Quán Trọ Tuổi Trẻ như thế nào? Người tuổi trẻ thèm đi không đòi hỏi quán trọ của họ phải sang trọng như những khách sạn mà chỉ cần một chỗ nghỉ chân dừng quá bệ rạc, một nơi ăn uống dừng quá tồi tệ. Dĩ nhiên, họ cũng không đòi hỏi nhà nước « miễn phí » cho họ tiền ăn, tiền ngủ. Miễn phí thường đi liền với bố thí. Mà bố thí thì luôn luôn bệ rạc, tồi tệ. Quán Trọ Tuổi Trẻ phải ở xa những chỗ ăn chơi đàng điếm của khách du lịch sang trọng, phải rộng rãi, thoải mái, chứa được nhiều người. Mùa lạnh đủ ấm. Mùa nóng đủ

mát. Chăn chiếu sạch sẽ. Tủ đựng hành lý ngăn nắp. Cầu tiêu, nhà tắm không làm ai buồn ói mửa khi bước chân vào. Như Nhà Thanh Niên, Quán Trọ Tuổi Trẻ phải nêu sáng mục đích phục vụ tuổi trẻ. Muốn vậy Quán Trọ Tuổi Trẻ phải được trao phó cho những người ý thức trách nhiệm, thương yêu tuổi trẻ tha thiết và say mê công việc của mình trông coi điều hành. Gạt bọn kên kên nhà thầu ra ngoài. Ở đâu có kên kên nhà thầu bu tới là ở đó có bóc lột, trục lợi. Nhà thầu bao giờ cũng ăn lãi nặng. Và lãi đó, tuổi trẻ gánh chịu. Nhưng với nhà nước thì lỗ nhẹ hay lãi ít, sự lỗ, chẳng sao, sự lãi để làm đẹp thêm cho Quán Trọ Tuổi Trẻ.

Một Quán Trọ Tuổi Trẻ chỉ tồn tại và đẹp mãi, đẹp thêm với điều kiện có những người quản trị trong sạch và biết làm việc theo tinh thần khoa học. Nếu chỉ là chỗ ăn ngủ, thì đừng thực hiện Quán Trọ Tuổi Trẻ. Phải nhắm một mục đích tốt. Như bất cứ một khách sạn nào, Quán Trọ Tuổi Trẻ cũng phải có Điều Lệ. Quán Trọ không thể giống cái chợ. Ban quản trị phải lập những tiểu ban gồm những người kiến thức khá, ăn nói hoạt

bát, tính tình vui vẻ hướng dẫn từng nhóm tuổi trẻ thăm viếng các danh lam thắng cảnh ở thành phố du lịch họ tới và cho họ tận mắt thấy sinh hoạt ở vùng đất mới đối với họ. Phải có chương trình từng ngày giống những « tua » của các hãng du lịch ngoại quốc. « Tua » sáng, « tua » chiều. Đi một ngày đàng, người tuổi trẻ chỉ học được một sàng khôn nếu họ được hướng dẫn. Những bài học lịch sử, địa lý nếu chưa học, họ sẽ học ở những chuyến đi, nếu học rồi, họ sẽ biết tường tận. Họ là những người từ nhiều miền đất nước tới. Họ sẽ gặp nhau, làm quen, kết tình huynh đệ. Lòng thương yêu đất nước, thương yêu đồng bào nẩy nở từ đây. Và niềm cảm thông sẽ gắn bó. Họ sẽ hiểu thấm thía câu *tứ hải giai huynh đệ*. Thù hận hay hiểu lầm về địa phương, tôn giáo, khuynh hướng sẽ tan biến. Từng đợt gió đã góp lại thành một trận gió. Biết sử dụng trận gió đó, quê hương sẽ có gió lành, gió thổi tung những chiếc lá vàng già nua báo hại trên màu xanh của dân tộc. Không thể kể hết lợi ích cho tuổi trẻ, cho quê hương nếu có những Quán Trọ Tuổi Trẻ đúng nghĩa của nó. Quán Trọ Tuổi Trẻ mà tôi

trình bày giống một mẫu nhà trên họa đồ của kiến trúc sư. Còn cần thêm bớt và tô điểm. Và đó là công việc của nhà nước, của Bộ Văn Hóa Giáo Dục.

Quán Trọ Tuổi Trẻ đi liền với Câu Lạc Bộ Tuổi Trẻ. Nội dung Câu Lạc Bộ Tuổi Trẻ như Nhà Thanh Niên. Có sân khấu ca, nhạc, kịch. Có diễn thuyết văn chương, khoa học. Nghĩa là, người tuổi trẻ đi du lịch trở về nhà phải học được nhiều điều, phải ẩm ắp kỷ niệm đường trường xa. Quán Trọ Tuổi Trẻ không bao giờ là quán cơm bình dân nguội tanh chỉ « quyến rũ » nổi một số người tuổi trẻ thua hết bạc mò tới ăn đỡ như quán cơm trên ngọn đồi Đà Lạt năm nào. Câu Lạc Bộ Tuổi Trẻ không bao giờ là cái nhà hàng bệ rạc, ruồi bu kiến đậu như Câu Lạc Bộ Thanh Niên ở Vũng Tàu.

Tôi đã buồn ghê gớm khi biết rất nhiều người tuổi trẻ Sài Gòn đi Vũng Tàu, muốn lên ngọn Hải Đăng cao ngất, dán mắt vào viễn vọng kính nhìn ra khơi mà không nhờ được ai hướng dẫn. Vì nhà nước cấm lên đó? Đừng để tuổi trẻ lớn lên to ra trên chiếc giường hẹp ọp ẹp.

Châm ngôn Ấn Độ có câu: “Thà bật một que diêm còn hơn ngồi nguyên rửa bóng tối ». Ước mong nhà nước thắp sáng tuổi trẻ Việt Nam để không còn bóng tối vây quanh tuổi trẻ.